

Jim Fergus

Amintirea dragostei

roman

„O poveste romantică, tandră şi crudă. La fel ca viaţa.“
Les Echoes

ebook
HUMANITAS fiction

JIM FERGUS
THE MEMORY OF LOVE

Ilustraţia copertei: Georges Léonnec, *La ce visează tinerele fete* (detaliu)

ISBN: 978-606-779-143-3 (epub)

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piaţa Presei Libere 1, 013701 Bucureşti, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0372.743.382; 0723.684.194

Jim Fergus

Amintirea dragostei

Traducere din engleză și note de
Iulia Vladimirov

Cuprins

Pentru Isabella

„Senzualitatea este o condiţie tainică, dar necesară şi plină de creativitate, a evoluţiei intelectuale. Cei care n-au simţit până la capătul puterilor cele mai adânci chemări ale cărnii, ca pe o binecuvântare ori ca pe un blestem, nu pot să înţeleagă pe deplin chemarea spiritului. Aşa cum frumuseţea sufletului dă lumină chipului, tot astfel vigoarea trupului hrăneşte mintea. Cea mai urâtă insultă pe care a aruncat-o Delacroix bărbaţilor – dat fiind că i-a înfierat fără discriminare pe cei care se aliaseră împotriva lui Rubens şi Ingres – a fost teribilul cuvânt «Eunucilor!».

Mai mult, se pare că genialitatea seminţiilor, ca şi a indivizilor, ţine, înainte de toate, de senzualitate. Toate oraşele care au condus lumea – Babilonul, Alexandria, Atena, Roma, Veneţia, Parisul – au fost, ca printr-o lege a firii, pe cât de puternice, pe atât de pline de păcate, ca şi cum desfrâul făcea posibilă întreaga lor splendoare."

Pierre Louÿs, *Afrodita: moravuri străvechi*

Cuvânt înainte

În vara anului 2007, cu un an înainte de moartea partenerei mele, Mari Tudisco, am dus-o la o renumită clinică pentru tratarea cancerului în Germania, la Bavaria, pentru consultaţie. Era una dintre acele instituţii particulare exclusiviste, puţin cunoscute, acoperite de verdeaţă, unde celebrităţile şi oamenii bogaţi se retrag discret, în căutarea unor tratamente miraculoase, de care n-ar putea beneficia nicăieri altundeva. Aşa se face că, înainte ca totul să se termine, în vara ce a urmat, când Mari avea să respire curajoasă pentru ultima oară, cu suflarea întretăiată de boală, sub ochii celor care o îngrijeau, a încercat toate variantele, de la şedinţele experimentale de chimioterapie la terapia holistică sau la practicile şamanice ale unui indian Huichol, despre care se spunea că are darul de a vindeca.

Vara lui 2007 avea să fie ultima noastră vară frumoasă împreună, ultima noastră călătorie în Europa. Mari se simţea destul de bine şi, chiar dacă în adâncul sufletului ştia că va muri, şi-a păstrat o uriaşă forţă de a crede în *joie de vivre*; a râs, a iubit şi a trăit aşa cum a făcut-o întotdeauna, ca şi când orice zi ar fi putut fi ultima. „Trebuie să acceptăm măsura dezamăgirilor, dar să nu pierdem infinitul speranţei", spunea Martin Luther King.

Consultaţia la clinica din Bavaria nu ne-a dat prea multe speranţe; doctorul de acolo ne-a spus că Mari ar trebui să urmeze tratamentul prescris de medicii din America, care făcuseră tot ce era posibil, având în vedere stadiul avansat al cancerului. Drept urmare, ne-am întors la Nisa, unde o lăsasem pe Isabella, fiica de 16 ani a lui Mari, într-o tabără de tenis.

În prima noastră zi la Nisa, Mari şi cu mine ne plimbam prin vechiul port al oraşului, intrând prin magazine şi galerii cu obiecte vechi de artă, lucru care ne plăcuse întotdeauna amândurora. De altfel, cu şase ani în urmă ne întâlnisem tot într-un astfel de loc în Tucson, Arizona. Şi acum intram într-un magazin asemănător; o îngrămădeală de obiecte împrăştiate şi prăfuite, aşa cum arată cam toate anticariatele. Încă simt mirosul de mucegai şi văd încăperea slab luminată, talmeş-balmeşul de lucruri vechi aşteptând o viaţă nouă, praful coborând domol pe firavele raze de soare care pătrundeau prin ferestrele scorojite; toate mi-au rămas nespus de vii în amintire. Aş spune că bucuria şi durerea scrisului se întâlnesc atunci când reuşeşti să-ţi invoci fantomele pe hârtia unde vor trăi mereu.

Iată că Mari se opreşte în faţa unui tablou de pe podea, sprijinit de picioarele unui vechi scaun de grădină, din fier ruginit. Îi lipsesc ramele, e deşirat pe la margini şi e plin de pete.

— Jim, ia uită-te, spune ea.

În timp ce mă apropii, Mari ridică pictura şi o aşază pe un scaun, apoi face un pas în spate ca s-o privească; şi ea e o pictoriţă talentată, cu gust artistic.

— Îmi place mult. Ţie, nu?

— Ba da.

— Cred că artista era destul de tânără când l-a pictat, a mai spus ea.

— De unde ştii?

— Pentru că e atâta bucurie şi inocenţă în desenul ăsta, şi e plin de vibraţia şi surpriza tinereţii. Nu vezi?

— Văd nişte oameni dezbrăcaţi care se distrează, am spus eu, râzând.

— Păi da, chiar aşa!

Mă uit pe spatele pânzei; pe suportul tabloului este prinsă o etichetă pe care scrie preţul şi *Orgie*, *Chrysis Jungbluth*, *cca 1925*, iar mai jos:

JUNGBLUTH, *Chrysis*. *Boulogne-sur-Mer*, *23 ianuarie 1907*.

— Dacă e datat corect, ai dreptate într-o privinţă. Artista avea în jur de 18 ani când l-a pictat.

— Putem să-l cumpărăm? întrebă Mari.

În America descoperim repede, pe parcursul unei boli îndelungate şi fatale, cât de neînsemnată este de fapt asigurarea de sănătate şi cât de scumpă poate fi o moarte lentă.

— Îmi pare rău, draga mea, nu pot să-l cumpăr acum.

Mari zâmbeşte cu delicateţe.

— Da, înţeleg.

Ne-am întors în Statele Unite, unde Mari a reluat tratamentele pentru cancer, dar şi lunga, cumplita călătorie pe care trebuie să o facem toţi, ca să ajungem pulbere şi ţărână. Câteva săptămâni mai târziu, am dat peste cartea de vizită pe care o luasem din magazinul de vechituri de la Nisa şi mi-am adus aminte de tablou, dar şi de încântarea lui Mari în faţa lui. Este extraordinar să vezi ce lucruri facem sau ce totemuri adunăm, ca şi cum am crede în secret că au puteri magice menite să-i ţină în viaţă pe cei dragi, condamnaţi la moarte. Ascultând mai degrabă de impuls, i-am telefonat proprietarului şi l-am întrebat dacă mai avea tabloul. Da, mi-a răspuns, îl avea. L-am cumpărat prin transfer bancar, iar el mi l-a trimis în America, unde am avut grijă să fie recondiţionat şi înrămat.

Într-o seară, în vacanţa de iarnă, când Isabella rămăsese la unul dintre verii ei, i-am dăruit lui Mari tabloul, ultimul meu cadou de Crăciun pentru ea. Se simţea destul de rău, era fragilă şi slăbită, dar îşi păstrase încă o latură copilăroasă, pe care o avusese întotdeauna; Mari şi-a trăit întreaga viaţă în acelaşi spirit al bucuriei, al inocenţei şi al uimirii pe care îl remarcase când a privit *Orgie* prima dată. Când am dezvelit tabloul în faţa ei, chipul i s-a luminat, ochii i-au sclipit, şi, în ciuda

faptului că era foarte bolnavă, în momentul acela a întinerit, radiind speranţă şi încredere.

— L-ai cumpărat până la urmă, zise ea.

A privit tabloul vreme îndelungată.

— Vreau să-l păstrezi tu deocamdată, a spus în cele din urmă. Iar când eu nu voi mai fi, vreau să fie al Isabellei.

— Da, bineînţeles, este al tău şi apoi va fi al ei, am răspuns eu. Totuşi, din curiozitate, de ce-ar vrea o mamă ca fiica ei de 16 ani să aibă un tablou înfăţişând o orgie?

— Am să-ţi spun de ce. Ştii şi tu, ca toată lumea de altfel, că întotdeauna mi-a fost oarecum ruşine de corpul meu, şi jenă să-l arăt; am avut mereu un complex legat de expunerea trupului. Nu vreau ca şi Bella să fie aşa. Îmi doresc să se simtă liberă în corpul ei, la fel ca femeile astea. Uite cât de fericite sunt şi complet lipsite de orice ruşine… Îmi place tare mult! Asta-mi doresc pentru fata mea: vreau să se bucure şi ea de aceeaşi libertate, să se simtă bine în propria piele.

Mari a murit şapte luni mai târziu, iar după trei săptămâni de la moartea ei, Isabella intra în ultimul an de liceu. Tatăl biologic murise când fata avea nouă ani şi Mari mă desemnase pe mine tutorele ei legal, aşa că am avut grijă de Isabella anul acela, înainte să o trimit la facultate în toamna următoare.

I-am arătat Bellei tabloul abia în 2009, de Crăciun, la un an şi jumătate de la moartea mamei şi exact la doi ani de la momentul când i-l dăruisem lui Mari. Bella avea 18 ani şi devenise, peste noapte, o tânără femeie, cu propriile ei visuri şi speranţe. I-a plăcut *Orgie* de cum l-a văzut, la fel cum îi plăcuse şi mamei ei, la Nisa. I-am explicat că îi aparţinea de-acum, dar aveam să-l păstrez eu până când îşi termina studiile şi avea un loc al ei.

— Aş vrea ca lucrurile să fie clare într-o singură privinţă, Bella, am spus. Când şi-a dorit ca acest

tablou să fie al tău, mama ta n-a intenţionat să te încurajeze să iei parte la vreo orgie!

Apoi i-am povestit ce-mi spusese Mari.

La sfârşitul vacanţei, după ce s-a întors la facultate, în Vermont, Isabella mi-a dat un telefon, într-o după-amiază. Fusese aleasă să scrie un eseu cu subiect la alegere, pe care să-l citească în faţa întregii universităţi – studenţi, profesori, decani. Se hotărâse să scrie despre *Orgie* şi despre motivul pentru care mama îşi dorise să fie al ei, aşa că mi-a pus câteva întrebări cu privire la pictor şi la vechimea tabloului. Eram ocupat să termin un roman pe care trebuia să-l predau de mult şi care rămăsese pe loc odată cu boala şi moartea lui Mari, urmată de suferinţa mea, fapt care m-a împiedicat să scriu vreme de câţiva ani. În acel moment, ştiam ceva mai multe despre Chrysis Jungbluth decât atunci când Mari şi cu mine am văzut pentru prima oară *Orgie* în anticariatul din Nisa. Găsisem câteva fotografii ale tablourilor pictate de ea pe Internet, dar despre viaţa ei personală ştiam doar atât:

JUNGBLUTH, Chrysis. Boulogne-sur-Mer, 23 ianuarie 1907.

Isabella a scris un eseu minunat despre mama ei şi despre tablou. Are talent de scriitor, înzestrare pentru poezie şi e o domnişoară inteligentă, bună şi sensibilă, dar a fost un copil mai degrabă timid. În privinţa asta, Bella nu semăna deloc cu mama ei, care a căutat toată viaţa experienţele inedite şi aventura. Mari şi-a îndemnat mereu fata să încerce lucruri noi: să urce pe munte, să înoate în mare, să guste feluri de mâncare mai puţin obişnuite, dar nu i-a reuşit întotdeauna.

Isabella a citit eseul în sala de festivităţi a universităţii, iar apoi mi-a telefonat ca să-mi povestească.

— Ei, cum a fost, Bella? am întrebat.

— Destul de bine, cred.

— Le-a plăcut eseul?

— Păi cred că da, a zis ea. Când am terminat de citit, mi-am desfăcut cămaşa.

— Ce-ai făcut?

— Mi-am desfăcut cămaşa. Ştii, la sfârşitul eseului, după ce spun de ce a vrut mama să primesc tabloul, mi-am descheiat cămaşa şi am desfăcut-o.

— Te-ai dezbrăcat în faţa tuturor?

— Da.

— Şi, fireşte, nu purtai sutien…

— Păi cam asta era toată şmecheria, nu? întrebă ea.

A urmat o pauză lungă, fiindcă mă gândeam la tot ce-mi spusese.

— Bella, am zis în cele din urmă, mama ta ar fi nespus de mândră de tine.

Căutarea tinerei artiste Chrysis Jungbluth a pornit de la descoperirea acestui tablou pe podeaua unui anticariat din vechiul port al Nisei. Şi dacă pictura în sine a fost germenele romanului de faţă, hotărârea Isabellei de a rămâne în bustul gol în faţa întregii universităţi a fost prima sa mlădiţă. Bella era cam de-o vârstă cu Chrysis Jungbluth atunci când a pictat *Orgie*, iar peste decenii, graţie artei, Mari le-a făcut cunoştinţă celor două tinere. Într-un fel, mă simţeam responsabil pentru amândouă.

Am terminat povestea de familie de mult începută, care a devenit în sfârşit roman, şapte ani după ce începusem să lucrez la el. Tabloul era acum agăţat în sufragerie; îl priveam zi de zi şi încercam să-mi imaginez, de fiecare dată, cum fusese viaţa artistei. Am început să caut informaţii, încercând să dau de urmele ei sau sperând, măcar, să pot stabili data care ar fi urmat după cratima stingheră de lângă ziua naşterii. Am plecat în Franţa şi am petrecut câteva zile la Bibliothèque des Beaux-Arts, la Bibliothèque Nationale şi la Bibliothèque de l'INHA[1]; am stat de vorbă cu proprietari de galerii şi istorici de artă, iar într-o zi

întunecată şi umedă de iarnă am luat trenul spre Boulogne-sur-Mer, ca să văd oraşul unde s-a născut micuţa Chrysis. Treptat, drumul vieţii ei a început să prindă contur. L-am urmat şi îl urmez în continuare.

1. *Institut national d'histoire de l'art.*

Chiar dacă în carte am folosit numele reale ale unor oameni care au trăit atunci, incluzând, bineînţeles, numele tinerei artiste Chrysis Jungbluth, lucrarea de faţă este un roman, o operă de ficţiune, un act de imaginaţie, iar personajele pe care le-am descris sunt creaţii absolut fictive.

Jim Fergus
Rand, Colorado
1 noiembrie 2012

BOGEY
1916

1

În primăvara anului 1916, tânărul Bogart „Bogey“ Lambert, de 17 ani, părăsea ferma familiei din North Park, Colorado, călare pe un armăsar sur cu pete negre, căruia-i spunea Crazy Horse, îndreptându-se spre Franţa ca să se înroleze în Legiunea Străină şi să lupte împotriva hunilor[2], în Războiul cel Mare.

2. Folosirea termenului de „huni“ în desemnarea soldaţilor germani are un sens figurat, peiorativ, referitor la atrocităţile comise de aceştia în Primul Război Mondial.

Tatăl lui Bogey n-a vrut să-şi ia rămas-bun de la unicul fiu, aşa că a plecat de acasă dis-de-dimineaţă, spunând că trebuie să verifice un stăvilar la fâneaţa de pe deal. Mama însă fugi după el, strigându-l şi aducând cu ea încă un sendviş şi o bucată de plăcintă de rubarbă înfăşurate în hârtie cerată şi împachetate într-o pungă de hârtie. Bogey îşi struni calul.

— Tatăl tău nu înţelege de ce pleci, i-a spus mama când l-a ajuns din urmă. Cuvintele sunaseră mai degrabă indiferente decât acuzatoare ori pline de reproş; ştia ea bine că n-avea rost să-şi oprească fiul acum. Bogey s-a arătat mai rebel încă din copilărie, visător, independent şi încăpăţânat. Odată ce-şi punea ceva în minte, nu mai era cale de întors.

— Tatăl tău pur şi simplu nu înţelege de ce eşti aşa de hotărât să pleci ca să lupţi pentru altă ţară.

— Avem sânge francez, mamă, răspunse Bogey. Chiar tu mi-ai spus asta. Mi-ai spus că numele meu

e de origine franceză. Bogart, adică „puterea arcului“, asta-mi spuneai că-nseamnă.

— Sângele nostru francez merge trei generaţii în urmă, Bogey, a răspuns ea. Nici limba n-o mai vorbim.

— Am s-o învăţ.

— Ştii măcar cum să ajungi acolo, măi băiete? a întrebat ea. Sper că-ţi dai seama că nu poţi să mergi călare pe Crazy Horse până în Franţa.

— Am făcut geografie la şcoală, mamă, răspunse Bogey. Am să văd la Denver ce trenuri pleacă spre est şi, când ajung acolo, am să mă angajez pe o navă ca să trec oceanul. O să mă descurc.

— Aşa mă gândeam şi eu, Bogey, a spus ea, dar ce-ai să faci cu Crazy Horse?

— Am să-l duc la târgul de animale de la Fort Collins, răspunse Bogey. O să am nevoie de mai mulţi bani pentru drum.

— Să ştii că mai ai ceva în pungă, pe lângă sendviş şi plăcintă, care ţi-ar putea fi de folos în privinţa asta, i-a spus mama.

— Te rog să nu fii îngrijorată pentru mine. Pot să-mi port singur de grijă.

Mama clătină capul cu tristeţe. Ştia că poate.

— Cu bine atunci, băiatul meu, şi să nu uiţi să ne scrii.

— Bineînţeles că am să vă scriu, a răspuns Bogey. Cu bine, mamă.

Apoi strânse hăţurile, atingând încet calul cu călcâiele, până ce Crazy Horse porni într-un galop uşor. Bogey nu îndrăznea să privească în spate, nici la mama lui, nici la fermă; plângea, pentru că lăsa în urmă singura lume pe care o cunoscuse.

2

De vreo doi ani, Bogey Lambert citea articole despre războiul din Europa în *Rocky Mountain News*[3]. Obişnuia să cumpere reviste ieftine de la

magazinul din oraş; erau pline de scene înfiorătoare cu soldaţi germani uriaşi, rânjind şi înfigându-şi baionetele în trupurile mai mici ale francezilor căzuţi la pământ, iar câmpul de luptă era presărat de cadavre însângerate. Bogey era la o vârstă când ideea de război părea neînchipuit de romantică şi oarecum abstractă; îşi imagina că este personajul principal al unui astfel de tablou, descinzând călare în mijlocul luptei, mânuind în acelaşi timp o lance şi un pistol care trage şase gloanţe unul după altul, despicându-i pe hunii diabolici la dreapta şi la stânga şi salvând de unul singur Franţa, ţara străbunilor săi, de nenorocirile duşmanilor.

3. Cotidian publicat la Denver în intervalul 1859–2009.

Bogey avea talent literar şi scrisese într-un caiet o serie de povestiri despre faptele sale eroice imaginare, cu toate că nu ştia mai nimic despre Franţa, în afară de ceea ce citise în ziar, prin reviste şi în cărţile de istorie învechite de la mica bibliotecă din oraş. Poveştile lui erau, în mare parte, închipuiri adolescentine, iar atunci când le-a recitit, mulţi ani mai târziu, după ce fusese martor la cumplitul carnagiu al Primului Război, se întreba de ce nu l-au închis părinţii, pur şi simplu, într-o pivniţă, până trecea de vârsta critică.

Bogey era un băiat înalt, subţire, cu mâini şi picioare lungi, muşchi conturaţi şi supli, puternic pentru vârsta lui, iscusit la aruncarea cu lasoul, capabil să încalece cai sălbatici şi să tragă admirabil cu pistolul. Verile se întrecea la concursurile regionale de rodeo şi la bâlciurile din Colorado, Nebraska, Wyoming şi Montana alături de cowboy de obicei mai în vârstă decât el. Era un atlet înnăscut şi un călăreţ desăvârşit şi a ieşit câştigător de suficiente ori ca să pună deoparte banii obţinuţi din premii. La aceste sume s-au adăugat câştigurile obţinute de pe urma diverselor munci desfăşurate în afara fermei, atunci când tatăl

lui n-avea nevoie de el; şi aceşti bani erau economisiţi.

În tinereţe, tatăl lui Bogey petrecuse câţiva ani ca boxer la Denver, aşa că a început să-şi antreneze fiul de la o vârstă fragedă. Uneori, veneau prin oraş spectacole de circ cu un număr de box profesionist în program. Ringul era pregătit, iar boxerul se lupta cu fiecare dintre doritori; se puneau multe pariuri între prezentatorul spectacolului şi localnici – ceea ce nu era decât un alt mijloc de a jecmăni oamenii de rând. De obicei, pugiliştii erau trecuţi bine de prima tinereţe, masivi şi îndesaţi, cu cicatrice vizibile, înăspriţi după atâţia ani în ring. În general, le lipsea iscusinţa şi recurgeau la forţă brută şi o avalanşă de pumni ca să-şi anihileze oponenţii fără experienţă în timp cât mai scurt. Cunoşteau toate şmecheriile murdare ale jocului – loviturile joase, dar şi scurte, asupra rinichilor, muşcăturile, plumbul adăugat în mănuşi –, iar arbitrul de la circ nu-i acuza niciodată că n-ar fi luptat cinstit.

Tatăl lui Bogey stătea lângă băiat, în public, şi îi urmăreau împreună pe câţiva dintre localnici boxând cu pugilistul, analizând jocul profesionistului şi descoperindu-i punctele tari, dar şi pe cele slabe. Apoi Bogey ridica mâna şi urca în ring. Oamenii din oraş, care-l cunoşteau, familiile fermierilor şi cowboy-i de prin părţile locului îl aclamau şi îşi plasau pariurile la prezentatorul spectacolului, aruncându-şi priviri şi zâmbete complice.

Boxerul rânjea dispreţuitor văzând tinereţea lui Bogey, statura zveltă, chipul delicat şi curat. În decursul timpului, mai urcaseră în ring, ca să-l înfrunte, destui tinerei încrezuţi şi aproape îi era milă de Bogey, aşa că după gongul rundei întâi s-a apropiat zâmbind, cu gândul de a termina repede partida, fără să-l lovească prea tare pe imberbul său adversar. Ştia că ar fi putut să-l facă pe băiat să izbucnească în plâns după o singură lovitură de

pumn, ceea ce se întâmpla destul de des când era vorba de tineri fără experienţă, care credeau că pot învinge un veteran al profesiei.

Acum însă, când boxerul s-a apropiat ameninţător, Bogey a început să se mişte în jurul lui, folosind jocul de picioare uşor şi învăluitor învăţat de la tatăl lui, aşa încât adversarul să nu-l poată ajunge. Furios că nu poate pocni această ţintă mişcătoare, pugilistul aştepta un moment când se avânta năprasnic, oferindu-i lui Bogey ocazia de a se apropia şi de a-l burduşi pe uriaş cu o serie de lovituri iuţi şi bine ţintite, înainte de a se retrage la loc. Mulţimea ovaţiona, iar zâmbetul boxerului se transforma în nedumerire amestecată cu mânie, fiindcă-l subestimase pe tânărul pretendent. Se apropia încruntat, fără a-l mai încerca mila, cu pumnii ridicaţi, înaintând cu mişcări hotărâte, menite să-l intimideze, dar lovind mereu în gol, căci Bogey ştia să se ferească. La momentul potrivit, când pugilistul obosea şi îşi pierdea concentrarea, tânărul ataca, luându-l prin surprindere cu o stângă năucitoare la tâmplă, urmată de „lovitura de graţie“, un upercut de dreapta extrem de eficient, care trimitea adversarul la pământ. Cei care erau de partea lui Bogey izbucneau în urale zgomotoase salutând minunea din oraşul lor. Într-adevăr, tânărul Bogey Lambert, deosebit de precoce, a început să înfrunte boxeri profesionişti de la vârsta de 15 ani şi nu a fost învins niciodată, iar localnicii îi ofereau cu recunoştinţă o parte generoasă din câştiguri.

Totodată, tatăl l-a învăţat şi să tragă cu pistolul, dăruindu-i băiatului de numai nouă ani un revolver Colt 45 Peacemaker[4], care-i aparţinuse bunicului, fostul şerif din Medicine Bow, Wyoming, ucis în 1876 într-o confruntare pe Main Street de un tâlhar pe nume Crazy Bill Bugler, care umblase mai demult împreună cu Jesse James[5].

4. Revolverul a fost introdus în dotarea armatei Statelor Unite în anul 1873 şi a devenit faimos datorită aspectului şi performanţelor sale tehnice, fiind apreciat de personalităţi precum Buffalo Bill Cody, Theodore Roosevelt sau generalul George Patton.

5. Jesse Woodson James (1847–1882) este cunoscut drept adversar fervent al armatei unioniste. După încheierea Războiului Civil, devine infractor notoriu, jefuind trenuri, bănci şi trăsuri.

— Băiete, ştii care-i premiul pentru locul doi într-un schimb de focuri? îl întrebase tatăl pe Bogey.

— Nu, domnule, a răspuns Bogey, nici nu ştiam că există.

— Asta aşa e, măi băiete, spuse tatăl, pentru că cine iese pe locul doi e mort. Dacă înveţi să mânuieşti iute arma, n-ai să-ţi mai faci griji că ai să mori ca bunicu-tău.

Duelul cu pistoale era o artă care căzuse oarecum în dizgraţie după cucerirea Vestului Sălbatic, dar încă se organizau demonstraţii şi întreceri pe la bâlciuri şi concursuri locale de rodeo. Bineînţeles că, în loc să se împuşte între ei, concurenţii trăgeau acum la ţintă, iar câştigătorul era desemnat după cronometrare şi măsurători exacte. Chiar dacă la început nici nu prea putea să ridice revolverul bunicului, Bogey avea un talent înnăscut, care-l ajuta aproape în tot ce făcea. Când a mai crescut, iar braţele i-au devenit mai puternice, după nenumărate ore de exerciţii în faţa oglinzii, a început să câştige premii în bani şi din această îndeletnicire. Aşa se face că a reuşit să pună deoparte o sumă frumuşică, iar el credea că, după vânzarea dragului său Crazy Horse, o să fie suficient de mare ca să-i ajungă până în Franţa.

După un drum de câteva ore, Bogey s-a oprit pe malul unui pârâu, încă umflat şi tulbure după ploile de primăvară, şi a scos darul de despărţire al mamei din buzunarul de la şaua calului. Pe lângă sendviş şi bucata de plăcintă cu rubarbă, mai era un săculeţ de piele, iar când l-a deschis, a găsit

înăuntru un teanc gros de bancnote mici. După ce le-a numărat, a văzut că totalul se ridica la 87 de dolari, sumă care i s-a părut lui Bogey o avere uriaşă. Mama lui era învăţătoare la şcoala din localitate, care nu avea decât o sală de clasă, iar el ştia că sunt banii puşi deoparte de-a lungul anilor, din salariul ei mic, pentru zile negre. Gândul că mama îi dăduse economiile de-o viaţă pentru ca el să-şi poată urma propriile visuri nebuneşti, cu care ea nu era, fireşte, de acord, l-a făcut pe Bogey să izbucnească din nou în lacrimi. S-a întrebat dacă nu cumva era mai bine să meargă înapoi la fermă; părinţii ar fi fost tare bucuroşi să-l vadă şi nespus de fericiţi că s-a întors acasă.

Şi-a mâncat sendvişul şi felia de plăcintă pe malul pârâului. Crazy Horse păştea în apropiere firele noi, abia verzi, de iarbă proaspătă. Când Bogey a terminat de mâncat, a încălecat şi a rămas aşa o vreme. Fusese aşa sigur pe el dimineaţă, la plecare! Acum însă era speriat şi nu mai voia decât să se întoarcă acasă. Şi-a dat seama că nu era nici pe departe atât de puternic cum crezuse şi ştia că oricare ar fi fost decizia pe care urma să o ia, ea îi va schimba definitiv cursul vieţii; după asta nu mai era cale de întoarcere. Aşa că a rămas călare pe Crazy Horse o bună bucată de vreme, întorcând lucrurile pe toate feţele.

În cele din urmă a dat din cap ca pentru sine, ridicându-şi gulerul hainei lungi, din pânză groasă, în jurul gâtului; în regiunile mai înalte era încă răcoare în acea perioadă din an. A strâns hăţurile, întorcând calul spre sud, către Cameron Pass, trecătoarea dintre Medicine Bows şi Never Summer Range, pe drumul ce avea să-l ducă la Fort Collins. Se mai zărea încă zăpada pe crestele înalte ale munţilor, dar, coborând spre poale, versanţii erau aproape înverziţi. Ştia că o să treacă mult timp până va revedea locurile astea, aşa că încerca să absoarbă întreaga măreţie a peisajului,

să şi-o întipărească în minte şi să o poarte cu el oriunde ar fi mers şi orice i s-ar fi întâmplat.

Bogey se îndrepta spre trecătoare. Nu avea să mai plângă de aici înainte.

3

Bogey a ajuns la târgul de animale din Fort Collins ca să-l înscrie pe Crazy Horse pentru licitaţie. A completat formularele şi le-a semnat, iar administratorul i-a spus că bidiviul va rămâne la grajd timp de o săptămână, aşa încât cumpărătorii interesaţi să-l poată evalua. Bogey a închiriat o cameră la o pensiune din apropiere şi mergea zilnic la grajduri ca să-l vadă pe Crazy Horse şi să-i aducă mere sau morcovi. „O să fie bine, bătrâne, îi şoptea calului, o să ai un trai bun la vreo fermă drăguţă şi ai să faci ce-ţi place ţie mai mult – să mâni vitele şi să prăseşti iepele… o să fie bine, ai să vezi“, spunea Bogey, vorbind astfel ca să convingă nu doar calul, ci şi pe sine.

În dimineaţa când era stabilită licitaţia pentru Crazy Horse, Bogey a mers devreme la locul unde avea să aibă loc vânzarea, ca să ocupe un loc pe băncile destinate publicului. Calul său urma să fie al cincilea, iar când unul dintre angajaţii de-acolo îl ducea în arenă, Crazy Horse a sărit agitat într-o parte, cu o privire sălbatică şi smucindu-şi capul.

— Umblă uşor cu calul ăla! a strigat Bogey de pe bancă. N-o să-ţi facă probleme dacă nu tragi de el.

Omul însă nu i-a dat nici o atenţie, a strâns doar funia mai tare. Bogey se ridică atunci în picioare, coborî treptele către arenă şi sări gardul.

— Ţi-am spus să ai grijă de calul ăla, repetă el, apropiindu-se de omul care-l ţinea, iar privirea lui Crazy Horse se domoli când îşi văzu stăpânul.

— Nu vezi că e agitat din cauza ta?

— Băiete, n-ai voie aici, îi spuse conducătorul licitaţiei. Trebuie să pleci din arenă imediat.

— M-am răzgândit, zise Bogey. Calul ăsta nu mai e de vânzare.

— Acuma-i prea târziu pentru asta, măi băiete, îi răspunse omul. Crede-mă că nu eşti primul proprietar care are remuşcări, dar ai semnat deja actele.

— Dă-ncoace funia aia, spuse Bogey către bărbatul care ţinea calul.

— Asta nu pot să fac, măi băiete.

— Ba sigur că poţi, domnule.

— Luaţi-l pe băiatul ăsta de-aici, strigă conducătorul licitaţiei către alţi trei cowboy care stăteau leneş pe gard, fumând şi privind scena amuzaţi. Înainte ca aceştia să coboare, Bogey îi trase un pumn peste faţă celui care ţinea calul, iar când omul se prăbuşi, îi luă frânghia din mână.

— Îmi pare tare rău, domnule, spuse Bogey, care se purta de altfel politicos, în ciuda faptului că bărbatul îşi pierduse cunoştinţa imediat ce-l lovise.

Bogey se aruncă în spatele lui Crazy Horse, cum făcuse de atâtea ori, şi ţinându-l doar de funia înnodată la gât, se îndreptă către gardul din cealaltă parte a arenei, iar Crazy Horse sări peste el dintr-un salt nemaipomenit, care-i lăsă cu gura căscată pe toţi cei aflaţi în public şi-l făcu pe un fermier bătrân să spună că tare i-ar fi plăcut să liciteze pentru *acel* cal.

Bogey a plecat în galop de la locul licitaţiei şi s-a oprit abia la pensiune, unde i-a pus din nou şaua şi hăţurile, pe care, din fericire, nu fusese în stare să le vândă. Apoi a prins de şa cele două buzunare şi sacul de dormit. Ajungând pe neaşteptate, instinctiv aproape, la concluzia că animalul era tot ce-l mai lega de trecut şi de ferma familiei şi că nu era în stare să renunţe la el, Bogey luă o hotărâre la fel de neaşteptată: în loc să meargă cu trenul, avea să străbată călare tot drumul până la New York.

4

A fost o călătorie de peste 3 200 de kilometri, pe care Bogey şi Crazy Horse au făcut-o în 83 de zile, schimbând zece rânduri de potcoave. Prima parte a acestui drum lung i-a adus lui Bogey o anume alinare, pe măsură ce urma cursul lui Platte River, din partea de est a statului Colorado până în Nebraska, căci apele îşi aveau izvorul în munţii din ţinutul său natal, iar el îşi închipuia, mergând călare, că este una cu râul care curgea alături, având acelaşi punct de plecare şi călătorind pe acelaşi drum către mare.

Bogey nu cunoştea decât partea de vest a Statelor Unite şi, cu cât se apropia mai mult de răsărit, munţii se pierdeau încet în depărtare, până la un moment dat, când, întorcându-se în şa ca să-i privească pentru ultima oară, nu s-au mai văzut deloc. Călătoria a fost îndelungată şi solitară, cuprinzând inima Americii, din Nebraska, pe la sud de Iowa şi prin centrul statului Illinois, până în Indiana, Ohio, West Virginia şi Pennsylvania. Bogey ocolea oraşele, şi fie poposea la margine de drum, fie primea ospitalitatea binevoitoare a oamenilor de la ţară, care îi ofereau uneori o masă caldă şi un pat, sau măcar îl lăsau să doarmă în hambar.

La sfârşitul lui august, când a ajuns, în cele din urmă, la New York, Bogey a întrebat pe la periferia oraşului şi a găsit un bărbat cu un camion şi rulotă pentru cal, care a fost de acord să-l ducă în port în schimbul banilor de benzină. De acolo, avea de gând să treacă oceanul la bordul unui vas de mărfuri.

Fiindcă nu mai văzuse marea până atunci, lui Bogey i s-a părut mai întinsă decât îşi imaginase, iar imensitatea oraşului l-a intimidat. Era din fire un băiat tăcut, care se deprinsese să-şi ţină părerile pentru sine, să fie precaut şi răbdător, cum îl învăţase tatăl său în timpul antrenamentelor de box. Aşa se face că s-a închis în el ca un pugilist în defensivă, cu pumnii sus ca să-şi apere capul şi să

poată privi acest oraş ciudat, aglomerat, mizerabil, din raiul siguranţei pe care şi-o crease, cu o anumită linişte şi obiectivitate.

Bogey a închiriat pentru Crazy Horse un loc într-un grajd din port, iar el a luat o cameră la o pensiune din apropiere, aflată lângă un bordel unde trăgeau marinarii care ajungeau în oraş. Mergea la Căpitănia portului zilnic, ca să vadă tabela de informaţii unde erau trecute vapoarele care veneau ori plecau, şi să se intereseze de cele care se îndreptau spre Franţa. Bogey spera să se poată îmbarca în curând, căci cheltuielile pentru întreţinerea lui şi a calului creşteau destul de repede. Rutele şi orarul companiilor de navigaţie franceze fuseseră însă perturbate în mare măsură din cauza navelor capturate de submarinele germane, care pândeau peste tot în Atlantic, sau pentru că multe dintre vapoarele de marfă şi călători fuseseră rechiziţionate de guvernul francez în sprijinul puterilor Antantei. Aşa se face că sosirile şi plecările erau sporadice şi nesigure, iar unele vase care plecau de pe un ţărm al oceanului nu mai ajungeau niciodată la celălalt.

În camera lui Bogey de la pensiune se auzea gălăgie noaptea din cauza programului nocturn de la bordelul de alături, care se numea „Mona“ şi era un stabiliment zgomotos, frecventat de marinari libidinoşi, care fuseseră săptămâni sau luni de zile pe mare, complet lipsiţi de prezenţa femeilor. De-acolo se auzea mereu muzică veselă, se bea mult şi se dansa, se cânta, se râdea, răsunau strigăte şi aveau loc încăierări.

În vara când Bogey a împlinit 15 ani, în timpul unui concurs de rodeo din Cheyenne, câţiva dintre prietenii săi mai mari l-au dus la un astfel de stabiliment. Dacă înlocuim cowboy-i cu marinarii şi câmpiile din Wyoming cu marea de la New York, lucrurile stăteau cam la fel. Bogey era pe-atunci virgin, iar prietenii săi cowboy ştiau şi îl tachinau fără încetare. Dar fetele de la casa de

toleranţă îl plăceau fiindcă se purta respectuos, chiar galant cu ele, şi, mai mult decât atât, era un băiat frumos, blând, iubitor şi curios să le cerceteze trupurile, descoperindu-şi astfel propriul corp şi plăcerile extraordinare ale vieţii erotice.

În fiecare dimineaţă, după ce verifica la Căpitănie tabela de informaţii, ca să vadă ce vapoare au mai venit, Bogey mergea la grajduri şi îl scotea pe Crazy Horse la o plimbare în apropierea portului ori la marginea oraşului. Când ieşea călare, obişnuia să treacă adesea pe lângă pensiune. La bordel era în sfârşit linişte, căci majoritatea fetelor încă dormeau. Sunetul copitelor pe pavaj le mai trezea pe unele dintre ele, iar când priveau pe fereastră, tânărul şi chipeşul cowboy călărind drept în şa le făcea o impresie plăcută, ceea ce era valabil şi pentru Bogey.

Într-o dimineaţă, o femeie tânără a ieşit pe uşa din spate şi i-a făcut semn cu mâna, pe când trecea călare. Era o fată drăguţă, cu păr nisipiu şi siluetă subţire, iar Bogey bănui că este cam de o vârstă cu el. Şi-a strunit calul şi a dus mâna la pălărie.

— ’Nă ziua, domniţă.

Fata zâmbi văzându-i purtarea de cowboy.

— Mama vrea să ştie dacă vrei să vii să mănânci ceva şi să bei o cafea cu noi.

— Ţi-aş rămâne îndatorat, domniţă, răspunse Bogey. Cine e mama ta?

— Mona, patroana, spuse fata. Eu sunt Lola. Iar pe tine, cowboy, cum te cheamă?

— Bogart Lambert, dar mi se spune Bogey.

Ea zâmbi.

— Atunci rămâne Bogey, zise fata. Pe-aici noi ne spunem pe numele mic.

Bogey dădu din cap. După scurta sa experienţă din Cheyenne, îşi amintea că la bordel existau anumite reguli care trebuiau respectate. A descălecat, şi-a priponit calul şi a urmat-o înăuntru, pe uşa din spate. Alte cinci fete, mai mult sau mai puţin îmbrăcate, încă toropite de somn,

şedeau în jurul unei mese mari de bucătărie, bându-şi cafeaua. O femeie bine făcută, cu şolduri largi, Mona însăşi stătea lângă plită, gătind şuncă şi ouă. Când a intrat Bogey cu fata, s-a întors, ştergându-şi mâna de şorţ. El şi-a scos pălăria de cowboy.

— Pot să-ţi ofer micul dejun, tinere? întrebă ea.

— Am luat micul dejun acum câteva ore, doamnă, răspunse Bogey. Aş fi însă încântat să gust din orice îmi puteţi oferi, dacă îmi permiteţi să spun că pentru mine ar fi cina.

În lunile petrecute pe drum, Bogey învăţase să nu refuze niciodată o invitaţie la masă.

Mona râse.

— Poţi să-i spui cum vrei, măi băiete, spuse ea, întorcându-se către aragaz. Stai jos şi simte-te ca acasă. Lola, adu-i tânărului o ceaşcă de cafea.

Fetele i-au făcut loc la masă şi Bogey s-a aşezat între ele. Zâmbea şi arunca câte-o privire de jur împrejur, simţind, inevitabil, tensiunea atracţiei tinereţii. Toate fetele astea, îşi spuse el în gând cu uimire, şi toate uitându-se la el întrebător, cu un aer uşor amuzat.

— Eu sunt Honey, zise una dintre ele.

— Iar eu Clara, a spus alta.

— Ginger.

— Violet.

— Nellie.

— Pe el îl cheamă Bogey, fetelor, spuse Lola, chicotind uşor. Ştiţi voi, ca în „bogeyman“[6].

6. Referire la un personaj imaginar despre care se spunea că sperie copiii.

— Puteţi să-mi spuneţi Bogart, a zis el. E numele meu adevărat. Încântat de cunoştinţă, doamnelor.

— Ăsta-i un nume tare interesant, tinere Bogart, spuse Mona.

— E din franceza veche, doamnă, zise Bogey cu mândrie. E un nume de familie.

— Avem destui clienţi francezi când vasele lor ajung în port, a spus Mona. Mie una mi-au plăcut întotdeauna francezii. Sunt mai romantici decât germanii, suedezii sau americanii şi se poartă cu fetele mai bine decât italienii sau spaniolii. În meseria asta, Bogart, ajungi să respecţi gentlemenii. Şi apropo, spune-mi Mona, te rog.

— Da, doamnă, zise el. Adică da, Mona.

— Sunt cu ochii pe tine de când te-ai mutat aici, a spus ea, în timp ce punea mâncarea în farfurii. După felul în care te porţi, văd că eşti un tânăr cu un caracter puternic şi un gentleman. Bănuiesc că aştepţi un vapor, dar între timp aş vrea să-ţi ofer o slujbă, dacă te interesează.

— Da, Mona, mă interesează, spuse Bogey. Mi-ar prinde bine nişte bani în plus. Şi la ce fel de slujbă v-aţi gândit, dacă îmi permiteţi?

— Am rămas de curând fără omul care ne asigura protecţia, zise Mona. Un român zdravăn, poate l-ai văzut prin împrejurimi, îl chema Vlad. A plecat fără să ne anunţe şi s-a angajat pe un vapor către Brazilia. Tu stai foarte aproape şi sigur ai observat că uneori lucrurile iau o întorsătură neplăcută. Avem nevoie de un om de nădejde în casă, care să aplice regulile.

— Şi despre ce fel de reguli e vorba, Mona? a întrebat Bogey.

— Nu se acceptă bătăile, vorbele deocheate, vomitatul şi, mai ales, ca fetele să fie rănite în vreun fel, spuse Mona. Noi avem o afacere cinstită. E drept că tu nu ai tocmai statura lui Vlad, ori un nume ameninţător ca al lui. Te avantajează însă alura asta de cowboy şi eşti un flăcău bine legat, care pare să se descurce la ananghie. Crezi că ai putea să faci faţă cerinţelor, tinere Bogart?

— Da, doamnă, cred că aş putea. Am făcut box şi am un pistol care trage câte şase gloanţe şi pe care îl mânuiesc destul de bine, dacă îmi permiteţi s-o spun.

— Faptul că ştii să boxezi o să-ţi prindă bine aici, spuse Mona, în timp ce aşeza farfuriile pline pe masă, dar facem tot posibilul să nu folosim arme. Vlad obişnuia să muşte clienţii gălăgioşi până le rupea urechea, iar metoda asta descuraja pe loc apucăturile rele, chiar dacă era cam sângeroasă. Cât priveşte salariul, sunt trei lucruri de ştiut. Mai întâi, masa şi cazarea nu te costă nimic, aşa că poţi să te muţi de la pensiune într-o cameră de la noi oricând doreşti. În al doilea rând, vei primi o sumă de bani peşin în fiecare săptămână, duminica, dar amănuntele acestea le discutăm mai târziu la mine în birou. Şi, în al treilea rând, a spus Mona, trecându-şi mâna peste masă, dacă ai să vrei şi dacă o să-ţi placă, poţi beneficia de serviciile frumoaselor mele angajate – desigur, în afara orelor de serviciu şi cu încuviinţarea lor.

La auzul acestor cuvinte, Bogey se îmbujoră imediat, iar fetele chicotiră toate văzându-i stânjeneala.

— Ei, Bogart, ţi se pare convenabilă oferta? a întrebat Mona.

— Păi da… da, doamnă… da, Mona, sigur că da, se bâlbâi Bogey, iar chicotelile fetelor se auziră din nou. Oferta mi se pare foarte convenabilă.

5

Zilele şi săptămânile treceau, iar vaporul francez aşteptat nu venea. Căldurii înăbuşitoare din oraş îi luă locul răcoarea toamnei, căci era deja jumătatea lui octombrie, însă frunzele copacilor rămăseseră încă verzi.

Bogey se instalase confortabil la Mona şi, dincolo de orele târzii şi de faptul că în fiecare noapte avea de-a face cu marinari beţi, puşi pe ceartă, era destul de fericit. Munca nu era grea; din când în când, trebuia să pună capăt încăierărilor, iar uneori era nevoit să se bată, dar experienţa de

boxer şi faptul că adversarii erau de obicei ameţiţi de băutură atunci când depăşeau limita făceau ca încleştările să fie scurte şi cu sorţi de izbândă de partea lui. În rarele ocazii când pumnii lui Bogey nu reuşeau să cuminţească vreun marinar mai belicos, Mona îi păstrase un baston de poliţist din lemn de nuc, care rezolva repede problemele, chiar şi cu cel mai năbădăios client.

Aşa se face că „paznicul cowboy", aşa cum i se spunea lui Bogey prin port, începea să se bucure de reputaţia unui om pe care-i bine să nu-l superi, ceea ce a dus la o îmbunătăţire treptată a comportamentului clienţilor. Bogey era protector cu fetele, şi cele mai aspre corecţii fizice le aplica celor care se purtau urât cu ele în vreun fel. Bine educat de mama lui, tânărul respecta gingăşia feminităţii. În ce le priveşte, fetele îl îndrăgiră şi ele pe junele cowboy, care era aşa diferit de clienţii lor obişnuiţi, încât deveniră şi ele dornice să-şi manifeste recunoştinţa.

Drept urmare, Bogey profită din plin de serviciile personalului Monei – de altfel, parte din salariul lui – cufundându-se într-o viaţă încărcată de plăcerile senzualităţii, care îi aducea împlinire şi bucurie.

Din orice unghi ai fi privit situaţia, era o slujbă de vis pentru un tânăr. Bogey crescuse la fermă şi se trezise în fiecare zi la răsăritul soarelui sau chiar mai devreme. Acum însă, graţie nopţilor care se prelungeau până dimineaţa, nu se deştepta mai devreme de prânz, iar uneori alături de trupurile a două sau trei fete; dormeau cu toţii încolăciţi, unii peste alţii, ca nişte pui de căţel. Poate că făcea dragoste cu una sau două dintre ele, care erau treze, delicat şi fără grabă, ca pentru o partidă de dimineaţă, iar pielea fetelor era caldă şi umedă după somn. Şi poate că după aceea aţipeau cu toţii din nou.

Astfel, Bogey deveni prietenul şi iubitul fetelor, un fel de confident căruia îi împărtăşeau visurile

lor, legate de un viitor care nu presupunea oferirea de servicii sexuale unor marinari beţi. El le asculta poveştile şi le nota într-un carneţel. Erau nişte femei tinere, cu aceleaşi speranţe şi dorinţe ca oricare altele, deşi ele aveau, de obicei, un trecut cu probleme – sărăcie, familii destrămate, părinţi alcoolici, taţi abuzivi – lucruri despre care Bogey nu ştia nimic din proprie experienţă. Unele îşi doreau o familie – soţi, copii, siguranţă –, altele visau, pur şi simplu, o viaţă plină de călătorii şi aventură, deşi felul în care ar fi putut reuşi să-şi împlinească dorinţa rămânea nelămurit şi îndepărtat. Uneori, mai era câte-o fată care pleca de la Mona ca să-şi ia o altă slujbă în oraş ori pe vreo navă; alteori, mai fugea câte una cu vreun tânăr marinar năvalnic, care se îndrăgostea de ea. Cel mai adesea nu se mai auzea nimic de fetele astea, însă câteodată se întorceau, umilite şi înfrânte, ca să-şi reia vechea meserie.

Bogey se apropiase de tânăra Lola, pe care mama ei, Mona, o pregătea să preia afacerea familiei. Pentru că Lola făcea parte din „conducere" şi nu lucra împreună cu celelalte „fete", Mona îi spusese răspicat lui Bogey, încă de la început, că fata ei n-avea legătură cu suplimentul la salariu. În ce o privea pe ea, trebuia să stea deoparte. Cu toate acestea, Mona se ataşase de Bogey şi, când a văzut că între cei doi se înfiripa ceva, n-a intervenit. Din respect pentru patroana lui, Bogey a păstrat o legătură platonică cu Lola, chiar dacă fata ştia, bineînţeles, de relaţiile lui sexuale cu angajatele.

Duminica, singura zi din săptămână când bordelul era închis, Bogey închiria încă un cal de la grajduri şi ieşea la plimbare împreună cu Lola. Luau adesea cu ei ceva de mâncare pentru un picnic. La marginea oraşului mai erau încă locuri cu aer curat, dincolo de aglomeraţia plină de zgomot şi mizeria portului, şi, în ziua sa liberă, Bogey simţea mereu nevoia să fie aproape de

natură, într-un spaţiu deschis, cu plantele şi cu animalele; simţea nevoia să atingă pământul din nou, mai degrabă decât betonul şi cărămizile, aşa cum făcea şi Crazy Horse.

În timpul acestor plimbări, Bogey îi povestea Lolei despre Colorado, ţinutul său natal, despre munţi şi câmpii, despre râuri şi pâraie, despre viaţa în sălbăticie şi despre anotimpurile petrecute la fermă, despre familia lui. Lola asculta fascinată poveştile lui, aproape fără să-şi poată imagina un ţinut aşa de întins şi de pustiu şi o viaţă atât de diferită de a ei.

— Mi-ar plăcea să văd toate astea într-o zi, murmură ea. De ce-ar vrea cineva să plece dintr-un astfel de loc ca să vină aici? Mie mi se pare nemaipomenit.

Lola era o fată bună şi Bogey se gândi că poate era pe punctul de a se îndrăgosti de ea.

6

În cele din urmă, într-o după-amiază, pe la sfârşitul lui octombrie, un vapor care venea din Franţa, cu numele de *Rochambeau*, acostă în port. Bogey a mers de îndată la Căpitănia portului, unde a aflat numele administratorului navei, un anume domn Joubert, care se ocupa de angajări. Pe chei, un membru al echipajului l-a condus pe Bogey spre pasarelă şi apoi în biroul administratorului.

— Ia loc, tinere, îi spuse domnul Joubert de la masa de scris, arătându-i un scaun. Era un tip mic de statură, îngrijit şi elegant, cu păr negru, pomădat, îmbrăcat într-un costum de culoare închisă, croit la comandă, şi purta o mustaţă subţire.

— Bănuiesc că eşti aici ca să devii membru al echipajului.

— Da, domnule, vin din Colorado, spuse Bogey, şi merg în Franţa ca să mă alătur Legiunii Străine şi să lupt împotriva hunilor diabolici.

La auzul acestor cuvinte, domnul Joubert ridică o sprânceană şi îşi notă ceva în carneţel, cu scrisul său mărunt şi rafinat. Administratorul avea mâini mici, îngrijite şi comportamentul tipic al unui funcţionar cu vechime.

— Mda… Colorado e foarte departe de ocean, nu-i aşa?

— Da, domnule, e tare departe.

— Şi câtă experienţă ai pe vasele de marfă, tinere?

— N-am deloc, domnule. Dar sunt obişnuit cu munca grea şi învăţ repede.

— Ai mai fost pe vreun vapor până acum? întrebă administratorul.

Bogey aruncă o privire prin cabină.

— Nu… nu, domnule, zise el, n-aş putea spune că am mai fost. Asta ar fi prima dată. Ar trebui să vă mai spun, domnule, că am şi un cal pe care vreau să-l iau cu mine, pentru că am de gând să mă înrolez în regimentul de cavalerie al Legiunii Străine.

— Dragă tinere, nu-mi doresc să te dezamăgesc, spuse domnul Joubert, însă Legiunea Străină nu are regiment de cavalerie, ci numai de infanterie.

— Dar aşa ceva nu-i cu putinţă, domnule, zise Bogey. Am văzut fotografii ale cavaleriei franceze în ziarele de-acasă.

— Acelea erau probabil regimentele de cavalerie ale armatei franceze, tinere, nu ale Legiunii Străine.

— Păi atunci va trebui să mă înrolez în armata franceză, nu-i aşa?

— Mă tem că acest drept le este rezervat doar cetăţenilor francezi, îl lămuri domnul Joubert. Din acest motiv a şi fost înfiinţată Legiunea, ca să le permită celor fără cetăţenie franceză să lupte pentru ţara noastră.

— Dar eu nu vreau să fiu infanterist, spuse Bogey. Ştiţi ce se spune acasă despre un cowboy care merge pe jos?

— A, nu, sunt cât se poate de sigur că nu am răspuns la întrebarea asta, tinere, zise domnul Joubert.

— Oamenii spun că, dacă mergi pe jos, nu eşti un cowboy adevărat.

— În cazul acesta, întrebă domnul Joubert, tot mai vrei să iei calul cu tine în Franţa?

— Păi acum nu pot să-l las aici, nu credeţi, domnule? Şi oricum e prea târziu ca să-l trimit acasă. Bănuiesc că o să trebuiască să-i găsesc un loc într-un grajd din Franţa.

Domnul Joubert îşi drese glasul.

— Revenind la interviul nostru, tinere, spuse el, ştii să înoţi?

— Nu, domnule, nu ştiu.

— Ţinând cont de faptul că n-ai mai fost pe mare, cu ce crezi că ai putea fi de folos pe vapor?

— Ştiu să repar diverse lucruri, domnule, se oferi Bogey, şi să lucrez cu uneltele. Sunt în stare să dezmembrez un tractor şi să-l fac la loc.

— Faptul că ştii să repari tractoare nu e o aptitudine foarte folositoare pe un vas de marfă, zise administratorul.

— Asta cam aşa e, domnule, a spus Bogey, însă dacă se va întâmpla să aveţi probleme cu motorul în drum spre casă, aş putea să vă ajut.

— Ei, dar vezi tu, tinere, avem ingineri la bord care se ocupă cu treburile astea, zise domnul Joubert. Mai mult, de unde să ştiu eu că, fără să fi fost vreodată pe mare, nu o să ţi se facă rău? Toamna târziu suntem adesea prinşi în furtuni puternice, care pot apărea pe tot cuprinsul apelor şi fac călătoria tare neplăcută. S-a mai întâmplat şi altă dată ca marinarii fără experienţă să-şi petreacă mare parte din timp vomitând prin găleţi, ceea ce nu e tocmai potrivit pentru un membru eficient al echipajului.

— Domnule, acasă încalec bidivii nărăvaşi la rodeo, a spus Bogey, şi vreţi să-mi povestiţi despre

călătorii neplăcute… Sigur, am fost azvârlit de multe ori, dar nu mi-am vărsat niciodată maţele.

Domnul Joubert nu ştia cum era un „bidiviu nărăvaş“, nici nu înţelegea ce înseamnă „azvârlit“ ori ce era cu „vărsatul maţelor“. Totuşi, pe undeva, pe sub platoşa detaşării funcţionăreşti, se ascundea un romantic ce făcea cinste tradiţiei franceze, un spirit patriotic înclinat să-l admire în taină pe tânărul şi curajosul cowboy din Colorado, care-şi urma visul nebunesc de a-şi lua calul în Franţa ca să lupte împotriva cotropitorilor germani. Altminteri, judecând lucrurile ceva mai practic şi mai puţin altruist, sarcina domnului Joubert faţă de proprietarii vasului era să le plătească membrilor echipajului cel mai mic salariu cu putinţă, sau, şi mai bine, să nu-i plătească deloc.

De ceva timp, domnul Joubert lovea, cu mişcări ritmice, stiloul de carnet.

— Tinere, spuse el în cele din urmă, dând din cap aprobator, cred că aş putea să găsesc un loc pentru tine şi calul tău pe *Rochambeau*. Totuşi, fiindcă nu ai experienţă pe mare şi nici aptitudini evidente care ne-ar putea fi de folos pe vapor, pot să-ţi asigur doar călătoria – adică hrană şi un loc de dormit – pentru care trebuie să munceşti, fără vreo plată suplimentară – şi să îndeplineşti orice sarcini, indiferent cât de umile, pe care ţi le atribuie căpitanul sau echipajul. Pe scurt, vei fi ultimul în rang între cei prezenţi la bord. Totodată, ai datoria să aranjezi un loc potrivit, unde să-ţi ţii calul în siguranţă, şi să-i asiguri suficient nutreţ pe toată durata călătoriei, care, în funcţie de vreme şi de greutatea vasului la plecare, poate să fie între zece şi paisprezece zile. Având în vedere pericolul capturării de către submarinele germane, nu ne mai oprim în Le Havre, ci mai spre sud, la Bordeaux, aşa că drumul poate fi şi mai lung, dar nu mai puţin riscant. Înţelegi ce spun? Eşti de acord cu aceste condiţii?

— Da, sigur, domnule Joubert, răspunse Bogey. Înţeleg perfect. Primesc orice. Am să muncesc din greu şi n-am să vă dezamăgesc, pe dumneavoastră, pe căpitan ori echipajul. O să vedeţi, domnule. Vă mulţumesc.

Trei săptămâni mai târziu, în ultima noapte a lui Bogey la bordel, Lola veni în camera lui, se dezbrăcă şi se aşeză în pat lângă el. Apoi îi şopti:

— Nu vreau ca ultima ta amintire din acest loc să fie a uneia dintre fete sau a mai multora, aşa cum îţi place ţie. Vreau ca ultima ta amintire să fiu eu. Vreau să-mi iei parfumul cu tine, pe vas, pe mare, tot drumul spre Franţa. Ştiu că mai aproape de acea ţară n-o să ajung vreodată. Înţelegi?

Bogey încuviinţă din cap. Îi cuprinse chipul cu palmele şi a privit în ochii ei, care străluceau în lumina lămpii cu gaz de pe masă. Avea părul deschis şi era palidă, iar pielea îi era moale şi mirosea a frunze arămii de toamnă plutind în aer, iar când au făcut dragoste a fost altfel decât cu celelalte fete, pe care Bogey nu le iubea. I-a mângâiat sânii mici, ce păreau a fi ai unei copile, şi i-a sărutat sfârcurile întărite, iar când a pătruns-o, încet, fiecare din ei a ştiut că trăiau, în acelaşi timp, un început şi un sfârşit, şi că după noaptea aceea n-aveau să se mai vadă vreodată.

Rochambeau a părăsit portul din New York în zorii zilei de 5 noiembrie 1916, într-o dimineaţă cenuşie şi rece, pe o ninsoare uşoară. Când remorcherele au strâns parâmele şi nava s-a depărtat de ţărm, Bogey a venit sus de pe puntea inferioară, unde fusese deja pus să cureţe cabinele de la provă. Stătea lângă balustradă şi privea cerul şi marea, care păreau sudate într-o singură culoare, ca şi când orizontul n-ar fi existat. Bogey se gândi că acest ocean întins şi uniform era probabil cel mai singuratic ţinut pe care îl văzuse.

GABRIELLE
1918–1925

1

Într-o dimineaţă rece şi senină de ianuarie, în 1925, Gabrielle Jungbluth, în vârstă de 18 ani, ieşea de la Foyer des Jeunes Filles, un pension pentru studente condus de călugăriţele de la Mănăstirea Vizita Fecioarei[7], care se afla pe rue Denfert-Rochereau, în Montparnasse. Urma să ia parte, pentru prima dată, la cursurile de artă ţinute la Atelier Humbert, în cadrul prestigioasei École Nationale Supérieure des Beaux-Arts.

7. În original, *Monastery of Visitation* (în franceză, *Monastère de la Visitation*). Scriitorul face referire la călugăriţele ce aparţin Ordinului Vizitei Sfintei Fecioare, înfiinţat în 1610 şi dedicat cultivării umilinţei şi bunătăţii.

Gabrielle era o fată încântătoare, înaltă, zveltă, cu picioare lungi, cu păr lung şi negru, prins sub pălăria de lână, şi ochi mari şi adânci, care aveau o strălucire aparte în ziua aceea. Răsuflarea i se transforma în rotocoale de abur în aerul îngheţat al dimineţii, iar ea păşea hotărât şi iute, afişând o anume încredere interioară care o făcea să pară mai în vârstă decât era de fapt; pasul îi era totodată uşor şi ferm, purtând credinţa nedomolită a unei pictoriţe tinere, dar precoce, care pornise să-şi găsească locul în lumea artelor.

De pe rue Denfert-Rochereau, Gabrielle a traversat boulevard Montparnasse spre rue d'Assas, apoi a luat-o pe rue Guynemer, mergând pe latura vestică a Grădinii Luxembourg, fumurie şi parcă adormită în timpul iernii, cu arborii dezgoliţi şi impunătoarele statui acoperite de zăpada care căzuse peste noapte. A traversat rue

Vaugirard spre rue Bonaparte, a trecut pe lângă Catedrala Saint-Sulpice, a tăiat boulevard Saint-Germain, pe lângă mica biserică, ieşind din nou pe rue Bonaparte şi a ajuns, în cele din urmă, la École des Beaux-Arts. Era un drum care putea fi făcut lejer în 25 de minute, dar cu pasul ei lung şi hotărât, cuprinsă de emoţia acelei zile, Gabrielle l-a străbătut cam în jumătate din timp.

Atelierele şcolii dădeau spre o incintă pătrată, *cour du mûrier*, o curte interioară denumită astfel datorită superbului agud care creştea în mijlocul său, drept şi înalt, complet desfrunzit la vremea aceea. Când Gabrielle a pătruns în atmosfera rarefiată a curţii, a avut senzaţia unei călătorii înapoi în antichitate, într-un sanctuar tăcut al artelor unde zgomotele şi agitaţia oraşului erau disipate de arcadele de piatră, statuile de marmură şi vasele de lut pictat. Şi-ar fi putut închipui, la fel de bine, că se află în străvechea Italie, la Campo Santo din Pisa sau Chiostro Verde din Florenţa. Şi totuşi, dincolo de eleganţa şi distincţia locului, simţea, în acelaşi timp, solemnitatea academică a construcţiei şi o anume lipsă de bucurie, specifică instituţiilor.

Gabrielle mai trecuse pe aici cu ocazia susţinerii examenelor de admitere din toamnă şi nu-i fusese deloc greu să ajungă la Atelier Humbert. Deşi credea că va ajunge devreme, văzu că mai erau câteva fete acolo, îngrămădite în faţa uşii studioului, citind un anunţ prins alături, pe perete.

— La ce vă uitaţi? întrebă Gabrielle, făcându-şi loc printre fete. Vreau să văd şi eu.

— Sunt regulile atelierului, răspunse una dintre ele. Şi nu e cazul să fii necivilizată şi să ne împingi aşa pe toate. Fiecare dintre noi va avea ocazia să le citească.

Gabrielle râse.

— Da, însă eu vreau să le citesc acum.

E drept că întotdeauna îşi dorise să fie prima şi îşi propuse ca, pe viitor, să ajungă chiar mai

devreme.

— Regulamentul Atelierului Humbert, citi ea, în capul listei. Of, Doamne, câte reguli!

— Patruzeci şi două de articole, ca să fim precişi, spuse o altă fată care participa la cursurile atelierului din semestrul respectiv. Cum o să le ţinem minte pe toate?

— Ăsta e şi motivul pentru care se află aici, spuse o studentă din anii mai mari. Aşa pot fi consultate în fiecare zi, până le învăţaţi. Ar fi bine ca voi, fetele din anul întâi, să începeţi să vi le scrieţi în caiete. Profesorul ţine foarte mult la regulile astea.

— Şi eu care credeam că am venit aici să învăţăm să pictăm, spuse Gabrielle, nu să fim stenografe. Nici nu-mi trece prin cap să scriu toate articolele regulamentului în caiet, şi nici n-am de gând să le învăţ pe dinafară. Ştiţi ce spunea Picasso despre reguli, nu? Spunea că, pentru artistul adevărat, regulile sunt făcute ca să fie încălcate.

Din spatele lor se auzi vocea gravă, autoritară a profesorului Humbert.

— Da, el putea spune asta pentru că era Picasso. Dumneata, domnişoară, nu eşti.

Gabrielle se întoarse, iar obrajii i se înroşiră când dădu ochii cu profesorul.

— Vă rog să mă scuzaţi, domnule, zise ea. Îmi pare tare rău. Vă rog să mă iertaţi.

— Vezi dumneata, domnişoară, poţi încălca regulile numai după ce le cunoşti foarte bine, spuse profesorul Humbert. Din acest motiv sunteţi aici. Domnul Picasso a învăţat regulile artei pe care o practica, însuşindu-şi tehnicile maeştrilor destul de timpuriu. Apoi, nu ştiu dacă a fost bine sau rău, dar a ales să renunţe la multe dintre ele, la fel ca şi prietenul său, fostul meu student, domnul Braque. Acum pictează amândoi, destul de des, lucruri fără cap şi coadă, care vor fi uitate de îndată ce va apărea vreo altă tendinţă cu priză la

public. Oricum, ei şi-au câştigat dreptul de a se ocupa cu orice nerozie doresc. Dumneata, domnişoară, nu ţi-ai câştigat deocamdată acest drept şi s-ar putea să nici nu-l câştigi vreodată. Învaţă regulile, scrie-le, dacă e nevoie, şi urmează-le. Ele sunt temelia succesului tău aici. Oricine îşi propune să le ignore nu va rămâne prea mult sub îndrumarea mea. Ai înţeles?

— Da, domnule, sigur că da, răspunse Gabrielle.

Profesorul scoase o legătură de chei din buzunar, o căută câteva clipe pe cea potrivită, o răsuci în broască, iar apoi deschise uşa cu o mişcare largă.

— Doamnelor, poftiţi, spuse el, iar pentru studentele noi fac precizarea că vă puteţi aşeza la orice şevalet doriţi. Aşa cum prevede unul dintre articolele acelui *réglement* afişat pe uşă, atunci când veţi picta modele vii, vă veţi schimba locurile, aşa încât toată lumea să poată vedea subiectul din mai multe unghiuri şi perspective. Aşadar, alegerea unui anumit loc este temporară.

Gabrielle se opri lângă un şevalet, iar fata din anii mai mari, care le sfătuise să înveţe regulile, alese şevaletul alăturat.

— Bună treabă, domnişoară, şopti ea cu vădită satisfacţie, ai început bine. În mod clar nu vei fi tu preferata profesorului.

Gabrielle îşi revenise însă după mustrarea primită. Şevaletul era în faţa ei, se afla într-un atelier adevărat şi avea să fie îndrumată de un celebru profesor de arte plastice. Nimic nu o mai putea opri de aici înainte.

— Ei, îi răspunse ea fetei, o să mai vedem noi, nu crezi?

2

Tatăl lui Gabrielle, colonelul Charles Ismaël Jungbluth, era veteran al Războiului cel Mare, Commandeur de la Légion d'Honneur, decorat cu

Croix de Guerre[8] pentru curaj în luptă în calitate de comandant al unităţii 217 infanterie. Era un bărbat cu înfăţişare distinsă, mic de statură, bine legat, cu trăsături puternic conturate şi o mustaţă mare, neagră şi stufoasă cu vârfurile răsucite dezinvolt în sus, ca într-un zâmbet bizar, fapt care nu schimba însă cu nimic ţinuta intimidantă a colonelului.

8. Crucea de Război este o decoraţie militară franceză creată în anul 1915.

Cu toate acestea, colonelul Jungbluth avea şi o latură sensibilă; de la el moştenise Gabrielle talentul şi interesul pentru pictură, dat fiind că era un pictor amator înzestrat. Avea doar câţiva ani când colonelul îşi lua singurul copil la câmpie, în păduri sau pe munte ca să picteze *en plein air*, aşa cum îi plăcea lui.

În ciuda firii ei rebele şi a faptului că părintele său conducea gospodăria cu o autoritate mai degrabă cazonă, Gabrielle îşi adora tatăl, aşa cum şi el îşi adora fiica, aşa încât, cu timpul, au învăţat să accepte că aveau personalităţi complet diferite, şi, oricât ar fi fost de ciudat, complementare. Gabrielle fusese un copil poznaş, care moştenise frumuseţea de la ambii părinţi; mai luase, în bună măsură, tăria de caracter de la tatăl său, dar şi întreaga *joie de vivre* a mamei. Cu 13 ani mai tânără decât soţul ei, Marie-Reine Jungbluth era o femeie veselă şi cochetă, pe care o deranja uneori severitatea purtării colonelului, dar o accepta în principiu, ca pe o urmare naturală a statutului de femeie măritată. Cu fiica sa, lucrurile stăteau cu totul altfel. Plină de viaţă şi de energie, cu o fire rebelă şi îndărătnică, lui Gabrielle nu i-a fost teamă, nici măcar atunci când era mică, să-şi înfrunte tatăl, şi reuşea aproape întotdeauna să aducă un hohot de râs pe chipul aspru al colonelului. Se înţelegeau foarte bine când plecau în excursii ca să picteze.

Pe vremea aceea, familia Jungbluth locuia la marginea oraşului Épinal, în departamentul Vosges; acolo, alături de tatăl ei, care purta de fiecare dată o beretă elegant lăsată pe-o parte, atunci când pleca cu şevaletul, a deprins Gabrielle bucuria de a crea. Cu toate acestea, preocupările ei artistice erau legate, mai degrabă, de reprezentarea fiinţelor umane decât de peisajele preferate de tatăl său, ceea ce o apropia de celălalt părinte, mult mai sociabil de altfel.

Odată cu izbucnirea războiului, colonelul şi-a adus soţia şi fiica într-un apartament din Paris, pentru că zona în care locuiau se afla chiar pe linia de înaintare a trupelor germane. Când s-a terminat războiul, familia s-a mutat într-o casă de la ţară, în apropierea oraşului Rouen.

Ca toţi cei care se întorseseră de pe front, colonelul Jungbluth văzuse în jurul lui moartea şi ruina, cu brazdele întinse de iarbă cosită din regiunea plină de verdeaţă a nordului Franţei spulberate de tonajul ploilor de bombe, care otrăveau pământul şi-l transformau într-un pustiu carbonizat unde oamenii, plantele sau animalele nu mai puteau trăi. Când luptele au încetat, odată întors la soţie şi fiică, n-a mai vrut decât să se refugieze undeva la ţară şi să picteze din nou, ca şi când ar fi putut, prin micile sale reprezentări pastorale, să ajute în vreun fel la vindecarea pământului răscolit.

Gabrielle avea doar 11 ani la întoarcerea tatălui său, dar continuase să picteze şi să deseneze în timpul cât fusese el la război, pentru că, într-un fel, credea că astfel va fi în siguranţă. În mintea ei de copil, atâta vreme cât rămânea în lumea aparte a artei, care le aparţinea amândurora, şi avea lucrări noi să-i arate atunci când ar fi revenit, dragului ei papa nu i s-ar fi întâmplat nimic rău. Acum, când plecau din nou împreună, Gabriellle îşi ducea singură caietul de schiţe, iar atunci când colonelul îi privea desenele, aşa copilăreşti cum erau, îşi

dădea seama că fata avea un talent înnăscut care îl depăşea cu mult pe al său.

Ca mulţi alţi veterani ce supravieţuiseră războiului, colonelul Jungbluth nu vorbea despre acele vremuri cumplite. Gabrielle însă era un copil curios, mereu dornic să afle adevărul şi să ştie despre toate lucrurile, aşa că punea necontenit întrebări. Când au reînceput să meargă să picteze, nu-i dădea pace deloc, cerându-i să-i spună poveşti din război, despre locurile în care fusese şi despre oamenii pe care îi întâlnise.

— Şi ai omorât mulţi nemţi, papa? întreba ea.

— Eşti prea mică pentru poveşti despre moarte, draga mea, răspundea colonelul, iar eu sunt prea bătrân şi am văzut mult prea multe, ca să le mai pot spune. Deşi ne-au fost duşmani, trebuie să-ţi aminteşti că avem vechi rădăcini în Germania, iar Alsacia, regiunea unde ne-am născut, a făcut parte, la răstimpuri, din ţara aceea. Şi mai trebuie să ţii minte că băieţii pe care germanii i-au trimis pe front erau nişte tineri la fel ca ai noştri, cu familii – fraţi şi surori, mame, taţi şi bunici – care îi aşteptau să se întoarcă acasă, având aceleaşi visuri şi speranţe pentru viitorul lor. De multe ori, aşa-numiţii „soldaţi“ erau doar ceva mai mari decât copiii. În afară de faptul că-ţi faci datoria faţă de ţară, pot să-ţi garantez că nu e nici o onoare şi, mai ales, nici o plăcere să ucizi copii.

— Păi atunci de ce mai purtăm războaie, papa? întrebă Gabrielle. Se întâmplă vreodată să iasă şi ceva bun în urma lor?

Colonelul cântări întrebarea ceva timp.

— Războiul este, la origine, cea mai barbară acţiune omenească, răspunse el în cele din urmă, deşi uneori poate aduce eliberarea de sub tiranie. Şi tot războiul poate scoate la suprafaţă ce este mai bun ori mai rău în oameni. Uneori poţi să fii martorul unor fapte de o mare bunătate, înţelegere, putere de sacrificiu sau curaj. Iar câteodată poţi, în astfel de condiţii, să întâlneşti oameni

extraordinari. Asta ar putea fi partea bună a războiului.

— Atunci spune-mi o poveste despre o astfel de faptă ori un astfel de om, zise Gabrielle.

— Curiozitatea ta n-are leac, fata mea, zise colonelul. De ce vrei tu să retrăiesc o perioadă pe care eu vreau s-o uit?

— Dar nu vrei să uiţi binele laolaltă cu răul, nu-i aşa, tată? a întrebat ea. Vreau să aud o poveste frumoasă despre un act de bunătate, despre înţelegere, sacrificiu şi curaj. Ori poate o poveste despre unul dintre oamenii extraordinari pe care i-ai întâlnit.

Colonelul râse atunci şi clătină din cap.

— Bine, fata mea, o să-ţi fac pe plac, fiindcă-i adevărat că nu poţi fi un bun artist dacă nu eşti interesat de oameni şi viaţă. Lasă-mă să mă gândesc puţin, în timp ce pictăm, la o poveste de război potrivită pentru urechile unei fetiţe. Iar tu ar trebui să nu mai pui atâtea întrebări şi să fii atentă la desen.

Aşa că tatăl şi fiica au lucrat o vreme în tăcere, aşezaţi unul lângă altul pe malul Senei, ea desenând şi el pictând. A trecut astfel ceva timp, când s-a auzit doar cântecul păsărilor verii, murmurul râului, sunetul creioanelor colorate ale lui Gabrielle pe foaia de hârtie şi foşnetul moale al pensulei tatălui său peste pânză.

3

— N-am să uit niciodată ziua aceea îngrozitoare, spuse colonelul într-un târziu. Era 17 aprilie 1917, cea de-a doua zi a dezastruoasei ofensive conduse de generalul Nivelle la Chemin de Dames, în primăvara acelui an. Germanii ne aşteptau, iar regimentul meu era blocat în tranşee săpate la repezeală pe dealurile din apropiere de Champagne, sub asediul dezlănţuit al tunurilor şi mitralierelor. Haosul stârnit de un atac puternic al

artileriei este imposibil de imaginat sau de povestit… exploziile asurzitoare, aerul îmbibat de fum şi praf ori strigătele răniţilor şi ale celor aflaţi pe moarte. O parte din trupele noastre începuseră să nu mai respecte ordinele; soldaţii îşi abandonau armele şi fugeau peste dealuri, ca să-şi scape viaţa. Şi, înainte ca această campanie prost gândită să fie oprită, la sfârşitul celei de-a treia zile, au dezertat încă şi mai mulţi dintre ai noştri. Generalul Pétain avea să ordone apoi ca 400 dintre acei băieţi înspăimântaţi să fie executaţi fiindcă părăsiseră câmpul de luptă. În cele din urmă, au fost achitaţi de tribunalele militare, cu excepţia a 40 dintre ei; cu toate acestea, se vede că nu doar germanii ne-au ucis soldaţii, ci şi noi înşine. Vezi tu, fata mea, nebunia şi brutalitatea războiului stau în faptul că suntem în stare să ne executăm propriii copii doar pentru că le e frică să moară.

Ce îţi voi spune mai departe avea să intre în istorie drept *La Bataille des Monts*; n-am să-ţi mai dau amănunte despre măcelul din acea zi, pentru că, din miezul ororilor de atunci, am să desprind povestea „bună“ de război pe care o cauţi. Cu toate acestea, cred că începi deja să înţelegi cât e de greu să desparţi binele de rău în orice povestire de război şi motivele pentru care nu vreau să vorbesc despre vremurile acelea.

Colonelul se opri apoi pentru o clipă, ca şi când s-ar fi gândit încă la varianta potrivită istorisirii.

— În ziua aceea, continuă el, rafalele mitralierelor erau câteodată aşa de puternice, că nu îndrăzneam să scoatem capul din tranşee. La un moment dat, când era mai linişte, unul dintre oamenii mei a strigat: „Ia uitaţi-vă la culmea dinspre est!“, şi, când ne-am uitat, am văzut un bărbat călare, galopând peste dealuri în direcţia noastră. Obuzele explodau în jurul lui, pământul era răscolit de gloanţele mitralierelor, iar el mergea înainte, nevătămat. Nu era un călăreţ obişnuit sau, în orice caz, nu mai văzusem noi unul ca el până

atunci. Gonea călare pe un cal sur, dar nu părea să fie vreun soldat din tabăra aliaţilor, căci nu purta uniforma militară şi nici nu avea şaua din dotarea armatei. Îl priveam în tăcere, cu mirare crescândă, pe măsură ce se apropia, reuşind să se strecoare cumva printre gloanţe şi obuze. Mai târziu, când am avut ocazia să vorbim între noi, ne-am dat seama că avuseserăm toţi aceeaşi senzaţie ciudată… că murisem deja în luptă şi fuseserăm mutaţi pe un alt front, într-un ţinut îndepărtat, în alt timp, pentru că, pe măsură ce călăreţul se apropia, era din ce în ce mai clar că nu era un soldat sau, cel puţin, nu era un soldat obişnuit.

Colonelul se opri un moment şi îşi aşeză pensula pe şevalet. Amintirile îl făcură să zâmbească.

— Şi, evident, nu era francez…

— Păi atunci, ce era, papa? întrebă Gabrielle, nerăbdătoare. Cine era?

— Un cowboy, răspunse colonelul. Un cowboy american descins din Vestul Sălbatic, exact ca un erou de film.

— Un cowboy! strigă Gabrielle încântată.

— Acum, ai noştri începuseră să-l încurajeze pe măsură ce traversa terenul acela pustiit, continuă tatăl ei, iar el şi calul se pierdeau uneori în perdele de fum şi pământ spulberat stârnite de exploziile din jur, iar apoi reapăreau miraculos, galopând fără oprire dincolo de norii aceia ca şi când ar fi ieşit dintr-un vis. Germanii ridicaseră o baricadă din sârmă ghimpată şi trunchiuri de copaci ca să se apere în cazul unui atac, şi, uimitor, calul cowboy-ului pluti peste ea ca şi când ar fi zburat. După cum ştii, draga mea, am ceva experienţă în echitaţie, dar niciodată până atunci ori de atunci încoace, n-am mai văzut ceva asemănător acelei uluitoare figuri de călărie. Odată ajuns la bivuacul nostru, cowboy-ul alunecă uşor din şa şi coborî împreună cu armăsarul în tranşee.

M-am ridicat de la locul meu şi m-am dus să-l întâmpin. Era un tânăr înalt şi arătos; purta o

pălărie de cowboy, zdrenţuită şi pătată, şi îmbrăcămintea aceea de piele pe care cowboy-i americani o poartă peste pantaloni, adică „chaps“[9], cum zic ei. Bineînţeles, avea şi cizme de cowboy. Mai ducea cu el un pistol tipic locului de unde venea, care trăgea câte şase gloanţe şi era prins într-un toc atârnat pe şold, un Colt 45, aşa cum am aflat mai târziu. M-am apropiat precaut, cu arma la îndemână, căci nu ştiam cine era sau ce misiune avea; putea fi un cal troian trimis de germani să ne spioneze.

9. Prescurtare de la *chaparajos* (sp.), îmbrăcăminte de piele care acoperă fiecare picior, cu excepţia şezutului, purtată de cowboy peste pantaloni.

— Identifică-te! i-am cerut eu.

Cowboy-ul m-a salutat şi mi-a răspuns într-o franceză tare stricată:

— Nu-i nevoie de armă, domnule. Sunt legionar clasa a 2-a, Lambert, domnule, din Batalionul 4, sub comanda colonelului Jacques Daumier. Sunt curierul colonelului, domnule, şi vă aduc o depeşă confidenţială.

— Dacă eşti într-adevăr legionar, de ce nu porţi uniforma, soldat? am întrebat.

— Am permisiunea specială a colonelului, domnule, răspunse el. Ca să aduc mesajul în cel mai scurt timp posibil, am trecut dincolo de liniile noastre pe teritoriul inamicului. I-am sugerat colonelului că aşa ar fi posibil să-i zăpăcesc pe nemţi, ba chiar să-i sperii un pic, domnule, dacă ar vedea un cowboy galopând în spatele frontului.

— Fata mea, când stai în tranşee, pe câmpul de luptă, spuse colonelul, sub asediul mitralierelor şi al artileriei, când oamenii mor de jur împrejur, nu pot să-ţi explic cât de rar se întâmplă să ai ocazia să râzi. Însă când băiatul a vorbit – şi mai ales felul ingenuu în care a făcut-o – m-a umflat râsul. Când am repetat oamenilor mei ce-a spus, iar ei, la rândul lor, au transmis mai departe, „Un legionar,

un curier, american. A crezut că-i zăpăceşte pe nemţi dacă-l văd călărind în spatele frontului“, au început cu toţii să râdă.

Reacţia lor l-a cam încurcat pe băiat.

— De ce râde toată lumea, domnule? mă întrebă el. E din cauza francezei mele?

— Nu, nu, deloc, am răspuns eu. Dar vezi, tu, legionar Lambert, pe *noi* mai degrabă ne-a mirat să vedem un cowboy galopând în spatele liniilor duşmanului. Dacă nu te superi că-ntreb, tinere, cum ai făcut de n-ai fost prins sau ucis în misiunea asta?

Legionarul păru că stă pe gânduri câteva clipe, ca şi când întrebarea ar fi fost ceva complet nou pentru el, şi apoi răspunse:

— Domnule, ce pot să vă spun este că am un cal foarte bun, mă orientez bine în teren şi am avut amândoi al naibii de mult noroc.

Băiatul rămase cu noi în tranşee timp de câteva ore, aşteptând căderea nopţii şi un moment când schimbul de focuri s-a mai potolit, ca să se poată întoarce la regimentul său. Ne-a vorbit de ţinutul lui, de casă, de ferma părinţilor din Colorado. Un tânăr de ispravă, ce mai… ne-a mai spus că venise în Franţa cu un an înainte ca să se înroleze în Legiunea Străină. Şi ştii de ce?

Gabrielle făcu semn din cap că nu.

— Pentru simplul motiv că părinţii îi povestiseră despre originile franceze ale familiei lor, spuse colonelul. A vrut să contribuie la apărarea ţării străbunilor săi. Vezi, copila mea, ce nesăbuiţi sunt tinerii? A venit până aici tocmai din Colorado. Şi-a adus şi calul cu el, fiindcă a crezut că se poate alătura regimentului de cavalerie. Evident, Legiunea Străină nu are regiment de cavalerie… Aici colonelul se opri şi dădu din cap, gândindu-se cât de nechibzuiţi sunt tinerii.

— Totuşi, junele Lambert s-a înrolat în Legiune, continuă tatăl fetei, dar la infanterie, desigur. A făcut antrenamentele necesare la Perpignan, iar

calul l-a lăsat la o fermă din apropiere. Era un băiat puternic şi, pentru că crescuse într-o zonă de munte, se afla mereu în fruntea marşurilor de antrenament din Pirinei. S-a dovedit, în multe privinţe, un conducător înnăscut şi a reuşit, în scurt timp, să-şi impresioneze superiorii cu inteligenţa şi priceperea sa. În momentele de relaxare, ofiţerii au avut ocazia să admire şi extraordinara iscusinţă de călăreţ a tânărului.

Pentru că atunci aveam teribilă nevoie de soldaţi pe front, perioada de antrenament a fost scurtată, iar regimentul băiatului a fost trimis la luptă după doar câteva săptămâni. Deşi Legiunea n-avea cavalerie, mulţi ofiţeri aveau, bineînţeles, cai, aşa cum aveam şi noi, în armata franceză. Ştii şi tu că l-am avut lângă mine pe dragul de Caracol, cât a ţinut războiul. Legionarul Lambert l-a convins pe unul dintre locotenenţi-colonei să ia şi calul lui pe front, împreună cu cei ai cadrelor superioare. Ca să nu rişte pierderea unui ofiţer de valoare prin îndeplinirea unei obligaţii recunoscute ca extrem de primejdioasă, tânărului Lambert i-a fost dat postul de curier. Aşa a şi ajuns călare până la bivuacul nostru în acea zi. Când l-am întrebat cum de reuşise calul să sară peste baricada de sârmă ghimpată, el mi-a spus că, pe vremea când era copil, obosise să tot descalece ca să deschidă porţile de la fermă, aşa că şi-a antrenat bidiviul să treacă peste gardurile de sârmă ghimpată, ceea ce, bineînţeles, nu lămurea nici pe departe înălţimea saltului la care asistasem.

La căderea nopţii, flăcăul s-a suit din nou pe cal şi a plecat în galop, aşa cum venise. De atunci înainte, legionarul clasa a 2-a Lambert avea să fie cunoscut drept „curierul cowboy“ şi, din câte ştiu eu, până şi germanii ajunseseră să-i spună aşa.

Din seara aceea nu l-am mai văzut niciodată, însă tânărul Lambert a ajuns o figură aproape legendară pe front, preluând multe misiuni periculoase şi transmiţând informaţii între

legionari, regimentele armatei franceze, trupele britanice, dar şi cele americane, care intraseră de curând în război. E adevărat că se spunea că ar fi fost şi formidabil de norocos, în aşa măsură încât părea că se află sub protecţia divinităţii. Au circulat multe poveşti despre faptele lui eroice şi, în ciuda exagerărilor, a rămas, fără îndoială, un model pentru cei de pe front. În vreme de război, în clipele cele mai grele, numai gândul la un personaj aşa de romantic poate aduce o mare alinare trupelor istovite şi înspăimântate. Pe măsură ce faima curierului cowboy se răspândea în ambele tabere, nici un soldat german nu mai vrea să-l împuşte, de teamă că asta va aduce ghinionul de partea lui. Părea că tânărul are un permis nescris, neştiut de nimeni, care-l ajută să treacă prin război.

— Şi cum îl chema pe băiat, papa? întrebă Gabrielle.

— Bogart. Bogart Lambert, spuse colonelul. Şi asta, fata mea, e o altă ironie a poveştii, pentru că numele lui mic, Bogart, se regăseşte atât în franceza, cât şi în germana veche, aşa că e foarte posibil ca strămoşii despre care a vorbit să fi avut rădăcini alsaciene, la fel ca familia noastră.

— Şi pe cal cum îl chema?

— Crazy Horse.

— Ce nume ciudat!

— Da, în mod sigur i-a spus aşa după vreun vestit şef de trib indian, zise colonelul. Ei, iată şi povestea bună despre război, fata mea. Şi-acum, hai mai bine să ne vedem de îndeletnicirile noastre.

— Şi ce s-a ales de curierul cowboy, papa? întrebă Gabrielle. Cum se termină povestea?

Peste chipul colonelului trecu o umbră.

— Se termină cu tânărul cowboy american plecând în galop din bivuacul nostru prin noaptea întunecată, luminată din când în când de explozia vreunui obuz. Ţi-am spus, nu l-am mai văzut pe

băiat niciodată, am auzit numai vorbindu-se despre el. Aşa se termină povestea. Şi-acum haide să pictăm râul în linişte şi pace.

— Eu nu mai desenez râul, papa, spuse ea. Îl desenez pe cowboy, pe Bogart Lambert, şi calul lui, Crazy Horse. Uite.

Fata îndreptă caietul cu desene spre el.

— Foarte frumos, zise colonelul. Şi pentru că l-ai desenat din imaginaţie, am să-ţi mai dau câteva amănunte. De exemplu, băiatul ducea cu el, prinsă de şaua de cowboy, o funie strânsă în formă de cerc, pe care, ne-a explicat el, o folosea în concursurile de rodeo de-acasă.

— A murit, nu-i aşa, papa? întrebă Gabrielle. Nu-i aşa că nemţii l-au omorât până la urmă? Se vede pe faţa ta.

Ca şi când n-ar fi auzit-o, colonelul amesteca preocupat culorile de pe paletă. Într-un târziu, se întoarse către ea.

— Povestea, fata mea, s-a terminat *aşa* cum ţi-am spus.

4

Anii care au urmat după război au fost o perioadă uşoară şi frumoasă pentru Gabrielle şi familia ei. Petreceau vacanţele de vară la plajă, în Dieppe, iar în restul anului mergeau din când în când la Paris, ca să urmărească evenimentele legate de artă şi cultură, fiindcă în provincie astfel de ocazii erau mai rare. Vizitau cu toţii muzeele şi expoziţiile, iar Gabrielle şi mama ei mergeau la cumpărături în districtele mondene ale oraşului.

Fata era însă fascinată de plimbările prin Montparnasse, unde îi plăcea şi colonelului să meargă, având în vedere interesul său pentru lumea artelor. Cartierul părea o enclavă în mijlocul Parisului. Cei care locuiau acolo de mai mult timp îi spuneau, pur şi simplu, *village*, un loc cu o atmosferă aparte şi un fel de energie clocotitoare,

care dispăruse în anii războiului, dar răbufnise apoi ca dopul unei sticle de şampanie ce se revarsă pentru a sărbători eliberarea, o nouă formă de expresie şi un nou fel de a fi – în fapt, renaşterea şi reinventarea vieţii şi a artei.

Cuprinsă de această fervoare artistică ce părea că pluteşte deasupra oraşului ca un senzual abur roşu, Gabrielle şi-a implorat tatăl să o lase să studieze pictura în capitală. Deşi colonelul Jungbluth nu era mereu de acord cu direcţia spre care se îndrepta lumea artei moderne, nu putea trece cu vederea talentul înnăscut al fiicei sale şi faptul că, indiferent dacă lucrurile ar fi ieşit bine sau rău, ea avea, fără îndoială, suflet de artist. În acelaşi timp, şi-a dat seama că, în calitatea lui de pictor amator, o învăţase tot ce ştia. Drept urmare, colonelul a încurajat-o pe Gabrielle să exerseze şi să studieze în vederea riguroaselor examene de admitere la Atelier Humbert. Procedând astfel, colonelul Jungbluth şi-a dat seama, totodată, că o trimitea să îndeplinească propriile lui visuri secrete, dar nerealizate, de artist.

În anul 1924, familia Jungbluth petrecea, ca de obicei, luna august la plajă; în vara aceea, Gabrielle păru să înflorească aproape peste noapte, trecând de la stângăcia adolescenţei la graţia feminităţii. Picioarele ei lungi, care până atunci avuseseră ceva din neliniştea unui mânz, dobândiră o formă şi o înfăţişare mai matură, iar pasul ei lung, încrezător, şi felul natural în care-şi mişca şoldurile când mergea îi făceau pe bărbaţi să întoarcă capul după ea pe faleză. Buzele pline şi roşii, zâmbetul cald şi deschis îi fermecau pe cei din jur cu inocenţa lor înnăscută, iar când se adresau unei anumite persoane, o făceau să se simtă cea mai importantă fiinţă de pe pământ. Părul negru şi bogat îl ţinea prins, însă atunci când îşi scotea casca de baie, se revărsa până la jumătatea spatelui. Ochii negri şi adânci purtau o anume înţelepciune care îi depăşea vârsta şi un

mister de nepătruns, ce sălăşluieşte, câteodată, în inimile artiştilor.

Aşa se face că, în toamna acelui an, Gabrielle Odille Rosalie Jungbluth a venit la Paris şi s-a mutat în locul hotărât de tatăl ei, Le Foyer des Jeunes Filles, pe rue Denfert-Rochereau, în Montparnasse. Atelierul pictorului clasic şi renumitului profesor Jacques Ferdinand Humbert era primul şi singurul de acest fel pentru femei, aşa încât era mare concurenţă pentru numărul limitat de locuri disponibile. Pentru că nu făcea parte dintre elevii înscrişi la École des Beaux-Arts, Gabrielle venise la Atelier Humbert ca *élève libre* (studentă independentă), situaţie în care competiţia era şi mai strânsă. Candidaţii erau selectaţi chiar de profesor, pe baza unor criterii care stăteau exclusiv la alegerea lui, iar el pregătise o serie de teste care presupuneau realizarea unor desene în studiourile de la şcoală, la trei discipline diferite, şi anume anatomie, perspectivă şi portret.

În semestrul acela, Gabrielle fusese cea mai tânără candidată, însă cu un talent aparte în redarea corpului omenesc. Evaluându-i desenele, profesorul Humbert a observat nu doar o anumită abilitate tehnică, chiar dacă lipsită de rafinament şi experienţă, dar şi ceva mai profund, greu de explicat sau definit, ceva ce mai văzuse la câţiva studenţi de-a lungul anilor, inclusiv la tânărul Georges Braque. Dacă ar fi reuşit să descrie această calitate aparte, ar fi spus că remarcase în schiţele tinerei Jungbluth o formidabilă tărie de caracter şi un manifest artistic inspirat de o pasiune autentică. Pentru Humbert, era suficient ca s-o aleagă pe Gabrielle drept studentă, în defavoarea unei duzini de candidaţi care stăpâneau o tehnică mai bună. Lucrările ei erau, pur şi simplu, mai îndrăzneţe, mai sincere şi mai interesante.

Poate pentru că părinţii ei nu o aveau decât pe ea ori fiindcă nu avusese fraţi de la care să mai afle câte ceva, Gabrielle crescuse crezând că este egala oricărui băiat. Cu toate acestea, în mod evident, atitudinea culturală dominantă a vremii era diferită faţă de fete, atât în ceea ce priveşte statul, cât şi École des Beaux-Arts. Până în anul 1896, femeile nici nu avuseseră voie să meargă la biblioteca şcolii ori să participe la cursurile care se ţineau în amfiteatre; abia un an mai târziu vor fi acceptate ca studente. Mai mult, femeile care îşi aleseseră pictura ca meserie beneficiază de un atelier de lucru abia în 1900. Şi, dincolo de toate acestea, un sfert de secol mai târziu, când Gabrielle începuse să studieze sub îndrumarea profesorului Humbert, femeilor li se interzicea încă, considerându-se că este „nepotrivit", să ia parte la numeroasele ateliere deschise bărbaţilor.

În calitate de „studentă independentă", Gabrielle avea acces la biblioteca şcolii, aşa încât, după ora de atelier, rămânea adesea să citească despre istoria artei şi pictură în general, aşa cum le recomandase profesorul Humbert, care le cerea, la anumite intervale, să scrie eseuri pe diverse teme.

Într-o după-amiază, în timp ce Gabrielle se afla la bibliotecă, pregătind un eseu ce urma să fie predat profesorului, cu un subiect pe care îl alesese chiar ea, un băiat veni la masa ei şi se aşeză alături.

— La ce lucrezi acolo, domnişoară? şopti băiatul.

— Nu-i treaba ta, răspunse Gabrielle.

— Eu sunt Adrian Fleury, spuse băiatul cu anume emfază, ca şi când numele său ar fi fost cunoscut deja în lumea artei. Sunt student aici. O să fiu un mare sculptor.

— Mă bucur pentru tine, zise ea. Dar acum sunt ocupată, te rog să mă laşi în pace.

— Şi tu?

— Şi eu, ce?

— Tu cine eşti?
— Sunt studentă la Atelier Humbert.
— A, da, sigur că eşti, la clasa fetelor, spuse băiatul dispreţuitor. Apoi se aplecă, cu mină dominatoare, să se uite în caietul lui Gabrielle. *Istoria femeilor pictor în lumea artei*, citi el. O să fie un eseu scurt, nu crezi?
— Ce vrei să spui cu asta? întrebă ea.
— Că toată lumea ştie cât de puţine femei au rămas, prin opera lor, în istoria artei. Iar majoritatea au fost lesbiene. În mod cert, genul feminin în ansamblu n-a avut vreodată o mare aptitudine pentru pictură, sculptură sau, dacă vrei, literatură. Voi n-aveţi, pur şi simplu, talent la capitolele astea.
— Şi în ce domenii am avea talent, după părerea ta? întrebă Gabrielle.
— Privind în istorie, spuse băiatul, cea mai importantă funcţie pe care au îndeplinit-o femeile a fost să servească drept muze pentru artiştii bărbaţi.
— A, da, să pozeze, să vă cureţe studiourile, să vă spele pensulele şi să îndeplinească multe alte sarcini, aşa-i?
— Chiar aşa.
— Păi ăsta ar fi şi subiectul eseului meu, spuse Gabrielle. Şi anume că, de-a lungul timpului, femeile n-au avut acces la educaţie în domeniul artelor. Dacă astfel de preocupări ne sunt refuzate, cum am putea atunci să ne dezvoltăm aptitudinile despre care vorbeai?
— Aş vrea să vii la mine în atelier să-mi pozezi, zise băiatul, ca şi când n-ar fi auzit nimic din tot ce spusese ea. Te voi imortaliza în lut.
— Şi vrei să-ţi pozez nud?
— Păi bineînţeles, exact la asta mă gândeam.
Gabrielle râse.
— Nu crezi că eşti cam egoist?
— Poftim?

— N-am de gând să-ţi pozez, nici nud, nici îmbrăcată, spuse ea. Sunt pictor, nu model. Şi-acum lasă-mă în pace.

În felul acesta, chiar din primul semestru petrecut la atelier, Gabrielle Jungbluth începea, treptat, să fie cunoscută printre studenţi şi profesori drept o rebelă, o agitatoare, o anarhistă, o feministă şi, poate, de ce nu, o lesbiană, cu toate că fata avea prieteni şi cunoştinţe care gândeau la fel. École des Beaux-Arts şi atelierele adiacente şcolii erau totuşi instituţii ale orânduirii, conduse de universitari aparţinând sexului masculin, care se agăţau cu încăpăţânare de ideile fixe ale secolului trecut, potrivit cărora femeile trebuiau îngăduite, temperate, atunci când era cazul, însă, în general, trebuiau ignorate.

Cu toate acestea, profesorul Humbert era foarte mândru de studentele lui, chiar dacă numai câteva dintre ele reuşiseră să-şi construiască cariere artistice de durată în sfertul de veac în care îşi ţinuse el orele de atelier la École des Beaux-Arts. Era un profesor exigent, cu un temperament vulcanic, iute la mânie şi sever în aprecieri, iar pe unele studente le făcea chiar să plângă când începea cu tiradele care le înfierau stilul, tehnica, lipsa talentului. Însă, indiferent cât de aspre erau criticile care îi vizau lucrările, Gabrielle îşi păstra sângele rece şi nu plângea niciodată din cauza lui. Pe lângă încrederea înnăscută în propria persoană, tatăl ei, colonelul, fusese, până la urmă, militar de carieră, iar fata îşi însuşise din familie un anume stoicism. Prea mândră ca să plângă, nu înţelegea, cu nici un chip, să-i ofere lui Humbert satisfacţia de a o vedea comportându-se ca o reprezentantă a „sexului slab". În schimb, îi primea mustrările cu un zâmbet scurt, impenetrabil, care, din câte observase, reuşea chiar să-l descumpănească pe profesor.

În ciuda asprimii pe care o arăta uneori faţă de ea, Gabrielle înţelesese că avea multe de învăţat

despre elementele fundamentale ale picturii de la profesorul Humbert. Deşi se opunea schimbării, aşa cum se întâmplă adesea cu oamenii bătrâni, şi era inflexibil cu privire la principiile şi metodele de lucru, ea învăţase să-i preţuiască sinceritatea observaţiilor şi preocuparea pentru detaliu. În mod cert, profesorul era foarte legat de activitatea atelierului, iar Gabrielle era hotărâtă să fie atentă şi să muncească mai mult decât ceilalţi ca să-şi îmbunătăţească tehnica.

În ceea ce îl privea, profesorul Humbert renunţase de mult la orice iluzie că va rămâne în istorie drept un mare artist. Era, cu siguranţă, un foarte bun pictor clasic, mai mult decât iscusit, dar îi lipsea acea scânteie de geniu necesară pentru a depăşi zona mediocrităţii. Când a intrat în ultima decadă a vieţii şi activităţii, Humbert şi-a dat seama că avea mult mai multe şanse ca posteritatea să şi-l amintească în calitate de profesor decât ca artist. Lucra în acest domeniu de suficient timp ca să ştie că geniul era o calitate imposibil de definit şi, chiar atunci când exista, nu era întotdeauna de ajuns ca să asigure reuşita. Şi, într-adevăr, unii dintre cei mai talentaţi studenţi pe care-i întâlnise în cariera sa îndelungată nu reuşiseră până la urmă să facă nimic, pentru că le lipseau alte însuşiri la fel de greu de definit – imboldul, tenacitatea ori, pur şi simplu, încrederea necondiţionată în ei înşişi şi în valoarea operei lor. Pentru fiecare Georges Braque pe care-l instruise, existau o mie de elevi care păruseră la început la fel de talentaţi, dar se pierduseră apoi în anonimat.

În cursul deceniilor, profesorul dobândise o iscusinţă remarcabilă în ceea ce priveşte descoperirea timpurie a acelor studenţi care aveau o şansă adevărată să urmeze cariere artistice memorabile. Pe măsură ce lucra cu tânăra Gabrielle Jungbluth, observa, din ce în ce mai mult, nu doar prezenţa talentului autentic, dar şi o anume patimă pentru artă care părea să poată da

expresie senzualităţii. Iar el ştia că asta îi lipsise întotdeauna. Există, uneori, la savanţii bătrâni, care au renunţat de mult la visurile lor de artişti, un impuls inconştient de a stăvili ori chiar de a înăbuşi neastâmpărul pe care-l văd la studenţii lor. Aproape în fiecare clasă pe care-o avusese fusese cel puţin un rebel, cineva care îi contesta autoritatea şi se ridica împotriva convenţiilor, iar profesorul îşi dădea seama că în anul acela tânăra Jungbluth avea să îi solicite din plin hotărârea şi fermitatea.

BOGEY
1918–1924

1

Cu puţin înainte de ivirea zorilor, în dimineaţa zilei de 11 noiembrie 1918, legionarul clasa 1 Bogart Lambert (care fusese promovat în rang datorită excepţionalei sale activităţi ca membru al Legiunii Străine) călătorea spre nord, de pe câmpul de luptă de la Mézière, din Franţa, pe drumul care ducea la Mons, în Belgia.

Bogey mersese călare jumătate din ziua care trecuse şi o noapte întreagă luminată de luna în pătrar, purtând o depeşă destinată comandanţilor trupelor britanice şi americane, prin care erau înştiinţaţi că, după patru ani, departamentul Somme fusese, în cele din urmă, recâştigat. Iarna se apropia şi începu să cadă o ploaie măruntă şi rece, iar Bogey îmbrăcă haina lungă din pânză groasă pe care o purtase odinioară, când mergea să vadă de vite în anotimpul ploios, lucru care i se părea că se întâmplase cu vreo sută de ani în urmă.

Şi totuşi nu trecuseră decât doi ani de când Bogey ajunsese în Franţa şi ceva mai mult de un an şi jumătate de când se afla pe front, dar nu mai era un băiat naiv cu visuri romantice despre gloria dobândită în război, ci un soldat cu experienţă, călit în lupte, care văzuse cele mai înfiorătoare manifestări ale impulsului fiinţelor umane de a se omorî una pe alta. Avea câteva caiete în care îşi notase întâmplările prin care trecuse, iar însemnările acestea le lăsa unui prieten din regimentul său ori de câte ori pleca în misiune. Nu ştia ce avea să facă cu ele când se va termina războiul şi se tot gândea că, odată ajuns acasă, i-ar fi venit tare greu să înceapă măcar să povestească

familiei şi prietenilor toate câte se petrecuseră pe câmpul de luptă. La ce le-ar fi folosit să le spună adevărul? În ultimii doi ani trimisese multe scrisori celor de acasă, dar fiindcă războiul se prelungea, iar nenorocirile sporeau, starea lui de spirit se înrăutăţea de la o zi la alta şi aproape că nu-şi mai găsea cuvintele. În cele din urmă, a ajuns la concluzia că limbajul războiului nu putea fi redat în proză, ci exprimat doar prin sunete – bubuitul înfiorător al obuzelor, vuietul artileriei care se apropia, impactul violent al exploziilor şi ropotul mitralierelor, iar dincolo de zgomotele cumplite ale măcelului, refrenul neschimbat al strigătelor celor răniţi ori aflaţi pe moarte.

Bogey a tras borul pălăriei mai jos şi a ridicat gulerul hainei ca să se apere de ploaia rece ca gheaţa care începuse să se transforme într-o zăpadă umedă. Deşi soarele nu răsărise încă, orizontul era deja luminat de bombardamentele dimineţii. Se întreba dacă va urma o altă iarnă în război, dacă războiul se va sfârşi vreodată şi dacă se va mai întoarce cândva acasă. După tot ceea ce văzuse, locurile şi traiul de odinioară i se păreau o închipuire îndepărtată, iar propria lui tinereţe la fermă o amintire palidă din viaţa altcuiva.

În dimineaţa aceea mergea încet, pentru că Crazy Horse pierduse o potcoavă în timpul nopţii şi şchiopăta, dar şi pentru că erau istoviţi amândoi. Treceau printr-un loc înnegurat, pustiit, cu arbori nimiciţi, cratere de obuz, tranşee abandonate şi sârmă ghimpată, peste un pământ otrăvit care fusese sub asediu timp de patru ani şi unde nu mai creştea nimic, nici măcar un fir de buruiană. Era un ţinut care ar fi putut face pe oricine să-şi piardă speranţa, un loc al fantomelor şuierătoare, mustind a moarte. Ăsta nu-i război, se gândi Bogey, e sfârşitul lumii. Nu ştia dacă credea sau nu în iad, însă dacă un asemenea tărâm exista, îşi închipuia că arăta exact aşa şi spera să nu mai ajungă vreodată pe acolo.

În timp ce văzduhul începea să se lumineze spre răsărit, Bogey încerca să-şi aducă aminte cum arătau pajiştile de acasă la vremea secerişului de toamnă, atelajele de cai de la câmp, grămezile de iarbă încă verde, mirosul sănătos şi puternic al sudorii de om şi de cal şi al fânului proaspăt cosit. Îşi amintea că, în vremea copilăriei, treaba lui era să ducă de dimineaţă o căruţă până la pârâu împreună cu prietenul său Clarence, băiatul vecinilor, şi se apucau amândoi să prindă păstrăvi până umpleau căruţa, iar apoi mama lui îi frigea ca să hrănească la prânz oamenii veniţi la seceriş. Bogey îşi mai aducea aminte cum, în zilele care urmau strângerii fânului, miriştea căpăta o culoare aurie pe măsură ce toamna înainta, iar plopii de la munte deveneau portocalii, roşii şi galbeni. Se gândea că, dacă ar putea să-şi întipărească în minte imaginea anotimpurilor care se schimbă, a unei lumi în care creşterea şi renaşterea se întâmplă la fel, în fiecare an, ar fi putut poate să-şi păstreze, atât cât era posibil, uzul raţiunii.

Drumul către Mons era, în chip bizar, abandonat şi ciudat de liniştit, dacă n-ar fi fost bubuitul puternic al războiului care se purta la distanţă, ca o furtună în depărtare. Armatele aliate împinseseră frontul mai departe, la nord şi la est, forţându-i pe germani să se întoarcă de unde veniseră. Aşa cum se întâmplă cu mulţi dintre cei care merg la război, şi Bogey încerca să se lămurească care era, până la urmă, scopul. Aveau oare rost atâţia oameni morţi şi un pamânt aşa de sterp numai pentru ca cei care au supravieţuit să poată merge acasă pe drumul pe care veniseră?

Bogey auzi dintr-odată deasupra capului un foşnet greu de aripi în zbor şi, chiar înainte de a privi în sus, recunoscu sunetul pe care-l ştia de acasă, iar când îşi ridică privirea spre cer se simţi încurajat la vederea unui corb care zbura deasupra lui, o altă creatură vie alături de care împărţea dimineaţa rece şi tristă. Aşa cum fac adesea corbii

când întâlnesc pe cineva, pasărea croncăni către el în semn de salut, iar Bogey scoase, la rândul lui, un sunet asemănător, aşa cum făcea şi acasă.

Chiar în momentul în care corbul privea în jos către om şi cal, iar omul se uita în sus şi îi răspundea la salut, o explozie teribilă se auzi la picioarele lor şi un nor negru de fum, pământ, şrapnel, carne, sânge şi oase se ridică în aer, acoperind calul şi călăreţul; pasărea fu împinsă şi ea în sus de masa de aer fierbinte. După ce se lăsă repede într-o parte ca să nu fie lovit de bucăţile care săreau peste tot, corbul croncăni din nou, de data asta furios, sătul de atâta moarte şi sminteală omenească, şi zbură mai departe.

2

Era primăvară, iar el se afla la un capăt al gurii de scurgere a canalului de irigaţie de la fermă şi cineva îi vorbea de la capătul celălalt, probabil tatăl lui, dar vocea era aşa de slabă şi de îndepărtată, că nu înţelegea cuvintele, ci le auzea doar ecoul prelungit.

— Tu eşti, tată? întrebă el. Nu te aud. Ce cauţi în conducta de scurgere? Vorbeşte mai tare, nu te aud.

— Acum mă auzi? întrebă o voce care nu era totuşi a tatălui său, ci a unui străin. Înţelegi ce-ţi spun?

Bogey deschise ochii şi văzu chipul unui bărbat.

— Cine eşti? întrebă el.

— Sunt doctorul Fergus MacLeod, spuse bărbatul. Dar tu cine eşti?

— Eu sunt Bogart Lambert, zise el.

— Foarte bine! a spus doctorul. Domnule Lambert, să ştii că stai aici de ceva vreme şi sunt foarte încântat să te cunosc în sfârşit. Cum te simţi?

— Unde sunt?

— La spitalul de campanie Edinburgh din oraşul Edinburgh, în Scoţia, domnule Lambert.

— De ce? Cum am ajuns aici?

— Poţi să-mi spui ce naţionalitate ai?

— Americană.

— Splendid! zise doctorul. Şi poţi să-mi spui ce făceai în Franţa?

— Nu mai răspund la nici o întrebare până nu-mi spui de ce şi cum am ajuns aici, a zis Bogey.

— Prea bine, domnule Lambert, spuse doctorul, dar să ştii că voiam doar să văd cât de coerent eşti. Ai fost grav rănit şi ţi-ai pierdut cunoştinţa, cu excepţia câtorva momente, timp de peste patru luni. E prima dată când dai semne de viaţă şi vorbeşti. Ai fost rănit într-o explozie puternică în teatrul de operaţiuni de la graniţa Franţei cu Belgia. Ai fost găsit acolo de trupele scoţiene care mergeau pe front. Ai înţeles ce ţi-am spus până acum, domnule Lambert?

— Da.

— Excelent. Nu aveai nici un fel de date de identificare asupra ta când te-au găsit. De fapt, erai aproape gol, căci toate hainele fuseseră sfâşiate de explozie. Ai fi murit din cauza rănilor şi a vremii dacă nu te-ar fi găsit soldaţii la timp. Vezi tu, în toată perioada asta n-am avut cum să aflăm cine eşti, ce naţionalitate ai sau ce făceai pe front.

— De unde ştiu că eşti cine spui că eşti? întrebă Bogey. De unde ştiu că nu eşti de partea duşmanului, iar asta nu e o capcană?

Doctorul Macleod râse.

— Luând în considerare gravitatea rănilor, domnule Lambert, zise el, şi vremea îndelungată cât ai stat, cu unele întreruperi, în comă, mintea îţi funcţionează cu extraordinară agerime. Data viitoare, când am să vin să te văd, o să aduc cu mine toate actele necesare pentru confirmarea identităţii. Până atunci însă poate ai să observi după accentul meu că nu sunt neamţ.

— S-a terminat războiul, doctore?

— Da.
— Am câştigat?
Doctorul a şovăit şi a privit în jos.
— Da, am câştigat, spuse el trist, dacă poate cineva să numească victorie preţul pe care l-am plătit.
— Ce zi este astăzi? întrebă Bogey.
— 23 martie 1919, spuse doctorul.
— Şi când s-a terminat războiul?
— Oficial, armistiţiul s-a semnat la ora 11.00 pe 11 noiembrie, cam la patru ore după ce te-au găsit trupele noastre. Oricum, pe front ştirea s-a aflat ceva mai târziu. Drept urmare, multe alte incidente fatale au avut loc în rândul armatelor aliate în acea ultimă zi. Şi-acum, pot să te mai întreb ceva, domnule Lambert?
Bogey încuviinţă din cap.
— Care-i ultimul lucru de care-ţi aminteşti?
Bogey rămase pe gânduri un timp.
— Corbul, şopti el în cele din urmă, îmi amintesc corbul. Dintr-odată, zguduit de groază, Bogey încercă să se ridice, dar descoperi că era prea slăbit şi abia putea să-şi salte capul de pe pernă.
— Unde e Crazy Horse?
Doctorul Macleod îl cuprinse cu blândeţe de umeri.
— Te rog, trebuie să stai liniştit.
— Unde e calul meu?
Doctorul clătină din cap.
— Calul a amortizat întreaga forţă a exploziei, spuse el. Sigur a călcat fie pe o mină de teren, fie peste un obuz nedetonat. Încă mai avem să-ţi scoatem bucăţi de şrapnel şi fragmente de os de cal. Corpul animalului ţi-a salvat viaţa, dar el a murit pe loc. Puterea exploziei te-a aruncat la o distanţă de şase metri.
Bogey începu să plângă, încercând să întoarcă capul, jenat că izbucnise în lacrimi de faţă cu doctorul.

— Îmi pare rău, dar Crazy Horse era tot ce mai aveam, spuse el.

— Domnule Lambert, zise doctorul Fergus Macleod, şi mie îmi pare tare rău pentru dumneata. Mulţumită calului însă, ai toată viaţa înainte.

— Cred că s-a dus şi norocul nostru, spuse Bogey mai mult pentru sine.

— Tinere, ascultă-mă pe mine, zise doctorul, nici nu ştii cât de norocos eşti.

— Doctore…

— Da, domnule Lambert.

— Astăzi împlinesc 20 de ani.

— Ei, vezi, înseamnă c-ai primit un cadou foarte frumos!

3

Dragă mamă şi tată,

Cred că Legiunea Străină v-a adus la cunoştinţă presupusa mea moarte, acum câteva luni, şi îmi pare rău că v-am speriat atât de tare. Poate că aţi primit deja telegrama de la doctor şi aţi aflat că sunt în viaţă. Cred că ştiţi că stau în spitalul de campanie din Edinburgh, în Scoţia. Bătrânul şi curajosul meu Crazy Horse mi-a salvat viaţa, dar a fost ucis. Mi s-a spus că am călcat pe o mină de teren sau poate peste un obuz nedetonat. Orice ar fi fost, pe mine m-a aruncat din şa, iar pe Crazy Horse l-a trimis direct la necuratul (Mamă, îmi cer scuze pentru cuvintele astea, dar chiar aşa s-a întâmplat). Cred că mai am rămăşiţe din oasele lui în picioarele mele şi, într-un fel, îmi convine treaba asta, e ca şi cum ar face parte din mine acum.

Nu ştiu de ce, dar celor de la spital nu le-am spus că am fost membru al Legiunii şi aş vrea să nu le spuneţi nici voi. Mă prefac că nu-mi amintesc. Sunt obişnuiţi cu asta. Cred că vreau numai să fiu lăsat în pace până mă întremez puţin. Am fost rănit destul de grav în urma exploziei, dar

sunt mai puternic pe zi ce trece. Doctorul spune că o să mai stau destul de mult aici ca să-mi revin, mai sunt operaţii de făcut, ar putea fi vorba de un an sau chiar mai mult. Încă mai simt c-aş fi oarecum mort… Mâinile şi picioarele îmi sunt amorţite şi mă dor, iar muşchi nu mai am deloc. Doctorul spune că mi-am pierdut aproape complet cunoştinţa, vreme de patru luni, şi că o să mai treacă ceva timp până o să mă apropii de o stare de normalitate, deşi mi-a spus foarte clar că nu o să mai fiu niciodată ca înainte. Am început deja să merg câte puţin, de unul singur, iar când am să mă însănătoşesc, o să mă apuc din nou de boxat. Sunt aşa de slab, că aş fi de nerecunoscut. Nici eu nu prea ştiu cine sunt când mă privesc în oglindă. Şi sunt aşa de slăbit, că n-aş rezista o rundă în ring nici cu un pisoi nou-născut.

Aici toată lumea s-a purtat tare frumos cu mine şi, atât cât pot vedea pe fereastra camerei mele, locul e cu adevărat plăcut, asemenea ţinutului de la est de Boulder[10]*, într-o primăvară când plouă suficient. Şi, fiindcă se pare că am să stau pe-aici destul timp, poate o să mă apuc să scriu povestiri din nou, ca să treacă timpul mai repede. Dacă reuşesc, o să vă trimit şi vouă câteva. Nu ştiu ce s-a ales de caietele mele, unde aveam vechile povestiri. Le-am lăsat la un prieten legionar, un tip din Tennessee pe nume Fred Dunn, şi, cum nu m-am mai întors înapoi, fac pariu că le-a aruncat. Oricum, nu-i mare lucru, n-am să dau vina pe Fred, pentru că nu aveau cine ştie ce valoare şi oricum nu cred că s-ar fi obosit cineva să le citească.*

10. Oraş din statul Colorado.

Când m-au găsit, n-au avut cum să-şi dea seama cine sunt. Dacă aş fi murit, ceea ce, după părerea doctorului, ar fi fost de aşteptat să se întâmple, aş fi fost îngropat într-un mormânt fără nume de pe front şi nimeni n-ar fi ştiut ce s-a ales

de mine. Îmi închipui că în scrisoarea trimisă de Legiune era menţionat acelaşi lucru şi îmi pare nespus de rău pentru neliniştea pe care v-am pricinuit-o. Pot să vă spun că e tare ciudat sentimentul pe care îl ai atunci când mori şi te întorci la viaţă, dar îţi aminteşti doar partea legată de viaţă şi nimic despre moarte.

Fiindcă a venit vorba, mamă, nu mai am deloc haine şi sunt sătul până peste cap să port doar halatul de spital. Asistentelor le place să mă tachineze când ies pe hol cu suportul pentru mers şi mi se vede fundul osos. Dar ştiu eu să le răspund, să n-ai nici o grijă. Ai putea să-mi trimiţi câteva cămăşi cu capse şi o pereche sau două de Levi's? Ia-mi mărimea obişnuită şi, pe măsură ce mă întremez, o să-mi vină bine. Aşa o să pot, într-un fel, să-mi dau seama cât de repede mă refac. Şi te rog să nu uiţi să-mi trimiţi o curea, poate cea cu vechea cataramă de rodeo, pe care am lăsat-o în camera mea. Şi o pereche de cizme bune, te rog, şi o pălărie. Am pierdut totul când am fost aruncaţi în aer. Totul.

Nu ştiu când am să mă întorc acasă. După ce ies din spital şi mă refac complet, s-ar putea să mai stau pe aici o vreme. Ori poate merg în Franţa pentru un timp. Dintr-un motiv pe care nu pot să mi-l explic acum, simt că am lăsat ceva neterminat acolo. Ştiu că o să vreţi să veniţi aici să mă vedeţi, dar că nu aveţi destui bani pentru călătorie. Şi ştiu că trebuie să aveţi grijă de fermă şi de vite. Dar nu-i nimic, înţeleg, şi aş vrea să ştiţi asta. Chiar dacă aţi putea veni, n-aş vrea eu să veniţi acum şi să mă vedeţi aşa. Am să mă înzdrăvenesc şi, într-o bună zi, după ce-mi lămuresc gândurile, voi veni acasă. Promit. Între timp, o să vă scriu în continuare şi vă rog să-mi scrieţi şi voi ce mai e nou. E multă zăpadă pe la munte anul ăsta? Pun rămăşag că a început deja fătatul viţeilor. Sper să aveţi parte de vreme bună.

Fiul vostru iubitor, întors din morţi,

4

Aşa începu Bogey drumul lung al vindecării. Picioarele fuseseră cel mai mult afectate de explozie; pe parcursul a zece luni, chirurgii i-au mai făcut încă şapte operaţii, înlăturând alte bucăţi de şrapnel şi fragmente de os şi încercând să refacă muşchii, ţesuturile şi tendoanele vătămate.

Când Bogey a început să îşi recapete puterile şi să se mişte cu mai multă uşurinţă, a fost mutat într-o clădire separată, pentru veteranii răniţi, unde a continuat recuperarea. Când a văzut că unora dintre bărbaţii de acolo le lipseau fie mâinile, fie picioarele, sau chiar şi mâini, şi picioare, că alţii rămăseseră într-o stare de şoc din care nu mai puteau ieşi şi stăteau toată ziua privind în jur fără vreo urmă de expresie, iar alţii erau desfiguraţi aşa de cumplit, că abia mai semănau a oameni, a încetat să-şi mai plângă de milă şi s-a gândit că e posibil ca norocul să nu-l fi părăsit de tot.

Bogey a făcut eforturi mari ca să-şi recapete puterile, iar progresele sale au ajuns să-i uimească pe doctori. După încă 13 luni, au fost de acord să facă antrenamente uşoare la o sală de box particulară, unde el începuse să şi lucreze cu jumătate de normă. În iunie 1921, după doi ani de operaţii şi recuperare, a ieşit din spital.

Proprietarul locului, un boxer scoţian de la categoria pană retras din activitate, pe care îl chema Archie Munro, l-a luat pe Bogey pe lângă el, dându-i de lucru în schimbul antrenamentelor gratuite şi lăsându-l să se mute într-un mic apartament aflat deasupra sălii.

Archie îl îndrăgise pe tânărul american, observase că avea o înzestrare promiţătoare pentru box şi începuse să-l antreneze, aranjându-i meciuri pregătitoare şi partide cu boxeri de la clubul din oraş. Din cauza numeroaselor răni de la picioare,

Bogey nu mai putea repeta mişcările învăluitoare şi iuţi din tinereţe, dar, sub îndrumarea lui Archie, dobândise o anume maturitate şi învăţase să compenseze jocul mai lent de picioare cu serii de lovituri mai rapide şi mai eficiente. Întotdeauna când boxa, purta pantaloni lungi sau avea picioarele bandajate, ca să nu se înfioare spectatorii la vederea cicatricelor rămase. Pe măsură ce muşchii se refăceau şi devenea mai puternic, Bogey a trecut de la categoria semimijlocie la categoria semigrea şi, pentru că toţi boxerii aveau nevoie de un nume de scenă cu priză la public, al său a fost, bineînţeles, Bogey „The Cowboy“ Lambert.

Neînvins în luptele de la club, cowboy-ul începu să devină cunoscut în oraş, iar nu după mult timp Archie l-a înscris în asociaţia boxerilor scoţieni, ceea ce însemna că Bogey intra, oficial, în categoria boxerilor profesionişti. Cu toate acestea, aşa cum văzuse, scoţienii erau un neam de oameni viguroşi, iar boxerii pe care îi înfrunta acum erau mult mai greu de învins decât pugiliştii de la circ, trecuţi de prima tinereţe, din meciurile de pe vremea când era puştan. Totuşi, Archie avea vechime în meseria asta şi ştia cum să-i facă loc unui boxer tânăr, pas cu pas, aranjându-i partide cu adversari mai puţin experimentaţi şi lăsându-i timp să capete încredere înainte de a trece la nivelul următor. Mai mult, Bogey lupta acum cu o anume tărie, cu o furie pe care n-o înţelegea pe deplin, căci nu făcea parte din felul lui obişnuit de a fi; îşi dădea însă seama că avea nevoie să-şi îndrepte agresivitatea asupra adversarilor din ring, pentru că altfel ar fi răbufnit înlăuntru.

Timp de peste trei ani, Bogey a participat la competiţii peste tot în Scoţia – Edinburgh, Glasgow, Aberdeen, dar şi în oraşe mai mici precum Leith, Hamilton, Dunbarton, Airdries, Dunfries, Dumbarton. La început, a boxat în categoria semigrea, unde ajunsese al treilea din

ţară, dar din când în când avea şi meciuri cu pugilişti din categoria supergrea, superioară celei în care era înscris. Oricum, în timpul înfruntărilor îndelungate, picioarele pline de răni ale lui Bogey nu-l mai ajutau ca altădată şi, dacă nu reuşea să-şi învingă adversarul la începutul meciului, rar se întâmpla să câştige vreo competiţie cu mai multe runde. Bineînţeles că nu a trecut multă vreme până când ceilalţi boxeri şi antrenori din circuitul profesionist i-au aflat slăbiciunea şi au început să o folosească în avantajul lor, prelungind meciurile cât se putea de mult, ca să-l istovească mai repede. Drept urmare, Bogey „The Cowboy“ Lambert n-a avut niciodată şansa de a obţine un titlu. Totuşi, a câştigat destul de bine din premiile obţinute în acei ani.

În toamna anului 1924, un ambiţios bătăuş de cârciumă, pe nume Boy Tweedly, din Glasgow, recunoscut pentru loviturile sale sub centură, l-a atacat pe Bogey cu toată forţa, folosind directe puternice toate cele 15 runde. Stând în colţul său, la sfârşitul partidei, în timp ce aşteptau decizia arbitrilor, iar Archie îi desfăcea mănuşile, Bogey spuse:

— Nu mai pot, Arch, ăsta e ultimul meci. După seara asta, mă retrag.

A pierdut competiţia şi a urinat cu sânge două săptămâni, iar după alte două, călătorind cu un paşaport britanic fals obţinut graţie cunoştinţelor lui Archie din lumea interlopă, Bogey lua feribotul ca să traverseze Canalul Mânecii şi păşea pe teritoriul francez pentru prima dată în cinci ani.

5

Aşa cum se întâmplă cu mulţi veterani care se întorc pe frontul unde au luptat, primul lucru pe care l-a făcut Bogey când a ajuns în Franţa a fost să meargă într-un fel de pelerinaj în locul unde el şi Crazy Horse au fost aruncaţi în aer. Îşi păstrase

simţul orientării în teren, aşa că nu i-a fost greu să găsească drumul către Mons, pe care îl urmau în ziua aceea atât de îndepărtată. A rămas surprins văzând că, după patru ani, pământul acela sterp abia începea să-şi revină; era aproape la fel de pustiu şi de lipsit de vegetaţie ca în dimineaţa aceea de demult. E drept că dispăruse cel puţin sârma ghimpată, iar locurile tranşeelor fuseseră arate de agricultori plini de speranţă, care aşteptau, în fiecare an, ca seminţele lor să rodească în pământul acela otrăvit. Munca era periculoasă, iar fermierii învăţaseră să-şi echipeze tractoarele cu plăci solide de metal, aşezate sub scaune, pentru că încă mai dădeau peste obuze nedetonate şi mine de teren, iar mulţi au şi murit din cauza asta. În fiecare an din deceniile ce au urmat, Războiul cel Mare a continuat să-şi atribuie noi victime.

La fel ca un material făcut din petice, erau şi terenuri care fuseseră cruţate sau, în orice caz, bombardate mai puţin, iar Bogey se însufleţea la vederea unor pajişti unde iarba creştea, verde-aurie la vreme de toamnă, cu vaci şi cai scoşi la păscut.

Bogey a străbătut ţinutul la pas ori în mijloace de transport întâlnite pe drum, iar în ultima parte a călătoriei a primit să meargă în spatele unei căruţe încărcate cu iarbă proaspăt cosită, al cărei miros îi amintea dureros de casă. Chiar dacă îşi dădea seama că n-ar fi putut să găsească locul exact în care se produsese explozia, când a simţit că se află prin apropiere, a sărit din căruţă. Fermierul şi-a strunit caii şi l-a întrebat pe Bogey dacă a fost soldat, fiindcă îi mai văzuse şi pe alţii făcând acelaşi lucru. Bogey îi răspunse că fusese, într-adevăr, în armată.

— Cei doi băieţi ai mei au fost şi ei soldaţi, spuse fermierul, dar nu s-au mai întors de pe front.

— Îmi pare tare rău, domnule.

Fermierul îi arătă o casă ţărănească pe un deal din depărtare.

— Ferma noastră a fost aproape distrusă, spuse el. Au ocupat-o mai întâi nemţii, apoi francezii, iar după aceea americanii şi englezii. A fost bombardată, devastată şi jefuită. Dar, nu se ştie cum, structura de rezistenţă n-a cedat, iar când m-am întors, împreună cu soţia mea, am reconstruit-o. Sunt a treia generaţie care lucrează pământul ăsta şi băieţii mei ar fi fost a patra, însă acum am rămas singur. Dacă n-aţi fi venit voi, americanii, astăzi am fi vorbit cu toţii germană. Aş vrea să te invit la noi la cină, am fi onoraţi să te avem oaspete. Şi, dacă vrei, poţi să rămâi peste noapte în camera băieţilor. Soţia mea a pregătit-o pentru întoarcerea lor şi ne-ar face mare plăcere să dormi acolo.

— Vă mulţumesc, domnule, sunt onorat să vă accept invitaţia, răspunse Bogey. Aş putea să vă întreb ceva, domnule? Aţi auzit cumva de un bărbat călare aruncat în aer pe drumul ăsta, în ultima zi de război?

— Mulţi bărbaţi călare au murit pe drumul ăsta în timpul războiului, dar şi mulţi care mergeau pe jos, spuse el. Bărbatul ăsta era vreo rudă de-a ta ori vreun prieten?

— Da.

— Pe mine mă cheamă Lefebvre, zise fermierul, dând din cap. Te aşteptăm la cină.

Apoi lovi hăţurile de crupele cailor şi porni mai departe.

Bogey mergea pe drum, încercând să-şi amintească cât mai în amănunt priveliştea din dimineaţa aceea, încercând să se întoarcă la momentul când corbul a zburat pe deasupra capului, iar universul lui a sărit în aer. Simţea că, dacă s-ar întoarce exact în locul acela şi exact în acel moment, ar putea primi o a doua şansă. De data aceasta, s-ar ţine departe de punctul în care se afla bomba, iar el şi Crazy Horse şi-ar continua drumul spre Mons şi tot ce se întâmplase în acea zi şi în cei aproape cinci ani care au urmat s-ar şterge

lăsând loc unei lumi în care el şi calul său supravieţuiesc războiului, vii şi nevătamaţi. Iar el n-ar mai fi doar stafia acelui om, întorcându-se aici.

Bogey a mers multă vreme, dar n-a mai găsit locul cu pricina.

I-a luat mai mult de un ceas ca să găsească casa fermierului, iar picioarele îl dureau din cauza drumului foarte lung din ziua aceea. Lefebvre şi soţia sa l-au primit bucuroşi, oferindu-i un loc la masa din bucătărie şi un pahar cu rachiu de ienupăr, specific ţinutului. Focul ardea în cămin, iar doamna Lefebvre începu să rumenească deasupra lui nişte cârnaţi *andouillette* şi puse la fiert conopidă într-o oală. La masă au băut din berea neagră şi gustoasă a locului şi au mâncat pâine proaspăt coaptă; după aceea, ea le servi o salată de andive urmată de brânzeturi şi rachiu, iar apoi o tartă cu mure.

— Totul a fost delicios, doamnă, spuse Bogey, în vreme ce stăteau lângă foc, după cină, sorbind din rachiu şi fumând. Am stat în Scoţia mult timp şi pe-acolo nu se mănâncă aşa de bine, pot să vă asigur. Mulţumesc.

Bogey intuia că asta era masa pe care femeia ar fi dorit să le-o pregătească fiilor ei la întoarcerea din război şi că, în sfârşit, cinci ani mai târziu, avusese ocazia să o gătească pentru el. Se simţea bine alături de acest cuplu frumos şi trist, care îi amintea de fermierii de-acasă, oameni ospitalieri şi plini de tărie sufletească, cărora nu le plăcea să vorbească mult şi nu se plângeau niciodată. Lefebvre se ridică în picioare şi ieşi din bucătărie, iar în scurt timp reveni cu o lădiţă de lemn pentru vin.

— M-ai întrebat după-amiază despre un bărbat călare care a fost aruncat în aer pe drum, în ultima zi de război, spuse fermierul. Noi nu eram aici, căci fuseserăm obligaţi să părăsim ferma şi nu ajunsesem încă înapoi. Dar după ce ne-am întors,

am găsit multe, multe obiecte din război pe terenul meu şi mai găsesc şi acum. Am păstrat o mică colecţie. Nu ştiu de ce le ţin… poate ca amintire… în onoarea celor cărora le-au aparţinut şi poate în speranţa că cineva ar putea veni după ele, într-o bună zi. Am în cutia asta câteva bucăţi din hamurile unui cal, care în mod sigur nu sunt făcute în Franţa. Cine ştie, poate ceva de-aici i-a aparţinut prietenului sau rudei pe care o cauţi. Poţi să te uiţi printre lucruri, dacă vrei.

După ce fermierul i-a dat cutia, primul obiect pe care l-a scos Bogey dinăuntru a fost căluşul de oţel de la căpăstrul lui Crazy Horse, împreună cu câteva bucăţi de piele zdrenţuită, care atârnau încă de el. Nu avea cum să se înşele, pentru că încălzise în mâini bucata aceea de metal de mii de ori, în dimineţile reci, înainte să o strecoare în gura calului. Apoi a scos chiar unul dintre pinteni, în stare curios de bună, cu şireturile de piele crăpate, dar întregi. Mai era şi oblâncul şeii, care se desprinsese complet de rest. Pe fundul cutiei găsi unul dintre buzunarele de la şa, iar înăuntru medalia pe care o câştigase la concursul de rodeo de la Cheyenne Frontier Days şi o pană de vultur pe care o lua mereu cu el ca să-i poarte noroc. Şi, în cele din urmă, a scos de acolo şi revolverul Colt 45 Peacemaker al bunicului, cu ţeava îndoită şi cilindrul înţepenit, mâncat de rugină.

Soţii Lefebvre l-au urmărit pe Bogey cu atenţie în timp ce se uita la lucrurile din cutie, iar după expresia lui şi-au dat seama că fuseseră ale lui, fără urmă de îndoială, că el şi calul său fuseseră aruncaţi în aer în ziua aceea. Dar aşa cum se întâmplă adesea cu oamenii de la ţară, indiferent de locul unde trăiesc, nici nu s-au încumetat să se gândească că l-ar putea întreba ceva, iar când au văzut că îi dădeau lacrimile, s-au ridicat şi şi-au făcut de lucru curăţând farfuriile şi curăţând bucătăria. Ştiau că tânărul nu vrea să vorbească

despre lucrurile acestea, aşa cum şi ei îşi păstrau durerile pentru sine.

— Aţi putea să mă duceţi mâine în locul unde le-aţi găsit? îl întrebă Bogey, într-un târziu, pe fermierul Lefebvre.

— Bineînţeles.

Bogey a rămas câteva săptămâni la acei oameni de treabă şi a dormit în camera celor doi băieţi ai lor, care fusese impecabil aranjată, ca şi când ar fi plecat de curând şi s-ar fi putut întoarce în orice moment. În timpul zilei, lucra la fermă împreună cu proprietarul. Era o muncă pe care o cunoştea şi o îndrăgea şi era fericit că poate atinge din nou pământul. La prânz şi seara doamna Lefebvre le gătea mese copioase. Cei doi soţi erau încântaţi să-l aibă pe tânărul american alături de ei, dar, în cele din urmă, au ştiut cu toţii când a venit momentul plecării, căci toţi începuseră să simtă prezenţa fantomelor din casă, iar Bogey era una dintre ele.

CHRYSIS
1925–1926

1

Cu toate că, în copilărie, crescuse sub supravegherea unui tată autoritar, Gabrielle era singurul copil din familie şi fusese răsfăţată de părinţi, aşa că a avut nevoie de ceva timp pentru a se adapta traiului de la Foyer des Jeunes Filles, pensionul pentru tinerele fete. Instituţia era condusă de o călugăriţă, Sora Thérèse, o femeie mică de statură, ca o pasăre, dar care părea să fie în posesia puterii neîndurătoare şi a privirii atotcuprinzătoare a lui Dumnezeu însuşi. Sora cea măruntă a impus reguli stricte privind comportamentul corect şi ţinuta potrivită, dar şi un program inflexibil pentru ora mesei, a rugăciunii şi a stingerii, moment în care toate fetele trebuiau să fie în camerele lor, cu luminile stinse. Gabrielle ştia că părinţii aleseseră acel loc ca un fel de compensaţie faţă de firea ei independentă, dar şi din cauza influenţelor boeme din Montparnasse.

În vecinătate, atmosfera era efervescentă graţie numărului mare de străini din rândul poeţilor, romancierilor, pictorilor, sculptorilor, muzicienilor, dansatorilor – veniţi nu doar din Franţa, ci din întreaga lume –, iar acest mediu plin de libertate şi energie i se părea lui Gabrielle antidotul perfect al vieţii de la pension şi al zilelor petrecute potrivit normelor profesorului Humbert. Bărbaţii care veneau în calitate de modele la atelier nu aveau voie, bineînţeles, să pozeze pentru femei decât dacă îşi acopereau organele genitale, deşi această regulă nu se aplica şi în cazul femeilor care pozau în atelierul bărbaţilor.

— Şi cum o să învăţăm aşa cum trebuie anatomia corpului omenesc dacă astfel de lucruri ne sunt interzise? îl întrebă Gabrielle pe profesorul Humbert într-o bună zi, în timpul orei, când bărbatul care le poza se dezbrăcă şi luă postura cerută, însă îşi păstră lenjeria pe el.

— Mergi la Luvru, domnişoară, sugeră profesorul Humbert, sau la bibliotecă şi priveşte fotografiile cu David al lui Michelangelo.

— Dar acelea sunt imagini bidimensionale, figurative, susţinu ea, nu modele anatomice adevărate. N-am mai văzut penisul unui bărbat în carne şi oase până acum. Cum să pictez ceea ce nu cunosc?

Această remarcă stârni uimire şi chicoteli printre studente.

Profesorul îşi drese vocea.

— Vezi dumneata, domnişoară Jungbluth, spuse el, nici n-ai nevoie să-l pictezi, din simplul motiv că nu pictăm organe genitale în dimineaţa asta, ci trupul unui bărbat.

— Şi-atunci bărbatul e un eunuc, domnule profesor? întrebă Gabrielle.

Profesorul Humbert roşi, iar studentele se pregătiră pentru una din faimoasele lui izbucniri de mânie, fiecare dintre ele fiind recunoscătoare că furia profesorului nu se va revărsa asupra ei. Însă de această dată Humbert reuşi să se stăpânească, ba chiar să zâmbească, şi spuse:

— Te rog să-ţi continui lucrul, domnişoară.

Ca un mic act de sfidare, Gabrielle pictă modelul fără lenjerie, dar şi fără organe genitale, la fel ca trupul uneia dintre păpuşile cu care se juca când era copil şi care o iritau, încă de pe atunci, din cauza anatomiei lor incomplete.

Cum profesorul începuse să se plimbe printre şevalete, ca să-şi îndrume şi să-şi corecteze elevele, ajunse şi lângă Gabrielle.

— Hmmmm, spuse el cu un zâmbet scurt, ironic, nu-i deloc rău, domnişoară, nu-i rău deloc.

Montparnasse, aflat la numai câteva străzi distanţă, oferea perspectiva unei lumi complet diferite, iar în timpul rămas de la terminarea cursului şi până la ora deloc înaintată a cinei pe care o lua la pension, Gabrielle încerca să umble cât mai mult prin cartier. Când ieşea de la metrou, la Carrefour Vavin, se simţea, pentru scurtă vreme, eliberată de cele două lumi stăpânite de reguli, în care îşi petrecea cea mai mare parte a timpului. Dacă se grăbea într-acolo, ori dacă profesorul termina cursul mai devreme, putea să prindă acel moment al serii când începeau să se comande aperitive, după care fugea repede la pension, căci dacă cineva întârzia fie şi un singur minut după ce toată lumea se aşezase la masă, Sora Thérèse stabilea pedepse odioase – de pildă, spălatul tuturor vaselor de la cină sau, şi mai rău, curăţarea toaletelor comune de la fiecare etaj, o sarcină pe care nimeni n-ar fi dorit să o îndeplinească imediat după ce mâncase.

Însă acolo, în „village“, atunci când se aprindeau lămpile cu gaz, iar cafenelele începeau să se aglomereze, Gabrielle respira copleşitorul parfum al libertăţii, al independenţei şi al anarhiei – un melanj vibrant de bărbaţi şi femei, artă şi sex, dragoste şi violenţă, sărăcie şi bogăţie; acolo era totul, erau părţile haotice ale naturii şi comportamentului uman, nezăgăzuite şi gata să se desfăşoare. Instinctul îi spunea că atunci doar întrezărea ce ar fi vrut să picteze, în primele ore ale serii, când oamenii liberi, frumoşi şi excentrici ieşeau ca să petreacă împreună şi că, dincolo de asta, mult mai târziu în noapte şi înspre dimineaţă, erau de găsit poveştile care i-ar fi fermecat cu adevărat imaginaţia. Gabrielle mai ştia însă că, deocamdată, nu avea nici cunoştinţele, nici măiestria necesare ca să poată surprinde pe pânză intensitatea bogăţiei şi a varietăţii, cu toate contradicţiile. Avea nevoie să pătrundă ea însăşi în această lume seducătoare, dar necunoscută, ca să o

poată înţelege pe deplin, iar gândul acesta o atrăgea şi o înspăimânta în egală măsură.

2

La Paris, iarna se apropia de sfârşit, iar norii, frigul şi umezeala începeau să se retragă în faţa timidelor raze de soare, lalelele înfloreau în Grădina Luxembourg, mugurii castanilor şi ai arţarilor se desfăceau parcă peste noapte, verdele era pur, proaspăt şi strălucitor, anunţând primele zile de primăvară, iar căldura plăcută a soarelui însufleţea pe nesimţite întreg oraşul.

Gabrielle urma programul neschimbat al atelierului, păstrând încă o anume ostilitate faţă de profesorul Humbert, care însă nu excluse respectul reciproc. Fiecare părea să recunoască şi să accepte că între ei exista o mare diferenţă de vârstă şi de opinii, în fapt, o uriaşă distanţă între generaţii, uneori imposibil de parcurs. Cu toate acestea, împărtăşeau amândoi aceeaşi admiraţie pentru artă, şi de aceea profesorul îi acorda lui Gabrielle o anumită libertate, pe care n-ar fi îngăduit-o altor studenţi.

Cursurile urmau să se ţină până la finele lunii iunie, iar la începutul verii profesorul a ales lucrările pe care le-a socotit potrivite pentru a fi prezentate la expoziţia de sfârşit de an şcolar. Având în vedere că era o studentă nouă, înscrisă la atelier abia din semestrul al doilea, Gabrielle nu a fost surprinsă să vadă că nici un desen ori pictură de-a sa nu fusese selecţionată, dar nu ar fi putut să spună că nu era dezamăgită. Era o fată ambiţioasă şi avea convingerea că unele dintre lucrările ei erau mai bune decât ale studentelor din anii mai mari, cu mai multă experienţă. Într-adevăr, fuseseră câteva ocazii când profesorul îi desemnase anumite desene drept cele mai reuşite ilustrări ale anumitor teme, însă le trecuse pe toate cu vederea când făcuse selecţia finală. Gabrielle se

întreba dacă nu cumva colaborarea lor, tensionată uneori, era, într-o anumită măsură, una dintre cauze. Adevărul era însă că profesorul Humbert avea alt motiv pentru care nu îi oferea recunoaşterea dorită, şi anume dorinţa de-a o motiva pe tânăra artistă să picteze încă şi mai bine.

Ca de obicei, familia Jungbluth a petrecut luna august în Dieppe. Gabrielle şi-a luat cu ea şevaletul şi trusa de pictură, pentru că profesorul le ceruse tuturor studentelor să continue să lucreze afară, *en plein air*, în timpul vacanţei şi să îi arate rezultatele muncii lor în toamnă, când reîncepeau cursurile.

La Dieppe, familia Jungbluth stătea în aceeaşi casă de vacanţă în fiecare vară, iar în anul acela, ca şi în cel de dinainte, băieţii începuseră să o caute pe Gabrielle. Părinţii îi îngăduiau să meargă cu ei la plimbare, la cinema, la teatru sau la spectacolele muzicale din localitate, dar numai după un interviu susţinut în faţa colonelului, ipostază care îi intimida aşa de tare pe mulţi dintre posibilii pretendenţi, încât ajungeau să nu o mai invite niciodată.

Gabrielle era încă virgină, dar în vara aceea întâlnise un băiat pe care îl plăcea, Roger, iar într-o noapte, pe plajă, l-a sărutat şi l-a lăsat să-i mângâie sânii pe sub bluză. Când s-a întors acasă în acea seară, colonelul a observat bucăţele cenuşii de scoică din nisipul de pe plajă încă lipite pe spatele braţelor goale ale fiicei sale. A întrebat-o ce se întâmplase şi ea i-a spus că, după spectacolul de teatru, s-au aşezat pur şi simplu pe nisip şi au stat de vorbă. În ziua următoare, colonelul a mers la băiat acasă şi a vorbit cu tatăl lui, iar după aceea Roger n-a mai venit să o vadă.

Pentru această abatere, tatăl i-a interzis lui Gabrielle să iasă din casă timp de o săptămână, aşa că, în seara următoare a fost nevoită să rămână de una singură, pentru că părinţii aveau de onorat o invitaţie la cină. Ţinând cont de faptul că mamei

sale îi plăcea să iasă în societate, în timpul vacanţei, colonelul se simţea câteodată obligat să-i îndeplinească soţiei dorinţa de a se întâlni cu oamenii rafinaţi care veneau vara în localitate. Plictisită şi fără să aibă nimic de făcut, Gabrielle se plimba prin biroul tatălui său, căutând ceva de citit. Aşa se face că a dat peste un roman cu titlul *Afrodita*, aparţinând unui scriitor pe nume Pierre Louÿs; volumul stătea însă ascuns în spatele altor cărţi de pe un raft al bibliotecii. Intrigată de titlul provocator şi de faptul că tomul respectiv fusese pus deoparte în felul acela, a presupus că era vorba despre o carte interzisă, care îi aparţinuse, probabil, vreunui fost locatar al casei sau poate chiar proprietarilor. Dar, când a deschis-o, a rămas surprinsă să vadă că pe prima pagină era imprimat sigiliul personal al tatălui ei. Gabrielle s-a aşezat în fotoliul de piele şi a început să citească.

Două ore şi ceva mai târziu, a întors ultima pagină, a pus cartea închisă în poală şi a respirat adânc. Roman erotic a cărui acţiune se petrecea în antica Alexandrie, *Afrodita* spunea tragica poveste de dragoste dintre o frumoasă curtezană pe nume Chrysis şi un sculptor renumit, Démétrios. Lui Gabrielle i se întâmplase ceva ciudat în timp ce citea, se simţea de parcă ar fi devenit unul dintre personajele poveştii, iar sufletul zbuciumat al tinerei curtezane ar fi intrat în propriul ei trup. Apoi, ca şi când ar fi ieşit încet dintr-un fel de transă, a devenit conştientă de faptul că se atingea între picioare şi nu simţea deloc ruşine, ci numai plăcere şi destindere.

În acel moment, Gabrielle şi-a dat seama că până atunci trăise ca şi când ar fi fost doi oameni diferiţi, că avusese întotdeauna capacitatea de a-şi reprima adevărata fire şi de a-şi stăpâni dorinţele secrete. Era, pe de o parte, o domnişoară educată, fiica ascultătoare a unei familii din clasa superioară, cu tradiţie militară, o studentă dedicată care urma cursurile unui renumit pictor clasic. Pe

de altă parte, era o fată puternică, hotărâtă, cu o personalitate bine conturată, un spirit de artist care respingea de fapt, în adânc, condiţia ei privilegiată, pretenţiile şi convenţiile clasei sociale din care făcea parte şi etaloanele unei societăţi dominate de bărbaţi, în care femeile erau atât de greu înrobite. Înţelesese de mult că şi atunci când era doar o fetiţă nutrise mereu o dorinţă intensă, nedefinită, de a experimenta părţile mai ascunse şi mai pline de mister ale vieţii, despre care, până în seara aceea, ştiuse mult prea puţin, dacă lăsăm la o parte visele interzise ale imaginaţiei. Doar aşa, pe măsură ce devenea din ce în ce mai conştientă de impulsurile sale erotice, puteau să iasă uneori la suprafaţă fanteziile sale secrete şi să se desfăşoare neîngrădite pe întuneric. După ce citise acest roman straniu, tulburător, care scotea la iveală adevăruri întunecate despre dragoste, nebunie, senzualitate şi artă, Gabrielle s-a simţit liberă şi completă pentru prima dată în viaţă, ca şi când cele două personalităţi diferite ale sale s-ar fi contopit într-una singură, iar calea ce-o avea de urmat, ca artist, se deschidea limpede înaintea ei.

În seara aceea, Gabrielle a renăscut drept Chrysis şi, pentru confirmarea permanentă a eliberării sale, şi-a însuşit numele respectiv. Tot restul îndelungatei sale vieţi avea să-şi semneze lucrările C*hrysis Jungbluth*, inclusiv desenele de la atelier, spre dezaprobarea iniţială a profesorului Humbert, care cunoştea prea bine provenienţa numelui. Publicat la Paris, în 1896, *Afrodita* stârnise o adevărată dispută publică în ţară şi se vânduse în peste 350 000 de exemplare, un record de vânzări neegalat de nici un scriitor francez din vremea aceea. Într-adevăr, era una dintre acele cărţi pe care le are toată lumea, dar pe care nimeni nu recunoaşte că le are, şi, la fel ca în cazul colonelului Jungbluth şi al multor alţi membri respectabili ai societăţii, bărbaţi ori femei, profesorul avea şi el o copie a romanului interzis

ţinută departe de ochii soţiei, în spatele unui raft de bibliotecă.

3

La insistenţele fiicei sale, şi în ciuda faptului că prefera viaţa la ţară, colonelul Jungbluth a închiriat în acea toamnă un apartament pentru întreaga familie în Montparnasse. Nerăbdătoare să scape de constrângerile de la Foyer des Jeunes Filles, Chrysis a fost cea care a găsit apartamentul, pe boulevard Edgar Quinet la numărul 14, peste drum de cimitirul Montparnasse. În clădire se aflau şi câteva studiouri pentru artişti, iar colonelul, înţelegând că fiica sa avea nevoie de un loc al ei unde să lucreze, în afara atelierului, a închiriat şi un astfel de spaţiu. Chrysis era încântată. Indiferent cât de strict ar fi fost tatăl ei sau cât de organizată ar fi fost viaţa în casa lui, colonelul nu se putea compara cu Sora Thérèse. Mai mult decât atât, Chrysis ştia cum să-şi păcălească ori să-şi manipuleze tatăl, tactici în faţa cărora sora cea micuţă se dovedise inflexibilă.

Chrysis s-a întors singură la Paris la începutul toamnei, cu două săptămâni înainte de reînceperea cursurilor la atelier. Mama sa, a cărei stare de sănătate era mai fragilă, s-a îmbolnăvit, iar colonelul nu a vrut să o lase singură la Rouen ca să-şi însoţească fiica. Chiar dacă îşi făcea griji pentru mama ei, Chrysis trăia bucuria secretă a acestei şanse rare de a fi liberă şi de a putea să se mute în noul apartament al familiei pe cont propriu, ceea ce era valabil şi pentru primul ei studio. Viitorul atelier era un loc plăcut, aflat la parter, mic ca suprafaţă, dar cu ferestre mari şi multă lumină, cu vedere către o curte unde creşteau copaci.

Chrysis le-a spus părinţilor că era hotărâtă să se întreţină singură, din pictură, şi să plătească chiria atelierului, aşa că a început să meargă prin

cafenelele, barurile şi restaurantele din apropiere, încercând să-i convingă pe patroni sau pe administratori să-i expună lucrările. Oricum, având în vedere numărul foarte mare de artişti din cartier, competiţia era acerbă, iar spaţiul de expunere destul de restrâns.

În aceste câteva săptămâni pe care le-a petrecut singură în oraş, pentru prima oară în viaţă, Chrysis s-a simţit la fel de liberă ca restul oamenilor din Montparnasse, pe care îi invidiase atât de mult în primul an petrecut la Paris – era liberă să se îmbrace aşa cum dorea, să cutreiere prin *quartier* oricând, să meargă în cluburile de noapte, să bea şi să danseze până în zori, dacă ar fi vrut. Se simţea, în sfârşit, ca un adult, aşa că se lăsă complet absorbită de viaţa acelui loc.

Într-o seară zgomotoasă, în La Rotonde, a fost de faţă când a izbucnit o bătaie între doi poeţi care discutau în contradictoriu, unul dadaist, celălalt suprarealist. Conflictul s-a transformat repede într-o încăierare generală, de vreme ce susţinătorii celor doi au intrat şi ei în luptă, aruncând unii în alţii cu farfurii şi scaune. Într-un târziu, a venit poliţia ca să oprească scandalul şi să-i ducă pe făptuitori la închisoare pentru restul nopţii. Pe fundalul întâmplării, la un colţ liniştit de masă, două fete îmbrăcate în costume bărbăteşti, cu cravate la gât, se sărutau şi se mângâiau, iar la o masă vecină, unul dintre poeţii suprarealişti care luaseră parte la bătaie se retrăsese din mijlocul ostilităţilor cu puţin înainte de a începe arestările, ca să-i recite poezii erotice unei cunoscute cântăreţe de care era, evident, înamorat.

Lui Chrysis îi plăcea totul. Păstrând obiectivitatea nealterată a artistului/observatorului, se lăsa cucerită de această nebunească expresie a pasiunii manifestate spontan şi a depăşirii limitelor şi convenţiilor, la care femeile participau din plin, în aceeaşi măsură cu bărbaţii. Mai mult decât atât, părea că de la femei venea mare parte din energia

extraordinară ce palpita peste tot în *quartier*. Se îmbrăcau într-un fel cu totul aparte, excentric uneori, îşi expuneau sânii, flirtau, răspundeau îndrăzneţ şi aveau propriile lor reguli, sfidând astfel presupusa autoritate a bărbaţilor. Pentru tot ce făceau, erau, fără îndoială, adorate şi venerate mai mult ca niciodată, iar pentru tânăra Chrysis felul lor de a fi era o lecţie valoroasă.

În toamna aceea începu să fumeze ţigarete Craven „A“, produse la Londra şi ambalate în cutii roşii, elegante, din metal, şi să dea frâu liber propriului stil vestimentar. Mergea să-şi cumpere haine din cartierele cu amprentă etnică, în pieţele cu marfă africană, orientală sau asiatică, locuri în care mama ei n-ar fi dus-o niciodată.

Cu mici variaţii, îmbrăcămintea specifică plimbărilor prin cartier, a momentelor când desena sau picta în atelier era compusă din şalvari turceşti cu dungi purpurii şi verde pal, prinşi la glezne cu legături de mătase, iar deasupra o bluză tricotată, lejeră, de culoare cafenie, cu mâneci trei sferturi. Peste bluză purta o haină de lucru galben-cenuşie pe care o luase chiar de la un fermier întâlnit la târgul de sâmbătă din Les Halles, în schimbul unui desen al copiilor săi, un băiat şi o fată, stând în spatele camionului cu care veneau la piaţă. Haina o purta descheiată şi era foarte practică, pentru că avea buzunare mari în care-şi îndesa cârpele, nişte pensule mici şi creioane. Şi, în cele din urmă, în părţile de sus şi de jos ale acestei ţinute amestecate, se vedeau părul negru şi des prins lejer cu o eşarfă indoneziană de mătase şi papucii marocani din piele.

În weekendul dinaintea începerii cursurilor la atelier au venit şi părinţii ei la Paris, iar Chrysis i-a aşteptat la staţia Montparnasse. Tatăl a măsurat-o din cap până-n picioare, dându-şi seama, în timp ce o privea, că temerile sale se adeveriseră şi că îşi pierdea fetiţa în favoarea nebuniei boeme a cartierului.

— Ai să mergi cu mama la cumpărături, spuse colonelul, şi ai să-ţi cumperi haine potrivite pentru toamnă.
— Mă bucur mult că te văd, tată, zise ea, sărutându-l pe amândoi obrajii.
— Eu cred că arăţi chiar bine, draga mea, îi spuse mama, care invidia şi admira în sinea ei firea independentă, de artistă, a fiicei, şi puterea de a nu ceda în faţa colonelului.
În privinţa prenumelui nou adoptat de fată şi a insistenţei de a fi folosit de toată lumea, colonelul Jungbluth, care îi cunoştea foarte bine provenienţa şi felul în care fiica sa dăduse peste el, nu putea să se opună prea tare. Din motive evidente, nu dorea să o implice în această chestiune pe soţia lui, iar el şi fiica sa, chiar dacă nu au discutat niciodată despre acest subiect, au păstrat secretul romanului *Afrodita* şi al curtezanei Chrysis. Totuşi, din acel moment înainte şi pentru tot restul vieţii, colonelul nu s-a adresat niciodată fetei sale cu numele respectiv.

4

Cursurile au reînceput la Atelier Humbert şi, atunci când nu lucra acolo, Chrysis picta în propriul ei studio. Era perseverentă şi dedicată preocupărilor artistice, însă la sfârşit de săptămână, când părinţii ei se întorceau adesea la casa din Rouen, profita de timpul liber pentru a continua descoperirea vieţii de noapte din Montparnasse. La început, stătea mai mult pe margine, dând ocol cluburilor şi cafenelelor din *quartier*, al căror număr era din ce în ce mai mare, observa specificul şi particularităţile fiecărui loc şi se interesa ce oameni şi ce fel de clientelă era de găsit în fiecare dintre ele. Avea la ea, aproape tot timpul, blocul de desen, care îi oferea o anumită protecţie în cazul avansurilor nedorite, la fel cum se

întâmpla, spre exemplu, cu scriitorii, atunci când făceau însemnări în caietele lor.

Chrysis era mai tânără decât artiştii cunoscuţi din cartier, dar, pe măsură ce se vedeau mai des, a început, desigur, să-şi facă prieteni şi cunoştinţe. Aşa l-a cunoscut pe Jules Pascin, care, la fel ca ea, îşi schiţa adesea lucrările în cafenele, în compania unuia sau a mai multor modele. Îl întâlnea des pe fotograful american Man Ray în Le Dôme ori La Rotonde; era însoţit aproape întotdeauna de o femeie căreia toată lumea îi spunea simplu Kiki, modelul preferat al artiştilor din Montparnasse, o apariţie excentrică, plină de veselie şi eleganţă, care purta ţinute croite în casă, foarte decoltate, şi care avea, dincolo de orice îndoială, o personalitate puternică. Uneori Kiki apărea la cafenea înfăşurată într-o haină de blană, care, dacă se întâmpla să se desfacă când stătea la masă, lăsa să se vadă că nu purta nimic pe dedesubt. Ea spunea că motivul era unul de ordin practic: avea o şedinţă de pozat şi nu voia ca elasticul de la lenjerie să-i lase urme pe piele.

Altă dată, în Le Dôme, Chrysis l-a întâlnit pe nostimul şi scundul artist japonez Foujita, cu bretonul său, mustaţa scurtă şi ochelarii rotunzi de baga. I-a cerut să vină să-i pozeze în studioul lui, aflat în apropiere, pe rue Delambre, însă ea a refuzat, aşa cum făcea întotdeauna când primea o astfel de invitaţie. Chrysis cunoştea lucrările lui Foujita, pe care le văzuse în expoziţiile de la Salonul de Toamnă. Era faimos în lumea artistică a Parisului, iar în luna aprilie a acelui an primise distincţia *Légion d'Honneur*. În sinea ei, fata se întreba în ce măsură se datora succesul lui Foujita excentricităţii şi exotismului său, pentru că, din câte îşi dădea seama, era mai degrabă un om care ştia să facă spectacol decât un pictor foarte bun.

Chrysis l-a văzut adesea şi pe Picasso, pe stradă ori în cafenele. Bineînţeles, el era cel mai cunoscut dintre artiştii de acolo, iar ea nu reuşise să-şi facă

curaj pentru a-i vorbi. Într-o zi însă, când l-a zărit pe Georges Braque în La Rotonde, s-a apropiat şi s-a prezentat ca studentă a fostului său profesor, Jacques Ferdinand Humbert.

— Aha, deci bătrânul încă mai predă, spuse Braque. Presupun că e mai arţăgos ca oricând. Am fost studentul lui cu mai mult de 20 de ani în urmă. E un profesor bun şi am învăţat multe de la el; în timp, am pierdut însă legătura. A fost îngăduitor cu lucrările foviste, dar mi-e teamă că nu m-a iertat niciodată pentru cubism.

— Da, domnule, ştiu, a spus Chrysis. Încă vorbeşte despre dumneavoastră la curs. Totuşi, în ciuda dispreţului pentru cubism, vă preţuieşte foarte mult.

— Asta e bine de ştiut, domnişoară, zise Braque, mulţumesc. Îţi doresc mult succes. Şi te rog să-i transmiţi profesorului salutări din partea mea.

Chrysis se împrieteni cu artistul rus Chaim Soutine, care urmase şi el, cu ceva ani în urmă, cursurile unuia dintre atelierele de la École des Beaux-Arts. Soutine părea un om blând, simplu, iar Chrysis admira hainele muncitoreşti în care lucra şi pe care le purta adesea şi în cafenele. Într-o zi, a invitat-o să vină să-i vadă câteva dintre lucrări, în studioul lui de pe rue Saint Gothard. Pe atunci era preocupat de o serie de studii inspirate de tabloul lui Rembrandt *Bou jupuit*, iar Chrysis a rămas uimită văzând atârnată în atelier carcasa unei vite întregi, care începuse să şi putrezească, a cărei duhoare îi dădu o uşoară ameţeală.

— Vezi tu, domnişoară, spuse Soutine, în timp ce îi arăta lucrarea începută de pe şevalet, potenţialul artei stă în faptul că poate să triumfe asupra descompunerii, ba chiar să fie inspirată de ea. Să-ţi aminteşti ce-ţi spun: dacă ceva te acaparează cu adevărat, dacă te obsedează, nu există subiect pe care un artist să nu-l poată aborda.

În altă zi, în Le Dôme, Chrysis l-a întâlnit pe artistul polonez Moise Kisling, care i-a făcut cunoştinţă, la rândul său, cu mai tânărul său compatriot, poetul ţigan Casmir Luka, care sosise de curând la Paris. Era un tânăr solid, chipeş, cu pielea închisă la culoare, părul negru şi creţ, bărbie pătrată şi pometi înalţi. Chrysis se simţi atrasă de el şi îl întrebă dacă era de acord să-i facă portretul.

— Da, sunt de acord, dacă pot să scriu şi eu o poezie despre tine, spuse el. Şi dacă îmi iei un castron cu supă. Sunt tare sărac.

Pe lângă locurile cunoscute de întâlnire grupate în apropiere de Carrefour Vavin, Chrysis începu să meargă şi în localuri de noapte mai mici şi mai intime, mai ales acolo unde se asculta muzică, dar se şi dansa, cum erau Le Jockey, La Cignone, Le Parnasse, La Jungle şi, mai ales, Le Bal Nègre, un club foarte mic, retras, de pe rue Blomet, unde se strângeau muncitorii imigranţi din Antile, iar noaptea cântau orchestre de jazz formate din negri. Îi plăcea să danseze, îi plăceau jazzul, muzica blues şi învăţa să danseze pe ritmurile noi aduse de americanii veniţi în număr foarte mare la Paris după război. Îi plăceau cântăreţii de culoare, iar în cluburi dansa şi cu bărbaţii, şi cu femeile, depindea cine o invita mai întâi, fiindcă ei nu-i păsa, totul era să danseze, să se mişte, să-şi consume energia nestăpânită. Atunci când era lângă o femeie, se întâmpla uneori ca trupurile să li se atingă uşor unul de altul în ritmul ameţitor al muzicii, iar Chrysis se simţea stârnită într-un fel pe care nu-l mai cunoscuse până atunci. Faptul însă n-o tulbura şi nici nu încerca să-şi înăbuşe senzaţiile; dimpotrivă, era uimită să vadă că încă o dorinţă neştiută ieşea la iveală. Era tânără, plină de vitalitate, receptivă la orice impuls şi nu făcea vreo diferenţă între artă şi viaţă, lacomă să cuprindă totul.

Chrysis trecea uneori pe malul drept şi mergea la barul Le Bœuf sur le Toit[11] (Boul pe acoperiş),

care avea cel mai mare ring de dans şi muzică jazz excelentă. Acolo l-a văzut adesea pe celebrul dramaturg Jean Cocteau, acaparând atenţia tuturor, şi pe femeia cunoscută drept Kiki cântând la pian; avea o voce înfiorătoare, dar un fel de a vorbi şi de a cânta plin de viaţă, de-a dreptul molipsitor. De cele mai multe ori, pe jumătate beată, interpreta bucăţi deocheate care încântau şi aţâţau publicul. Barul era împodobit cu tablouri de Francis Picabia, ale cărui lucrări dadaiste de început, urmate de cele suprarealiste, nu i se păruseră lui Chrysis ieşite din comun. Ea nu fusese însă la război, nu era destul de matură ori îndeajuns de experimentată ca să poată asimila cinismul ori deconstrucţia. Lumea îi părea încă un loc uriaş, plin de aventură, nenumărate promisiuni şi speranţe, plin de culoare, senzualitate, lumină şi râsete, iar pe acestea toate îşi dorea să le surprindă în lucrările ei.

11 1. *Le Bœuf sur le Toit* este numele unui balet suprarealist pe muzica lui Darius Milhaud şi în coregrafia lui Jean Cocteau. Premiera spectacolului a avut loc în 1920, iar numele său a fost preluat de un celebru cabaret-bar parizian, inaugurat în 1921.

În afară de artiştii cunoscuţi, mai în vârstă, cartierul era înţesat, la acea vreme, cu zeci, sute şi mii de tineri romancieri, poeţi, pictori, sculptori, modele, studenţi, cu toţii plini de speranţă, şi feluriţi gură-cască, de toate rasele şi naţionalităţile; cea mai mare parte n-aveau să devină cunoscuţi vreodată în domeniul în care se pregăteau ori măcar să se mai ştie ceva despre ei. Însă în scurta şi binecuvântata clipă a tinereţii, nimeni nu aflase asta încă, iar pentru cei precum Chrysis, care îşi şlefuiau meşteşugul, totul părea atunci posibil, căci visurile nu li se destrămaseră sub marşul solitar al timpului şi al vieţii.

5

În toamna acelui an, s-a deschis o nouă cafenea pe boulevard Montparnasse, Le Select. În foarte scurt timp, a devenit cunoscută printre scriitorii şi pictorii din cartier, iar mulţi dintre ei au părăsit La Rotonde şi Le Dôme, care erau din ce în ce mai pline de turişti, şi au transformat-o pe aceasta din urmă în locul lor preferat de întâlnire.

Într-o după-amiază târzie, rece şi umedă, pe la jumătatea lunii noiembrie, cu frunze cafenii şi ude împrăştiate pe străzi, pe un început de ninsoare, Chrysis se apropia de Le Select. Resimţind ceva din melancolia toamnei, fata scruta cu privirea fereastra aproape aburită, peste care se prelingeau şiruri subţiri de apă din cauza căldurii dinăuntru. Era una dintre acele zile când a avea pe cineva alături părea o idee tare bună, iar ea privea pe geam ca să vadă dacă ar fi putut găsi acolo un prieten ori vreo cunoştinţă.

A văzut un bărbat care stătea singur la o masă lângă perete, scriind într-un caiet, şi exact în acel moment el a ridicat privirea, iar ochii li s-au întâlnit; el, în cafeneaua încălzită, şi ea, afară, pe trotuarul rece. Neîndoielnic, era preocupat de ceea ce scria, pentru că, deşi s-a uitat direct în ochii ei, a fost ca şi cum privirea ar fi trecut prin ea, de parcă ar fi fost invizibilă sau transparentă. Şi totuşi, în acea întâlnire scânteietoare de moment, Chrysis şi-a dat seama că se îndrăgostise. Nu mai văzuse niciodată aşa ochi nemaipomeniţi – întunecaţi, buni, trişti, bântuiţi, ochi care-o făceau să-şi piardă suflul şi îi dădeau o ciudată senzaţie de ameţeală. Se înroşi şi privi în altă parte, apoi deschise uşa şi intră, scoţându-şi fularul şi haina sub care purta blocul de desen, ca să-l protejeze de zăpada ce începuse să cadă. Îşi atârnă haina în cuierul de lângă uşă, alese o masă în capătul celălalt al încăperii, ca să-l poată vedea, îşi deschise caietul şi începu, discret, să-i facă portretul.

Din când în când, bărbatul se oprea din scris şi ridica privirea gânditor, ca şi când ar fi cântărit

vreun cuvânt ori o exprimare anume, şi revenea la lucrul său. Părea, în chip straniu, complet izolat de ceilalţi, de parcă ar fi existat doar înlăuntrul propriei persoane, fără vreo legătură evidentă cu lumea exterioară, cu excepţia ochilor, care trădau uneori, preţ de câteva secunde, o durere ascunsă. Chrysis se gândea că, dacă ar fi putut surprinde emoţia aproape imperceptibilă din ochii lui, atunci ar fi devenit o artistă adevărată.

Bărbatul avea părul închis la culoare, trăsături bine conturate şi, chiar dacă stătea jos, se vedea că era înalt şi zvelt. În timp ce desena, Chrysis a mai observat că mâinile lui aveau o formă frumoasă – erau mâinile unui om care făcea muncă fizică –, iar în timp ce le studia şi le creiona în caiet, se simţi excitată la gândul că i-ar fi putut mângâia trupul.

Cu puţin înainte de a termina desenul, Chrysis privi din nou chipul bărbatului, în vreme ce scria, şi i se păru că vede lacrimi ivindu-i-se în colţul ochilor. Atunci şi-a mutat iute privirea, simţind că îl surprinsese într-un moment extrem de personal. A isprăvit portretul, şi-a aşezat blocul de desen pe masă şi, aproape în acelaşi timp, bărbatul a închis caietul. A dus mâna la buzunar, a scos nişte mărunţiş, s-a uitat la nota de plată şi a lăsat câteva monede pe o farfurioară. Apoi s-a ridicat în picioare. Chrysis a văzut că purta cizme de cowboy şi Levis. Pe-atunci, cowboy-i şi indienii erau ultima modă în Montparnasse, mai ales la baluri, când toată lumea purta costume şi se prefăcea că este altcineva sau altceva. Ei însă nu i se părea că îmbrăcămintea lui ar fi avut ceva în comun cu artificialitatea ori că s-ar fi prefăcut în vreun fel.

Îndreptându-se către cuierul de lângă uşă, trecu pe lângă masa ei fără s-o privească, iar Chrysis spuse:

— Vă rog să mă scuzaţi, domnule, v-am făcut portretul. Vreţi să-l vedeţi?

Bărbatul s-a oprit, s-a întors şi s-a uitat direct la ea cu ochii aceia pătrunzători, ca şi când ar fi văzut-o pentru prima dată, ca şi când n-ar fi înţeles ce îi spusese sau ca şi când ar fi fost nedumerit că cineva îi vorbeşte astfel. Chrysis a simţit că roşeşte.

— Îmi pare tare rău că vă deranjez, domnule, spuse ea, buimăcită de ciudata intensitate a privirii lui, ce îi părea, în clipele acelea, atotcunoscătoare, de parcă din sufletul lui rănit s-ar fi uitat direct în al ei. În acel moment, şi-a pierdut încrederea, simţindu-se ca o elevă prostuţă şi bâlbâită.

— Eu doar… eu m-am gândit că poate aţi dori să vedeţi schiţa pe care v-am făcut-o în timp ce lucraţi. Pot… pot să v-o arăt?

Bărbatul continua să o fixeze cu privirea, iar ochii lui întunecaţi păreau că-i deschid pieptul, lăsându-i inima descoperită, cu toate fricile şi dorinţele secrete vărsându-se pe podeaua cafenelei, într-o baltă de sânge. În cele din urmă, clătină din cap.

— *Non, non, merci,* spuse el şi se îndreptă spre uşă, luă o haină lungă de stofă din cuier, se îmbrăcă, îşi trase gulerul în sus, în jurul gâtului, luă o pălărie de cowboy din cuier, şi-o puse pe cap şi, fără să privească înapoi, deschise uşa şi dispăru în seara întunecoasă de iarnă.

Chrysis îl privea îndepărtându-se, iar inima îi bătea nebuneşte, trupul îi tremura de emoţie, pielea se înfiorase şi tot ce simţea părea a fi preludiul unui orgasm. Într-un târziu, şi-a dat seama că nici măcar nu ştia cum îl cheamă sau dacă avea să-l mai vadă vreodată.

6

Chrysis a plecat din cafeneaua aceea şi s-a îndreptat spre Le Dôme, unde ştia că îl va întâlni pe prietenul ei Casmir, tânărul poet ţigan pe care i-l prezentase Kisling. Casmir era atât de sărac, încât

purta haine pe care şi le cârpea singur şi pantofi tociţi, iar de fiecare dată când îl vedea, arăta mai jerpelit decât înainte. Scria poezii scurte pe şerveţele de cocktail şi încerca să le vândă turiştilor, cărora li se făcea uneori milă de el. Chrysis nu ştia dacă era un poet bun sau nu, dar i se părea un om prietenos şi blând şi se îngrijora la gândul că nu ştia cum va reuşi el să supravieţuiască la Paris.

— Pot să stau cu tine, Casmir? a întrebat ea.

— Bineînţeles, Chrysis, a răspuns el. Îmi iei un castron cu supă?

— Da, orice vrei. Am venit să te caut pentru că vreau să-ţi cer o favoare.

— Foarte bine, cere-mi.

— Cred că m-am îndrăgostit.

— Când?

— Adineauri.

— De mine?

— Nu, nu de tine, spuse Chrysis cu un zâmbet cald. Dar vreau să merg acasă la tine. După ce-ţi mănânci supa, vreau să mă duci la tine şi să-mi arăţi cum e dragostea.

Nu erau nici cinci minute de mers de la cafenea până la locuinţa poetului, o mansardă fără apă caldă, chiar după colţ, pe rue de Chevreuse. Au mers repede şi n-au vorbit deloc. Au urcat pe scările întunecoase până la ultimul etaj, iar Casmir a descuiat uşa.

— Nu e cine ştie ce, a spus el, scuzându-se, dar nu am bani.

Într-adevăr, nu era cine ştie ce, însă ei nu-i păsa.

— Stai jos, te rog, zise el, arătându-i un scaun şubred de lemn de la mica lui masă de bucătărie, acoperită cu şerveţele de cocktail şi alte bucăţele de hârtie, pe care erau scrise poezii sau fragmente de poezii. Chrysis rămase cu haina pe ea, fiindcă înăuntru era frig.

Casmir puse hârtie şi surcele în soba turnată din fier şi le aprinse cu un chibrit.

— Lemnele de foc sunt foarte scumpe, spuse el. Kisling mi-a dat câteva.

— Îţi scrii toate poeziile în polonă sau mai scrii şi în franceză? întrebă Chrysis.

— Învăţ să scriu în franceză, spuse el, pentru că sper să-mi public poeziile aici şi nu sunt sigur că traducătorul le va interpreta corect. Şi învăţ să scriu şi în engleză, pentru că turiştii americani au cei mai mulţi bani.

— Scrii şi poezii de dragoste? întrebă ea.

— Toate poeziile mele sunt despre dragoste. Iubirea şi moartea sunt singurele subiecte care contează pentru un poet adevărat.

— Vrei să-mi citeşti una dintre ele?

Casmir îşi trecu mâna printre şerveţele şi bucăţelele de hârtie de pe masa din bucătărie, iar la un moment dat, ridică una dintre ele.

— Uite, aici e, zise el. O să-ţi citesc poezia pe care am scris-o când îmi făceai portretul. E foarte scurtă.

Îşi drese glasul.

— Titlul poeziei este *Fata pictor care mă doreşte*.

Cu ochii ea mă desenează
Căci ei vorbesc, dar şi visează
Şi-acum picioarele către mine-şi deschide
Şi-acolo o sărut, cu gingăşie.

Ridică privirea de pe foaie şi zâmbi întrebător spre Chrysis.

— Asta-i tot? întrebă ea. Asta-i toată poezia?

El ridică din umeri.

— Poate. E tot ce-am scris până acum. Nu-i de ajuns?

— Cum ţi-ai dat seama că te doream?

— Am văzut că erai foarte curioasă în privinţa asta, spuse el, dar nu prea aveai experienţă. Eu vreau supă, tu vrei o experienţă sexuală, tânjeşti după ea. Greşesc?

Zâmbi şi îşi puse mâna pe genunchiul ei.

— Nu. Vreau să ştiu totul, să încerc totul, să simt totul. Îmi arăţi?

Casmir s-a aşezat în genunchi în faţa ei, ca un peţitor. I-a deschis haina de fermier, i-a desfăcut şnurul de la pantaloni şi i-a lăsat să alunece. I-a trecut uşor mâinile peste coapse, cu cele patru degete în exterior, iar cu degetul mare mângâind carnea palidă şi moale din interior, făcându-i pielea de găină, şi ea n-ar fi putut spune dacă era din cauza frigului ori pentru că era excitată.

— Nu porţi chiloţi, spuse el.

— I-am dat jos în toaleta din Le Dôme, spuse Chrysis. M-am gândit că o să meargă mai uşor.

— Câţi ani ai ?

— Optsprezece, aproape nouăsprezece. Şi tu?

— Douăzeci şi patru. Eşti o fată tare îndrăzneaţă, Chrysis, dar, cu toate astea, pentru tine e prima dată, nu?

— Da.

— De ce ai aşteptat aşa de mult?

— Până de curând am stat la pension, cu călugăriţele, iar acum stau cu părinţii.

— Şi nu vrei ca prima dată să fie cu bărbatul de care te-ai îndrăgostit?

— El încă nu ştie că ne iubim, zise ea. Nici măcar nu ştie că exist. S-ar putea să nu-l mai văd niciodată. Dar dacă-l mai văd, vreau să fiu pregătită să-l primesc aşa cum se cuvine.

— Sper să nu-l mai vezi niciodată.

— De ce spui asta?

— Pentru că dragostea pe care o simţi, dar nu se împlineşte, e cea mai bună dintre toate.

— De ce?

— Pentru că trăieşte în continuare ca un vis, nu moare niciodată, nu aduce dezamăgire niciodată. Dacă n-ai să-l mai vezi pe bărbatul ăsta vreodată, o mică parte din tine o să-l iubească pentru tot restul vieţii. Vei păstra, pentru totdeauna, amintirea unei iubiri curate. Dragostea care se împlineşte arareori durează foarte mult. Dacă ai să-l mai vezi, o să se

termine prost; cam aşa se întâmplă mereu. El o să te părăsească sau o să-l părăseşti tu, o să moară el sau o să mori tu – unul, ori amândoi veţi fi răniţi, veţi avea inima frântă, veţi suferi cumplit. Aşa e dragostea. Am scris şi o poezie despre asta.

— Pare o poezie tare deprimantă.

Casmir o luă uşor de şolduri şi o trase spre el. Îşi coborî capul în poala ei, cu buzele atingându-i firele moi de păr dintre coapsele suple. Ea îşi deschise picioarele înaintea limbii lui.

— Te-ai născut lângă mare, şopti el. Simt gustul mării.

— Da.

A luat-o în braţe şi a dus-o în pat, pe o saltea subţire de paie acoperită de cânepă, având pe deasupra o plapumă groasă, umplută cu pene, învelită într-un cearşaf cu dungi roşii. A aşezat-o pe pat, iar prin găurelele din plapumă ieşiră fulgi, ca nişte stoluri de păsări foarte mici.

Sub plapumă, patul era rece la început, dar apoi se încălzi. Chrysis nu ştia dacă într-adevăr Casmir era un poet grozav, însă era un amant bun şi delicat, care o făcu fericită prima dată, într-un fel pe care şi-l imaginase numai în visuri. Până atunci, crezuse că nimic nu poate fi mai frumos decât lumea ei interioară de culori şi forme, lumea unui pictor, aşa cum o crease propria-i fantezie. Acum ştia că un nou univers i se deschidea întreg înainte.

7

Chrysis l-a căutat peste tot pe bărbatul pe care îl văzuse în cafeneaua Le Select. S-a întors acolo de nenumărate ori, aşteptându-se de fiecare dată să-l găsească şi de fiecare dată a fost dezamăgită. A umblat prin toate cafenelele şi barurile, a întrebat prin cartier. Nu-i spusese decât trei cuvinte, *Non, non, merci*, însă ea bănuia, după accent şi după îmbrăcăminte, că era american. Se gândi că trebuia să fi fost, cel mai probabil, un turist; veneau pe-

atunci la Paris mai mulţi turişti americani ca niciodată şi, chiar dacă majoritatea se cazau încă la hotelurile de pe malul drept al Senei, toţi auziseră de artiştii bizari din Montparnasse, şi se îngrămădeau ca să-i vadă, aşa încât cartierul devenise un fel de atracţie turistică de sine stătătoare, un nou obiectiv adăugat pe lista locurilor care trebuiau vizitate în vacanţă: Luvrul, Notre Dame, Turnul Eiffel şi Montparnasse – barurile, cafenelele şi cluburile de noapte –, unde turiştii mai degrabă sperau să-i vadă pe artiştii în viaţă decât să privească lucrările celor morţi. Oricum, printre vizitatori erau şi persoane care încercau să-şi asume alte identităţi, imitând felul de a fi şi veşmintele artiştilor locali, aşa încât, de multe ori, numai clienţii obişnuiţi ai cartierului reuşeau să facă diferenţa între ei.

Aşa au trecut săptămâni şi luni, a venit primăvara şi au început să se deschidă primii muguri de platan în Grădina Luxembourg. Chrysis nu mai spera să-l găsească pe bărbatul din cafenea şi se gândea că s-a întors probabil în America la sfârşitul vacanţei sale pariziene. Poate Casmir avea dreptate, şi-atunci aşa era cea mai pură iubire dintre toate: neîmplinită. Plecând de la schiţa pe care i-o făcuse în după-amiaza aceea rece de noiembrie, i-a pictat portretul, însă nu putea să-i surprindă expresia ochilor, indiferent de câte ori i-ar fi pictat, aşa că, în cele din urmă, sătulă de atâtea încercări, a lăsat lucrarea deoparte.

Chiar dacă nu era îndrăgostită de el, Chrysis a continuat să se vadă cu poetul ţigan. El i-a făcut cunoştinţă cu alţi prieteni de-ai săi şi a dus-o la prima orgie, unde a experimentat bucuria hedonistă de a te dărui răsfăţului senzual desăvârşit şi căutarea eliberatoare a satisfacţiei.

Orgia s-a petrecut în subsolul unui club particular, în care se intra doar cu invitaţie şi unde doar cuplurile erau invitate. Coborând scara spre o încăpere întunecoasă, la lumina lumânărilor,

Chrysis îşi simţea inima bătând şi un val cald de emoţie străbătându-i chipul. Nu ştia la ce să se aştepte, iar Casmir nu-i răspunsese la nici o întrebare. A spus doar atât:

— Tot ce contează este să descoperi necunoscutul, să te descoperi pe tine, să cauţi tainele adânci ale naturii tale erotice. De fiecare dată e altfel şi n-aş putea să-ţi povestesc ce se întâmplă nici dacă aş vrea. Iar dacă ţi-aş spune, n-ai mai avea nimic de descoperit. Poţi să faci tot ce vrei, atâta timp cât nu răneşti pe altcineva, sau poţi să nu faci nimic, dacă aşa vei hotărî. O să fie acolo o femeie, un fel de *directrice*, ca să te ajute.

Subsolul era aşa de slab luminat, încât Chrysis a avut nevoie de ceva vreme ca să se obişnuiască şi, chiar şi atunci, tot ce putea desluşi erau contururile neclare de trupuri omeneşti, prinse în felurite chipuri. Ar fi trebuit să meargă mai aproape de ei ca să deosebească măcar femeile de bărbaţi. În aer se simţea un miros primitiv, izul înţepător al fertilităţii omeneşti, un pământesc amestec hormonal de secreţii masculine şi feminine, parfumul desfrâului.

O femeie mai vârstnică se apropie. Era îmbrăcată elegant, mai degrabă corpolentă, cu sâni opulenţi, însă Chrysis îşi dădea seama că odinioară fusese foarte frumoasă şi îşi păstrase încă frumuseţea. Dintr-odată, Casmir parcă dispăru în întuneric. Femeia îi luă haina.

— Eşti nouă aici, spuse ea. Regulile noastre sunt simple. Folosim doar nume fictive şi nu punem întrebări personale. Suntem, unul pentru altul, doar trupuri, piele şi carne, mâini şi guri, organe şi orificii. Poţi să stai la una dintre mese, să bei un pahar de şampanie şi să aştepţi pe cineva să vină la tine. Dar dacă el, ea sau ei nu îţi produc plăcere, nu eşti obligată să li te alături. Mai mult, nu eşti obligată să iei parte la nimic, dacă asta-i alegerea ta. Dacă doreşti, te pot îndruma către un grup

anume. Aşa că spune-mi, draga mea, ce cauţi aici? Ce preferinţe ai?

— Nu am preferinţe, spuse Chrysis, nu am avut timp să mi le formez. Caut experienţe. Caut să ştiu. Caut totul.

— Foarte bine. Acum ştiu ce grup te poate iniţia. Mai întâi însă, trebuie să te spăl. Aşa procedăm de obicei.

Femeia o conduse pe Chrysis într-o baie albă, imaculată, tot la lumina lumânărilor. Cu mişcări pricepute şi îndemânatice, ea începu să o dezbrace, scoţându-i rochia peste cap, apoi sutienul, juponul şi chiloţii. Chrysis era pasivă şi docilă.

— Eşti minunată, spuse femeia, trecându-i uşor mâna peste coapsă, pe curbura şoldului, înspre talie, peste pântec, pe deasupra sânilor, cu degetele abia atingându-i sfârcurile, peste pieptul cald, peste umăr, mângâindu-i delicat gâtul şi, în cele din urmă, luându-i chipul în palme. Femeia îndeplinise aceste atingeri exploratoare aşa cum un posibil cumpărător ar examina trupul unui mânz tânăr scos la vânzare, ca şi când ar mai fi făcut acelaşi lucru de mii de ori înainte.

— Da, cu adevărat minunată, vei fi o prezenţă încântătoare în grupul nostru. Numele tău aici, în seara asta, va fi Afrodita, zeiţa dragostei. Îţi place, draga mea?

Chrysis zâmbi.

— Foarte mult.

Femeia turnă apă caldă într-un vas mare de aramă, parfumat cu ulei de lavandă, iar cu o ţesătură moale începu să o spele cu delicateţe pe Chrysis, începând cu tălpile, continuând cu picioarele şi sexul, anusul, sânii şi spatele. Luă un prosop alb dintr-o stivă de pe poliţă, o uscă şi o îmbrăcă într-un halat alb de mătase, care se unduia minunat pe trupul ei.

— Gata, spuse femeia, făcând un pas înapoi şi privind-o mulţumită. Acum eşti gata. Ai emoţii?

— Puţin, da, am emoţii.

— E bine. Aşa şi trebuie.

A condus-o pe Chrysis înapoi în salonul cel mare, unde un negru cu statură atletică, care purta doar o bucată de pânză prinsă de şale, se apropie cu o tavă pe care se afla un singur pahar de şampanie.

— Bea, spuse femeia, oferindu-i fetei paharul, după care luă tava din mâna negrului, punându-i drăgăstos mâna pe obraz.

— Vezi cine a venit, frumosul meu Zeus? îl întrebă ea. Afrodita.

Apoi vorbi către Chrysis.

— Ai să mergi cu Zeus ca să-i cunoşti şi pe ceilalţi, şi-atunci vei cunoaşte plăcerea, aşa cum n-ai mai trăit până acum şi cum nu ţi-ai imaginat vreodată.

Chrysis observase că negrul o privea, iar membrul i se excitase în spatele pânzei de pe şale; vederea sexului său mărit o înfioră din adâncul măruntaielor până pe spate şi de-a lungul braţelor până în vârfurile degetelor.

Zeus o luă de braţ şi o conduse într-un colţ întunecat al încăperii unde, la lumina sfeşnicelor, abia putea să distingă trupurile altor trei persoane, pe un pat cu cearşafuri şi perne albe. Zeus i-a desfăcut halatul, i l-a dat jos de pe umeri şi l-a lăsat să cadă pe podea, în spatele ei. Şi-a desfăcut şi el legătura pânzei de pe şale, care alunecă, la fel, pe jos. A venit apoi foarte aproape de ea, s-a înclinat şi a sărutat-o uşor pe gât. Chrysis simţea cum sexul lui îi atinge coapsa.

— Stai jos, îi şopti el la ureche, şi o aplecă uşor peste pat.

Atunci, la lumina slabă şi tremurândă a lumânărilor, a văzut alte două femei, una neagră, alta albă, şi un bărbat alb, care o întâmpinară zâmbind. Apoi se trezi, dintr-odată, învăluită de căldura aparte şi de mirosul bogat al trupurilor omeneşti împreunându-se, de explorarea tactilă a mâinilor şi a degetelor, a buzelor şi a limbilor, de

bărbaţi şi femei, diferite feluri de piele, muşchi, sâni, umezeală alunecoasă, pulsaţii şi zvâcniri de organe.

Îmbătată de dorinţă, copleşită de o pasiune fără saţ, Chrysis descoperea extazul.

BOGEY
1925

1

Archie Munro îi dăduse lui Bogey numele unuia dintre bunii lui prieteni cu vechime în box, care trăia la Paris, un pugilist de la categoria muscă retras din activitate, originar din Liverpool, pe care îl chema Jimmie Charters şi era barman la un local numit Dingo American Bar and Restaurant, pe rue Delambre. Nu era mult de mers de la Gare Montparnasse, aşa că imediat ce ajunse la Paris, Bogey se îndreptă într-acolo.

— Te aşteptam, amice, spuse Jimmie Charters şi ieşi din spatele barului, ştergându-şi mâinile ude de şorţ. Era un bărbat cu chip blând, zâmbitor.

— Archie mi-a scris despre tine. Spunea că ai fost un boxer bun şi că, dacă n-ar fi fost problemele cu picioarele, ai fi putut să concurezi la titlul categoriei semigrele.

— Ştiu şi eu ce să zic, domnule? zise Bogey. Scoţienii sunt oameni zdraveni, nu glumă.

— Asta aşa-i, amice, spuse Jimmie şi râse pe înfundate, aşa e. Nu ştiu dacă Archie ţi-a povestit sau nu, dar chiar la sfârşitul carierei lui şi pe la începuturile mele în box, am luptat cu el în câteva meciuri, la Glasgow. După prima înfruntare, mi-a venit să vărs când am pus din nou piciorul în ring, alături de el. Chiar dacă trecuse de floarea vârstei, Archie ăsta era ca un buldog: se tot repezea la tine.

— Da, domnule, şi ca antrenor era la fel de perseverent. Singurul mod în care am reuşit să scap de el a fost să mă retrag şi să vin în Franţa.

— Exact aşa am făcut şi eu! Şi spune-mi Jimmie, amice, nimeni de pe-aici nu-mi spune „domnule“. Uite cum stau lucrurile: am vorbit cu

proprietarul şi poţi să şi lucrezi aici, la Dingo, dacă vrei. Vei începe la bucătărie, la spălatul vaselor. Cum stai cu franceza?

— Mă descurc.

— E bine, în cazul ăsta ai putea chiar avea şansa să serveşti şi pe la mese. Aici vin mai degrabă americani şi englezi decât francezi, dar tot trebuie să ştii limba. Poţi să vii la mine până îţi găsim un loc unde să stai.

— Mulţumesc, Jimmie, îţi sunt recunoscător, zise Bogey. Nu ştiu ce altceva ţi-a mai spus Archie despre mine şi despre rănile de la picioare, dar orice ar fi fost, ţi-aş rămâne îndatorat dacă n-ai mai povesti la nimeni.

— Am înţeles, amice, zise Jimmie, ridicând mâna. În meseria mea, discreţia e totul.

Apoi scoase o legătură de chei din buzunar, i le dădu lui Bogey, îi spuse cum să ajungă la apartamentul lui, care era chiar după colţ, pe Square Delambre, i-a spus să-şi lase lucrurile acolo, să se spele şi să se întoarcă mai pe seară, ca să se întâlnească cu proprietarul.

În ziua următoare, Bogey a început să lucreze la Dingo. Munca era umilitoare, dar lui îi plăcea senzaţia rutinei şi anonimatul. În afară de Jimmie, nimeni nu catadicsea să vorbească prea mult cu noul angajat la spălatul vaselor, şi asta îi convenea. Prefera să fie lăsat în pace, să stea ca o muscă pe perete şi să-i asculte pe bucătari şi pe chelneri vorbind zgomotos şi ciondănindu-se. Din câte reuşise să vadă, privind uneori spre bar ori spre restaurant, în timpul programului, îşi dădu seama că locul era animat.

Afacerea creştea pe zi ce trecea, aşa că, după două săptămâni la bucătărie, Bogey începu să lucreze ca ajutor de chelner, debarasând şi aranjând mesele, umplând paharele cu apă şi aducând comenzi atunci când localul era aglomerat. Primise şi o uniformă compusă dintr-o

cămaşă albă, un papion negru, o pereche de pantaloni negri şi un şorţ lung şi alb.

Lui Bogey îi plăcea să lucreze în restaurant, să audă frânturi de conversaţie în diferite limbi, dialoguri la care nu simţea nevoia să participe şi pe care, de cele mai multe ori, nici nu le înţelegea. Aşa cum îi spusese Jimmie, erau mulţi americani şi britanici printre clienţi, dar chiar dacă îi vorbeau în engleză, ceea ce se întâmpla de obicei, Bogey le răspundea întotdeauna în franceză. Nu ştia precis de ce, însă dorea să păstreze o anumită distanţă, mai ales faţă de compatrioţii săi. După şapte ani în Europa, îşi dădea seama cât de gălăgioşi erau americanii şi era conştient de faptul că, odată ce ar fi fost recunoscut ca fiind unul de-al lor, i-ar fi pus, în mod sigur, întrebări la care el n-avea nici un interes să răspundă. Îi plăcea să-i audă pe clienţi vorbind foarte deschis şi, uneori, despre chestiuni extrem de intime, în timp ce el strângea masa sau le umplea paharele, ca şi când ar fi fost invizibil ori ca şi când n-ar fi existat.

Bogey se gândea că nu mai văzuse vreodată atâtea femei frumoase ca la Paris şi vedea că şi cele care nu se remarcau prin frumuseţe în sensul clasic al cuvântului aveau un anume simţ al stilului şi o încredere în ele care le făcea să fie frumoase. Nu fusese cu nici o fată în cei cinci ani care se scurseseră de când se trezise în spitalul de campanie, pentru că, deşi avusese câteva ocazii pe timpul şederii în Scoţia, se ruşina de picioarele lui pline de cicatrice şi nu voia să le vadă nimeni. Cu toate acestea, îi plăcea să privească femeile care veneau la Dingo sau care treceau, pur şi simplu, pe lângă el pe stradă şi îi plăcea să le asculte sporovăind. Uneori, fetele flirtau cu el, şi îi plăcea şi asta.

2

Bogey începuse din nou să scrie povestiri în perioada internării în spitalul din Scoţia şi a continuat să scrie şi în cei trei ani cât a boxat. Acum îşi ţinea carnetul în buzunarul şorţului de chelner, notându-şi diverse observaţii în timpul pauzelor de ţigară ori după lucru. Într-o după-amiază, la câteva săptămâni după ce fusese angajat la Dingo, Jimmie l-a găsit pe coridorul din spate, făcându-şi nişte însemnări.

— A, să nu-mi spui că mai avem un scriitor în oraş! spuse barmanul. Te-ai ferit de mine, amice.

— Nu sunt chiar scriitor, Jimmie, îmi mai notez doar câte ceva, din când în când.

— Păi da, asta fac scriitorii, Bogart, în caz că n-ai auzit, îşi mai notează câte ceva.

— Ei, ce scriu eu seamănă mai mult cu o listă de cumpărături decât cu o scriere adevărată, spuse Bogey. Uneori îi ascult pe poeţii francezi discutând în Le Dôme sau La Rotonde despre dadaism şi suprarealism şi, chiar dacă înţeleg, în general, ce spun, habar n-am despre ce naiba vorbesc.

— Nu sunt eu vreun intelectual, amice, zise Jimmie, dar bănuiesc că nici ei între ei nu ştiu despre ce vorbesc. Dacă vrei, pot să-ţi fac cunoştinţă cu câţiva dintre scriitorii americani care vin pe-aici. Sunt sigur că i-ai văzut şi i-ai ascultat.

— Nu-i nevoie, Jimmie. Mulţumesc oricum, dar eu scriu doar pentru mine. Nu prea mă interesează să vorbesc despre asta.

— Mi-a spus Archie că le cam ţii pe toate în tine, zise Jimmie. Nu am de gând să mă amestec în viaţa ta personală, Bogart, dar n-ai vrea să-ţi faci prieteni ori poate să cunoşti nişte fete? Sau nu-ţi plac fetele? Se-ntâmplă multe de felul ăsta prin cartier acum. Archie însă nu mi-a spus că ai fi homo.

— Nu sunt homo, Jimmie, zise Bogey, îmi plac fetele.

— Clar, amice, ştiu că-ţi plac, am văzut cum te uiţi la ele, mai glumesc şi eu. Apropo de asta, am

un prieten, unul dintre americani, mare amator de box, îi place să mai facă câte un meci, dar e amator şi atât. Vreau să-i pregătesc o mică farsă şi am nevoie de ajutorul tău.

— Jimmie, îţi sunt dator, o să fac tot ce-mi ceri, numai să nu fie nevoie să boxez. Ştii că m-am retras.

— Ştiu, amice, spuse Jimmie. Dar nu e vorba de o luptă adevărată, ci doar de câteva runde de antrenament uşor. Vreau numai să-i joc o festă amicului şi am nevoie de ajutorul tău.

— Bine, Jimmie, cred că înţeleg.

— Păi bineînţeles, amice!

3

În după-amiaza următoare, Jimmie l-a chemat pe Bogey la bar.

— Bogey, vreau să-ţi prezint un bun prieten de-al meu, spuse el, şi un bărbat corpolent, zâmbind larg, se întoarse către noul venit.

— El e Jake Barnes, scriitor. Jake, îl ai în faţă pe cel mai nou angajat, Bogart Lambert. Bogey e de loc din Colorado. Şi el mai scrie câte ceva.

— Încântat să te cunosc, Jake, zise Bogey, strângându-i mâna.

— Asemenea, Bogey, zise bărbatul. N-am întâlnit prea mulţi oameni din vest la Paris. Ce te-a adus aici?

— Am fost la război, spuse Bogey, iar după aceea am rămas.

Barnes încuviinţă din cap.

— Şi eu m-am înrolat, în Italia, la serviciul de ambulanţă al Crucii Roşii. Ai luptat pe front, Bogey?

— Nu, eu am fost doar curier, nu soldat.

— Ei, păi eşti al naibii de norocos. Nici eu n-ar fi trebuit să lupt şi tot am sărit în aer. Un proiectil de tun mi-a lovit ambulanţa la două luni după ce

am ajuns acolo. Am stat şase luni într-un spital din Italia înainte să mă trimită acasă. Tu ce scrii?

— A, nu-i cine ştie ce, zise Bogey. Jimmie exagerează. Nu sunt tocmai scriitor.

— Arăţi ca un om care ştie să aibă grijă de el, spuse Barnes. Ai boxat vreodată?

Bogey îi aruncă o privire lui Jimmie, în spatele barului.

— Am boxat puţin când eram mai tânăr, Jake.

Barnes îl măsură din ochi câteva clipe.

— Nu mi-e uşor să găsesc pe-aici parteneri de box de la categoria mea de greutate, spuse el. Cred că am câteva kilograme în plus, dar aş spune că eşti cel puţin categoria semigrea, aşa-i? Jimmie, de ce nu-l aduci pe Bogey la sală într-o zi, după ce ieşiţi amândoi de la lucru? Poţi să fii secundul lui. Ce zici, Bogey, faci câteva runde cu mine?

— Nu mai sunt în formă, Jake, zise Bogey. Iar tu pari să ai mână grea; ar trebui să fii atent să nu mă loveşti prea tare.

— Nici o problemă. Un pic de antrenament uşor, nimeni n-o să fie rănit. Nu-i aşa, Jimmie?

Meciul a fost stabilit într-o dimineaţă, trei zile mai târziu.

— Cât de bine boxează tipul ăsta? îl întrebă Bogey pe Jimmie în timp ce luau metroul spre sală. Spune-mi câte ceva despre stilul lui.

— Ţi-am spus, amice, e amator şi atât, răspunse Jimmie. Nu prea are stil şi nu stă deloc bine la jocul de picioare. E însă puternic şi ai dreptate în privinţa asta: loveşte tare. Ce-i place lui să facă, mai ales cu adversarii noi, care urcă prima dată cu el în ring, este să-i lovească pe neaşteptate, la începutul partidei, şi cu mult mai multă forţă decât ar trebui la un meci de antrenament. Îi place să pună oamenii la pământ, să le dea sângele pe nas ori să le învineţească ochii, şi-apoi se laudă cu asta la bar. Tot aşa o să facă şi cu tine, o să încerce să-ţi dea o lovitură năprasnică încă de la început, ca să te doboare la podea înainte să aveţi ocazia să

vedeţi cum luptă fiecare. Dar crede-mă, ai să-ţi dai seama când o să facă mişcarea. Ai putea să iei loc şi să bei un *apéritif* până îşi ia el avânt pentru lovitura aia, aşa de mult îi trebuie.

— Şi ce anume vrei să fac eu, Jimmie? îl întrebă Bogey.

— Vreau să aştepţi temuta mişcare, pe care, aşa cum îţi spuneam, o s-o poţi evita fără probleme, şi-apoi să-l loveşti. Nu spun să-l răneşti, ci doar să-l trimiţi la podea. Ştii cum să faci asta, nu-i aşa, Bogey?

— Da, Jimmie, sigur că ştiu cum s-o fac.

Barnes a venit la sală cu secundul lui, un american pe nume Harry MacElhone, patronul localului Harry's New York Bar, de pe malul drept al Senei. Jimmie şi Bogey ajunseseră devreme ca să găsească mănuşi potrivite pentru Bogey şi aşteptau deja în ring când Barnes îşi făcu apariţia.

Jovialitatea arătată la bar dispăruse; foarte serios, Barnes ieşi de la vestiar ca şi când păşea în arena de la Madison Square Garden pentru un meci de titlu, în loc de un antrenament într-o sală mai degrabă prăpădită din Paris, sărind pe vârfuri şi exersând lovituri de pumn în timp ce se apropia de ring. Bogey urmărea mişcările acelui bărbat zdravăn şi întreaga-i înfăţişare, aşa cum îl învăţase tatăl său când avea de înfruntat pugiliştii de la circ, şi zâmbi, căci vedea deja că lui Barnes îi lipsea o anume energie interioară. Totodată, a mai observat că, deşi avea braţe solide, musculoase, erau destul de scurte, neputând să acopere o arie mai largă, ca ale sale.

— Ei, cum te simţi azi, puştiule? îl întrebă Barnes. Eşti pregătit pentru mine?

Superioritatea adresării cu apelativul „puştiule" îl amuză pe Bogey, pentru că bănuia că erau de vârste apropiate.

— Eu aşa sper, Jake, răspunse el.

Patronul sălii, un bărbat pe nume Patrice Lacas, boxer profesionist retras din activitate, li s-a

alăturat, s-au făcut prezentările şi au fost stabilite regulile. Au căzut de acord că va fi un meci de antrenament, însemnând că puteau lovi ca într-o înfruntare adevărată, dar numai pe durata a trei runde. În situaţia în care unul din ei ar fi căzut la podea, indiferent dacă era sau nu vorba de knockout, meciul se oprea. Patrice avea să fie arbitru, iar în caz de egalitate după runda a treia, urmau să fie adăugate runde suplimentare, eliminatorii, până la declararea câştigătorului.

— Jimmie, prietene, n-aş vrea să-ţi iau banii câştigaţi cu sudoarea frunţii, spuse Harry MacElhone, dar ce-ai zice să facem un mic pariu?

— Mă aşteptam la întrebarea asta, Harry, răspunse Jimmie. Adevărul e că nu l-am mai văzut pe tânăr boxând şi-am înţeles că a trecut ceva vreme de când n-a mai urcat în ring. Sunt gata să fac pariu cu tine, dar, din moment ce ai de partea ta un pugilist cunoscut şi un avantaj considerabil legat de greutatea lui, m-aş aştepta la un rezultat favorabil pentru tine.

Cei doi secunzi au ieşit apoi din ring ca să poată discuta separat, au încheiat pariul şi au dat mâna.

Patrice Lacas sună începerea partidei. Nedorind să-i acorde adversarului nici îndurare şi nici timp să-şi recapete măcar reflexele priceperii de odinioară, Barnes se repezi din colţul său ca un taur înfuriat. Bogey, în schimb, părea neîncrezător, ca şi când i-ar fi fost puţin frică de uriaşul ce se năpustea asupra lui. Barnes se apropie, cu pumnii ridicaţi, capul aplecat, lovi de două ori cu stânga, fentă o dată cu dreapta şi mai lovi de două ori; loviturile erau puternice, iar Bogey le simţea prin mănuşile subţiri de la sală, în timp ce se apăra. Omul era zdravăn şi atacurile lui aveau o forţă de netăgăduit. Apoi îl văzu pe Barnes pregătindu-se pentru lovitura decisivă, aşa cum îi spusese Jimmie. Lui Bogey i se părea, aşa cum avusese de multe ori senzaţia, şi când lupta cu un boxer profesionist, că totul se petrecea parcă cu

încetinitorul, ca şi când ar fi avut tot timpul din lume. Barnes dădu lovitura, Bogey o evită cu uşurinţă, simţind doar cum mănuşa îi atingea încet obrazul. Atunci a observat că, din pricina pumnului ratat, uriaşul se dezechilibrase şi se clătina în toate părţile. Bogey s-a apropiat, cu mâna stângă ridicată, blocând parţial vizibilitatea adversarului, şi-atunci, fără prea mare efort, i-a aplicat upercutul său de dreapta, lovindu-l pe Barnes sub bărbie şi năucindu-l complet. Uriaşul făcu câţiva paşi în spate, încercând să-şi păstreze echilibrul, însă se prăbuşi, aterizând greoi în fund. Barnes rămase la podea un moment, uimit, apoi se scutură ca un câine ud. Se uită la Jimmie, care stătea în colţul lui Bogey, şi rânji strâmb.

— *Fir-ai tu să fii de nenorocit, categoria muscă*...

— Jake, spuse Jimmie, ţi-l prezint pe Bogart „The Cowboy“ Lambert, fost deţinător al locului trei în Scoţia la categoria semigrea.

— *Nenorocit ce eşti, categoria muscă*, repetă Barnes, dând din cap.

Bogey îşi desfăcu mănuşa dreaptă cu dinţii, iar apoi şi-o scoase ajutându-se de subraţ. Se apropie de Barnes, care rămăsese jos, şi îi întinse mâna.

— Te-ajut să te ridici, puştiule? întrebă el.

4

Cu ajutorul lui Jimmie, Bogey a găsit o garsonieră mică şi ieftină, pe rue Boissonnade, cu toaletă comună la capătul culoarului, pe care o împărţea cu alţi trei chiriaşi. Era iarnă de-a binelea, apartamentul era rece şi umed, iar în zilele şi nopţile când nu lucra, Bogey îşi petrecea timpul liber în alte cafenele şi baruri din vecinătate. Acolo era mereu cald şi el obişnuia să comande o cafea, o bere, un whiskey sau un pahar de vin, în funcţie de oră, şi să stea ore întregi scriind în caietul său ori citind cărţi şi ziare. Mulţi scriitori din *quartier*

profitau, în acelaşi fel, de existenţa cafenelelor; tot aici veneau să deseneze şi unii pictori, aşa încât localurile acestea plăcute le serveau, în acelaşi timp, drept birouri şi ateliere.

Bogey începu să-şi facă şi cunoştinţe prin cafenele. Într-una dintre zile, pe când scria în La Rotonde, intră un amerindian. Avea cu el un bloc de desen; se aşeză la o masă de lângă Bogey şi începu să deseneze. Când chelnerul veni să-i ia comanda, indianul vorbi într-o franceză impecabilă. Chelnerul îl întrebă pe Bogey dacă mai dorea o cafea, iar după ce Bogey îi răspunse, indianul se întoarse spre el şi i se adresă, în engleză:

— American?

Bogey râse.

— Este chiar aşa de evident? întrebă el.

— De unde eşti?

— Din nordul statului Colorado. Şi tu?

— Din Montana, partea de est.

— Eşti indian Cheyenne din nord?

— De unde ştii?

— Mergeam la rodeo pe-acolo, spuse Bogey. Am fost în rezervaţia voastră. Cum de vorbeşti franceza aşa de bine?

— Am crescut de fapt aici, răspunse el. Părinţii mei au luat parte la spectacolul lui Buffalo Bill, Vestul Sălbatic. Erau călăreţi acrobaţi. M-au adus în Franţa în 1905, când eram de-o şchioapă. Le-a plăcut aici; li s-a părut că francezii sunt mai puţin rasişti decât americanii şi, după ce s-a terminat turneul, au renunţat la spectacol şi au rămas. Buffalo Bill Cody se purtase bine cu ei, aşa că au putut să-şi cumpere din economii o mică fermă în Camargue. Acum cresc şi antrenează armăsari Camargue, o rasă străveche, care le aminteşte de poneii sălbatici de prerie ai străbunilor. Din când în când, mai fac şi acum demonstraţii de călărie în spectacole de circ, la rodeo ori pe la festivaluri.

— Cum te cheamă?

— Jerome Ursul care Aleargă.

— Încântat de cunoştinţă, Jerome. Eu sunt Bogart Lambert, dar mi se spune Bogey.

Şi astfel, în afară de Jimmie, Jerome Ursul care Aleargă deveni primul prieten al lui Bogey la Paris şi, uneori, când se întâmpla să se întâlnească în vreo cafenea, stăteau împreună. Jerome desena, iar Bogey scria; erau doi americani, un cowboy şi un indian. Bogey a mai aflat şi că Jerome studiase arta la Paris.

— Erau oameni cu talent nativ în tribul meu, îi zise el lui Bogey, şi se bucurau de mult respect din partea celorlalţi. Nu ştiau însă nimic despre perspectivă, totul era plat şi bidimensional, ca în desenele copiilor. Dar eu am crescut în Franţa, am văzut marile opere de artă şi am învăţat să pictez altfel.

Tăcut, cum era şi felul rasei sale, Jerome nu l-a întrebat nimic pe Bogey despre locurile în care fusese sau de ce stătea la Paris. Simţea însă că Bogey fusese în război şi că era prins într-un spaţiu nedefinit între două vieţi. Ăsta era un lucru pe care amerindienii îl înţelegeau instinctiv, chiar şi cei care de o generaţie sau două nu mai trăiau în trib, pentru că şi ei trăiau la fel, între lumea pe care neamul lor o ştiuse odinioară şi cea pe care o cunoscuseră în vremea omului alb.

5

Într-o noapte, Bogey şi Jerome ieşiseră la un pahar într-un bar mic, fără pretenţii, pe Avenue du Maine, în fapt, unul dintre acele localuri anonime care nu avea nici firmă, nici nume. Ei stăteau la un capăt al barului, când au intrat trei marinari americani pe jumătate beţi şi vorbind tare. Guvernul Statelor Unite trimisese în Franţa, nu cu mult timp în urmă, trei vapoare care fuseseră ancorate în Le Havre, iar cartierul fusese înţesat,

zile la rând, cu mateloţi în permisie prelungită la ţărm.

— Ei, Randy, ia te uită, spuse unul dintre marinari, nu-i indianu' ăla care a-ncercat să ţi-o sugă noaptea trecută?

— Ba chiar el, răspunse cel cu numele de Randy, apropiindu-se de bar, în dreapta lui Jerome. S-a oferit să mă şi plătească pentru asta.

Ceilalţi doi marinari se aşezară la bar, în stânga lui Bogey.

— Ăsta ţi-e prietenul, Şefule? întrebă cel de-al doilea marinar, din stânga lui Bogey. Ştie şi el ce avea de gând iubitul cu nădădăi noaptea trecută?

Bogey se întoarse spre Jerome şi îi vorbi în franceză:

— Ştii să te baţi?

— Nu, sunt pacifist, răspunse Jerome.

— Cine-a mai văzut indian Cheyenne homosexual şi pacifist?

— Încerc să nu fiu un indian obişnuit.

— Ei, franţuzule, ce-i asta, o mică ceartă de îndrăgostiţi? îl întrebă pe Bogey matelotul din stânga lui. Doar fiindcă-ai aflat că prietenul tău a încercat să i-o sugă unui marinar? Şi de unde costumaţia de cowboy? Sau aşa se excită pederaştii în Franţa, jucându-se de-a cowboy-ul şi indianul?

Atunci Bogey se întoarse spre marinar şi îi vorbi în engleză.

— Ascultă, puştiule, nu vrei să te pui cu mine, crede-mă ce-ţi spun. Ar fi mai bine pentru tine şi prietenii tăi să vă întoarceţi pe călcâie şi să plecaţi. Sunteţi beţi, faceţi zgomot şi ne deranjaţi.

Matelotul râse.

— Şi tu eşti american, spuse el. Crezi că ne e frică de doi poponari, francezi ori americani?

Bogey se întoarse spre Jerome şi îi vorbi din nou în franceză.

— Când o să înceapă, dă-te la o parte.

Apoi se întoarse spre marinar şi, cu o mişcare bine calculată a mâinii stângi, îl apucă de gât şi îl trânti cu capul de tejghea. Marinarul se prăbuşi pe podea gemând. Imediat după aceea, cu mâna dreaptă, Bogey îi trase un pumn în faţă şi îi rupse nasul celui de-al doilea matelot, care căzu în genunchi şi îşi acoperi chipul cu mâinile.

— Mi-ai rupt dracului nasul, nenorocitule, se tângui el, simţind sângele curgând.

Bogey văzu că Jerome se dăduse într-adevăr la o parte, dar nu era nevoie de el ca să-l bată şi pe al treilea marinar, Randy, care-şi ridicase rugător mâinile.

— Gata, domnule, spuse el. Nu vreau să am necazuri cu dumneata. Totul a început din vina mea. Plecăm de aici imediat. Îmi pare tare rău, domnule.

Bogey scoase câteva bancnote din buzunar, le trânti pe tejghea, îi ceru scuze barmanului pentru deranj, şi, în timp ce matelotul Randy încerca să-şi adune prietenii de pe podea, el şi Jerome ieşiră din bar.

— De ce nu mi-ai spus că eşti homosexual? îl întrebă Bogey când ajunseră afară.

— De ce ţi-aş fi spus? îi răspunse Jerome. Contează în vreun fel? Tu mi-ai zis ceva despre preferinţele tale sexuale? Stai liniştit, nu eşti genul meu, miros un heterosexual de la o milă distanţă.

— E bine de ştiut, Jerome.

— Adevărul este că cel cu numele de Randy mi-a făcut *mie* avansuri azi-noapte, spuse Jerome, şi când eram gata să ne apucăm de treabă afară, în spatele barului, au apărut cei doi prieteni ai lui. Atunci a pretins că eu l-am acostat, când, de fapt, avusesem o înţelegere cât se poate de clară.

— Şi cum de nu te-au bătut măr ăştia trei? întrebă Bogey.

— Am fugit, bineînţeles, zise Jerome. Oamenii din neamul meu ştiu să alerge. Şi am învăţat că,

dacă eşti homosexual şi nu vrei să te baţi, îţi prinde tare bine să poţi alerga repede.

6

Într-o după-amiază târzie, întunecată şi umedă, pe la mijlocul lui noiembrie, Bogey stătea în Le Select şi scria în caiet. Afară începuse să ningă, iar el era bucuros că se afla în cafeneaua caldă şi plăcută. Vremea îi amintea de anii de război, când iarna părea că nu se mai sfârşeşte şi oamenilor le era mereu frig. Scria o povestire despre un soldat german rănit, pe care-l întâlnise într-o astfel de după-amiază. Avea de dus o depeşă şi, aşa cum făcea de obicei, trecuse, împreună cu Crazy Horse, dincolo de liniile germane, căci era drumul cel mai rapid spre destinaţie.

Ningea în ziua aceea, dar ninsoarea era umedă şi se transforma uneori în lapoviţă. Bogey purta haina lungă de cowboy, din pânză groasă, care nu-l ajuta însă prea mult, pentru că n-avea de înfruntat frigul uscat al regiunilor înalte din Colorado, de unde venise, ci un frig greu, pătrunzător, care-ţi intra în oase până începeai să crezi că nu-ţi va mai fi cald vreodată. Bogey se apropia de o casă de ţară în parte distrusă, cu acoperişul pe jumătate căzut, cu ferestrele şi uşile sparte. Se gândea că ar putea să se adăpostească acolo de zăpadă, însă, ca întotdeauna în astfel de situaţii, era atent ca nu cumva să fie duşmani înăuntru ori vreun lunetist singuratic. Când s-a mai apropiat, a auzit un bărbat tânguindu-se în germană. Şi-a scos pistolul din toc; bărbatul a strigat din nou, iar Bogey a observat un steag alb scos pe fereastră, prins la capătul unei ţevi de puşcă.

Atunci Bogey a ridicat capul din caiet, iar prin geamul aburit al cafenelei ochii i s-au oprit asupra unei tinere femei care stătea afară, privindu-l. S-au uitat adânc unul la altul preţ de o clipă, însă Bogey

era prins de povestea lui, aşa că reveni îndată la caietul său.

Se îndrepta spre casa care fusese în parte distrusă, iar neamţul îl striga, scoţând steagul alb pe fereastră, în vârful puştii. Bogey simţi binecunoscutul iureş al adrenalinei, care îl avertiza că totul putea fi o păcăleală şi că ar putea muri dintr-o clipă în alta. Însă germanul strigă din nou şi Bogey îi simţi frica din glas, durerea şi singurătatea deznădăjduită. Atunci şi-a pus revolverul înapoi în toc, a ridicat amândouă mâinile ca să arate că nu era înarmat şi a coborât de pe cal. Bogey trecu pragul casei pustiite. Germanul era ghemuit pe podea, sub fereastră, înfăşurat într-o pătură subţire şi cenuşie, de lână; tremura şi se strângea de mijloc. Bogey văzu că în jurul taliei, acolo unde se acoperea, pătura era plină de sânge.

— Vorbeşti englezeşte? întrebă Bogey.

Germanul clătină din cap în semn că nu.

— Franţuzeşte?

— Da.

Bogey a ridicat puşca, un Mannlicher cu încărcare cu bolţ, cu steagul alb prins la capătul ţevii. A tras de bolţ şi a văzut că arma era încărcată.

— De ce nu m-ai împuşcat? îl întrebă pe neamţ.

Soldatul zâmbi slab.

— Am crezut că am vedenii, spuse el. Ştiu cine eşti. Moartea ta mi-ar aduce ghinion. Am avut destul ghinion până acum. Şi, dincolo de asta, de ce-am muri amândoi?

— Cum te cheamă?

— Oskar. Şi pe tine?

— Bogart.

— Ai probabil sânge german, fiindcă ăsta-i nume german, zise Oskar.

— Nu, e francez, spuse Bogey.

— E şi francez şi german. Ştiu pentru că am un unchi în Alsacia pe care-l cheamă Bogart. Poate

suntem rude.

Lui Oskar începură să-i clănţăne puternic dinţii.

— Mi-e aşa de frig, Bogart, spuse el.

Bogey s-a întors afară, şi-a desfăcut sacul de dormit din spatele şeii şi l-a adus în casă. I-a dezlegat apoi curelele, l-a întins şi l-a aşezat peste soldat.

— Mulţumesc, zise Oskar, mulţumesc, eşti tare bun. Aş mai vrea să te rog ceva.

— Spune.

— Mai rămâi cu mine măcar puţin? Sunt pe moarte, am dureri cumplite şi mi-e frică. Aş vrea să mai stai şi să-mi vorbeşti. Şi, înainte de a pleca, aş vrea să mă împuşti în cap, ca să nu mai sufăr. Te rog, Bogart, faci asta pentru mine?

În Le Select, Bogey se opri din scris în ziua aceea de iarnă, iar când ridică capul, văzu că tânăra femeie care îl privise de-afară se aşezase la o masă în partea opusă a cafenelei şi părea să-i facă portretul. Ochii li se întâlniră din nou şi se uitară mai bine unul la altul, dar apoi ea îşi mută repede privirea la blocul de desen. Bogey o urmări indiferent câteva clipe; se apropia de partea grea a poveştii şi îi plăcuse momentul de pauză cât privise o fată drăguţă mai mult decât retrăirea întâmplărilor din trecut. Ştia şi de ce le scria; nu îşi dorea să fie publicate sau măcar citite de altcineva. Credea însă că, dacă reuşea să-şi scrie toate amintirile, să le aştearnă pe hârtie, le-ar fi putut lăsa acolo, ştergându-le din minte o dată pentru totdeauna.

Tânăra femeie ridică din nou ochii şi văzu că el încă o privea, însă de această dată nu se mai feri. Îşi uni privirea cu a lui. Era foarte drăguţă, cu părul negru sub pălăria de lână, cu ochi mari şi adânci, de o profunzime care-i depăşea vârsta, şi un aer uşor rebel. A zâmbit vag şi s-a întors la desenul ei, iar Bogey, deşi n-ar fi vrut, a revenit la povestea lui.

— Îmi pare rău, Oskar, zise el, dar nu cred că pot.
— Şi de ce nu, Bogart? Sunt duşmanul tău. Asta ar trebui să facem, să încercăm să ne omorâm unul pe altul.
— Dar tu nu m-ai omorât când ai avut ocazia.
— Dacă te-aş fi ucis, nu mai puteam să te rog să mă omori, spuse Oskar. De asta te-am strigat. Te rog, Bogart, te implor.
— Nu pot. Îmi pare rău, Oskar, dar nu pot.
Oskar începu să plângă, iar trăsăturile i se schimonosiră cumplit.
— Despre ce voiai să vorbeşti? întrebă Bogey, încercând să-i abată atenţia. Spune-mi.
— De unde eşti, Bogart?
— Din Colorado.
— N-am fost niciodată în America. Nu-i aşa că sunt munţi în Colorado?
— Aşa-i, familia mea are o mică fermă în valea unui masiv înalt din partea de nord, spuse Bogey. E un ţinut întins, cu pajişti, câmpuri de salvie şi fâneţe cât vezi cu ochii, cu iarbă pentru bivoli, care vara creşte aşa de înaltă, că-ţi trece de mijloc şi se unduieşte în vânt precum valurile mării. O mulţime de râuri şi pâraie străbat valea, care-i înconjurată, din toate părţile, de patru lanţuri muntoase diferite. Râurile sunt pline de păstrăvi, iar în munţi trăiesc căprioare şi elani.
— Trebuie să fie tare frumos, zise Oskar.
— Aşa este. Şi tu, Oskar, de unde eşti?
— Din Bavaria, dintr-un mic sat de munte. Şi acolo e foarte frumos. Tatăl meu e ceasornicar, şi eu la fel. Sunt ucenicul tatălui meu.
— Oskar, din ce spui, cred că ai o meserie admirabilă, spuse Bogey. Uite ce e, o să te scot de aici. Poţi să mergi călare, în spatele meu. Te duc mai aproape de camarazii tăi, care o să te găsească şi o să-ţi cheme un doctor.
— Nu pot să merg călare, Bogart, zise Oskar. Îmi ies măruntaiele afară, de asta m-au lăsat aici.

Sunt pe moarte. Eşti sigur că nu poţi să mă împuşti? Te rog, mă doare rău de tot.

Atunci începu şi Bogey să plângă.

— Îmi pare tare rău, Oskar, chiar nu pot s-o fac.

— Bine, Bogart, te-nţeleg, dar tare mi-e că o să trebuiască să te omor. În fond, de asta suntem aici, nu-i aşa?

Oskar a scos de sub pătură un pistol Mauser şi l-a îndreptat spre Bogey. Instinctiv, fără să se gândească vreun moment, Bogey a tras revolverul din toc şi l-a împuşcat pe Oskar în frunte. A luat apoi pistolul din mâna germanului, ştiind chiar înainte să-l deschidă că nu era încărcat.

Bogey îşi închise caietul, scoase ceva mărunţiş din buzunar, se uită la nota de plată lăsată de chelner şi puse câteva monede pe farfurioară. Se ridică şi se îndreptă spre uşa cafenelei. Nu se mai uită deloc la fată; nici măcar nu se mai gândea la ea. Era încă prins de povestea lui şi simţea un gol ameţitor în stomac. Dar în timp ce trecea pe lângă masa ei, fata îi vorbi.

— Vă rog să mă scuzaţi, domnule, spuse ea, v-am făcut portretul. Vreţi să-l vedeţi?

Bogey se opri şi se uită la ea cu privirea pierdută. Ochii îi erau aţintiţi asupra ei, dar nu o vedea, nu o înţelegea şi nu putea să-i răspundă. Era încă aşa copleşit de povestea lui, a cărei amintire devenise nespus de apropiată şi dureroasă, încât i se părea că atunci îl ucisese pe Oskar, ucenicul ceasornicar, şi nu cu şapte ani în urmă.

— Îmi pare tare rău că vă deranjez, domnule, zise ea. Eu doar… m-am gândit că poate aţi dori să vedeţi schiţa pe care v-am făcut-o în timp ce scriaţi. Pot… pot să v-o arăt?

Bogey continua s-o fixeze cu privirea, până când, la un moment dat, reuşi în sfârşit să-i desluşească chipul.

— *Non, non, merci*, spuse el, clătinând din cap, se îndreptă spre cuierul de lângă uşă, îşi puse haina

şi pălăria, iar apoi ieşi din Le Select în seara de iarnă, prin ninsoare.

CHRYSIS & BOGEY
1926

1

Chrysis îşi continua studiile cu profesorul Humbert şi, în afara lucrărilor formale pe care le picta la atelier, desenele ei începură să dobândească, cu timpul, trăsături aparte şi un stil distinct. Era de aşteptat ca descoperirea treptată a trupului şi senzualităţii proprii să-şi găsească expresia în pictură, iar ea înţelese că totul era parte a aceluiaşi fenomen şi că pasiunea ei pentru viaţă şi experienţe erotice se transforma, natural, în culoarea, forma şi subiectul artei sale.

Nu s-a ferit să exploreze nici partea mai întunecată a erotismului, la graniţa subţire dintre senzualitate şi pornografie, pasiune şi obsesie, satisfacţie şi perversiune. Ştia că nu putea fi un artist bun dacă nu asimila complicatele contradicţii legate de chemările cărnii, între binecuvântare şi blestem.

Chrysis deveni fascinată de lumea prostituatelor, femeile plătite pe care le văzuse în unele baruri sau cluburi de noapte şi pe care proprietarii şi administratorii localurilor cu oarecare renume încercau să le alunge. Într-o după-amiază, l-a rugat pe Casmir să o ducă la bordel.

— Ce vrei să faci acolo? întrebă el.

Poetul ţigan începea să se îngrijoreze că a dezlănţuit un monstru în această fată, de vreme ce curiozitatea ei despre tot ce avea legătură cu sexul părea să nu mai aibă limite. Ştia că nu-l iubea; de fapt, părea mult mai interesată de erotism în sine decât de relaţia lor.

— Vreau să mă uit, răspunse ea, şi să desenez.

Aşa se face că, în aceeaşi seară, Casmir a dus-o într-un loc numit La Belle Poule (*găina cea frumoasă*, expresie franceză argotică, însemnând prostituată), pe rue Blondel, în cartierul roşu din apropiere de boulevard St. Denis. Era vorba de un stabiliment unde şi poetul mai venea din când în când, în rarele ocazii când avea ceva bani de cheltuială.

Patroana, Madame Mireille, o femeie subţire, cu figura unei păsări de pradă, i-a întâmpinat într-un vestibul minuţios decorat cu mozaicuri abstracte. O privi pe Chrysis cu ochi reci şi iscoditori.

— Ce-aş putea face astăzi pentru tine, prietene? îl întrebă ea pe Casmir. Bănuiesc că ai vrea să împarţi una dintre fete cu această încântătoare tânără a dumitale.

— La drept vorbind, madame, nu, o lămuri Casmir; tânăra ar vrea să folosească *la chambre de divertissement individuel* (camera de divertisment individual). Acesta era numele încăperii secrete a voyeurilor, care avea două găuri date prin perete, acoperite artistic, pe partea cealaltă, de o frescă viu colorată realizată cu câţiva ani în urmă, în schimbul serviciilor de care beneficiase, de artistul mexican Diego Rivera, client obişnuit al stabilimentului La Belle Poule în vremea şederii sale la Paris. Prin aceste găuri, cei care doreau să fie doar spectatori puteau privi pe furiş în „Camera Roşie“ de alături, uitându-se dincolo de perete prin ochii unuia dintre personajele pictate, în timp ce clientul aflat înăuntru, neştiind că e urmărit, îşi ducea la îndeplinire diversele fantezii cu fata sau fetele pe care le alesese.

— Tânăra doamnă doreşte să te privească cu una dintre fete? îl întrebă madame pe Casmir. Pentru moment, nu e multă lume şi nu avem nici un client în Camera Roşie.

— Puteţi vorbi direct cu mine, madame, spuse Chrysis. Nu sunt nici surdă, nici mută. Eu am solicitat această vizită şi o s-o plătesc.

Madame Mireille îşi arcui sprâncenele, neobişnuită ca o fată să i se adreseze astfel.

— Prea bine, domnişoară, zise ea. Spune-mi, atunci, ce ţi-ar face plăcere?

— Aş fi încântată să-l văd pe Casmir cu una dintre fete, spuse ea. Dar aş vrea s-o aleg eu.

Madame i-a condus pe o scară elegantă din fier forjat în salonul cel mare al stabilimentului. Pereţii erau decoraţi cu oglinzi vechi şi picturi erotice în stilul frescelor de la Pompei – nimfe voluptuoase lenevind goale peste nori pufoşi, în timp ce alte femei dansau senzual dedesubt. Lângă unul dintre pereţi se afla un bar, cu mese şi scaune, mobilat în stilul plin de ornamente caracteristic pentru Belle Epoque. Patru sau cinci femei purtând rochii provocatoare leneveau acolo cu un aer extrem de plictisit. Seara era abia la început şi în stabiliment nu se afla nici un client.

În timp ce Casmir şi Madame Mireille beau un pahar de şampanie la bar, Chrysis se plimba prin salon, uitându-se atent la toate fetele, zâmbind şi schimbând câteva cuvinte cu fiecare dintre ele. Ca profesioniste, erau obişnuite să fie cercetate precum marfa expusă în Le Bon Marché[12], deşi, în acest caz, faptul că posibilul client era o femeie tânără şi frumoasă era mai degrabă o noutate. În cele din urmă, Chrysis alese o roşcată care părea cel mai puţin plictisită şi cea mai plină de viaţă în grupul acela. Avea un zâmbet plăcut şi un fel de a fi foarte natural. Chrysis a mai observat şi că fata avea o siluetă bine conturată şi s-a gândit că părul ei roşu o să se încadreze tare bine în desen.

12. Le Bon Marché este primul magazin modern deschis la Paris, în 1852, la iniţativa antreprenorului Aristide Boucicaut.

— Îţi place? îl întrebă Chrysis pe Casmir după ce o conduse pe roşcată la bar. Poate vă şi cunoaşteţi deja.

— Nu, n-am avut încă plăcerea, răspunse el, dar este încântătoare. Ce anume ai vrea să fac eu cu

ea?

Chrysis râse.

— Ei, orice doreşti. Însă mai întâi aş vrea să o desenez singură, dacă madame este de acord.

— Pentru asta, spuse Madame Mireille, o să-ţi iau aceeaşi sumă pe care o plătesc şi ceilalţi clienţi pentru timpul petrecut cu fetele şi pentru cameră.

— Bineînţeles.

2

Pe fată o chema Juliette şi era nostimă, vioaie, vorbăreaţă şi sexy; aşa cum se întâmplă uneori între artist şi modelul său, între ea şi Chrysis s-a creat aproape imediat o anume legătură. În timp ce Chrysis o desena, Juliette i-a povestit că venea din zona maritimă a Marsiliei şi că fusese amanta unui important personaj interlop din oraş. Bărbatul însă o bătea atunci când bea, iar bătăile începuseră să fie din ce în ce mai dese, aşa încât ajunsese să se teamă pentru viaţa ei. Într-o noapte, după ce el a adormit, a fugit la Paris. I-a spus că i-a fost frică că o să vină să o caute, aşa încât şi-a schimbat numele şi a început să lucreze pentru Madame Mireille, căci lumea prostituatelor oferă un oarecare anonimat. Se simţea în siguranţă acolo, alături de celelalte fete, care nu-şi dăduseră nici ele numele adevărat şi care avuseseră în trecut cel puţin o experienţă cu un bărbat nepotrivit.

Mai întâi, Chrysis o desenă pe Juliette aşezată pe pat, încă complet îmbrăcată, ca şi când şi-ar fi aşteptat clientul; apoi îi făcu o schiţă stând ridicată, cu piciorul pe un scaun, dându-şi jos un ciorap, iar în cea de-a treia o înfăţişă goală, lungită pe pat. Pornind de la aceste desene, Chrysis intenţiona să picteze o serie de tablouri intitulate *În aşteptarea clientului*. Juliette era un model excelent, exprimând foarte natural diversele stări şi atitudini specifice meseriei sale.

Chrysis se aşeză apoi pe marginea patului ca să-i spună lui Juliette cum să stea pentru ultimele schiţe.

— Întoarce-te pe o parte, spuse ea.

Când fata a făcut-o, Chrysis i-a observat cicatricea de pe şold şi i-a atins uşor cu degetele pielea ieşită în relief.

— Ce-ai păţit aici?

— Priveşte de-aproape, zise Juliette. Ai să vezi iniţialele, MT. Maurice Toscan le gravează pe pielea tuturor fetelor sale, semn că-i aparţin.

— Dar asta-i monstruos.

— Cred că suntem de vârste apropiate, spuse Juliette. Este evident însă că am dus vieţi foarte diferite.

Chrysis îşi aşeză uşor mâna pe şoldul lui Juliette, acoperindu-i însemnul cu palma.

— Îmi pare tare rău, Juliette.

Juliette zâmbi şi ridică din umeri.

— Asta e, ce să-i faci? A trecut.

— Mai fac o singură schiţă, spuse Chrysis. Dar înainte mai vreau să te întreb ceva. Ţi s-a întâmplat vreodată ca un client să te satisfacă cu adevărat şi să te facă să simţi ceva care se apropie de iubire?

— Foarte, foarte rar, spuse Juliette. Uneori însă poţi trăi iluzia că e vorba de dragoste, şi nu de o afacere, şi rămâi mereu cu o senzaţie dulce-amăruie, când e vorba de un client care te plăteşte pentru ce-i oferi.

— Pentru ultimul desen, aş dori să-ţi imaginezi ceva asemănător, zise Chrysis. Vreau să-ţi închipui că abia ai făcut dragoste şi ai avut orgasm, iar iubitul/clientul tocmai a plecat şi tu stai singură aici, pe deplin satisfăcută şi mulţumită pe de o parte, dar cu sentimentul acela dulce-amărui de care vorbeai.

Juliette dădu din cap. Luă mâna lui Chrysis de pe şold, se rostogoli pe spate şi i-o aşeză în locul moale şi cald dintre stomac şi pubis.

— De ce-mi ceri să-mi imaginez aşa ceva, Chrysis? Cum poţi să faci un desen care să redea realitatea dacă modelul tău joacă un rol şi se preface doar că trăieşte un sentiment, când de fapt nu-l trăieşte deloc?

Foarte încet, mişcă mâna lui Chrysis deasupra pântecului, înspre coaste, puţin sub piept, iar Chrysis nu se împotrivi.

— Celelalte posturi au fost uşoare, pentru că fac parte din rutina zilnică şi nu-mi solicită imaginaţia. Însă ce-mi ceri acum e mai greu. Cu toate astea, dacă tu vei putea să mă faci să simt ce doreşti, atunci vei avea un tablou adevărat în loc de unul fals. Şi, în fond, ai plătit, nu-i aşa?

Senzaţia pielii delicate a lui Juliette peste pielea ei, moliciunea trupurilor care se atingeau, împlinirea buzelor când se sărutau, rotunjimile senzuale şi plăcerea apropierii a două trupuri de femei erau foarte diferite de conturul osos şi bine legat al corpului bărbătesc – nici mai bine, nici mai rău, doar altfel. Pentru că aparţineau aceluiaşi sex, ştiau instinctiv cum să-şi ofere plăcere cu mâinile şi degetele, limbile şi gurile, fără stângăcie sau ruşine, iar când au terminat, au rămas una lângă alta, fără să vorbească. Într-un târziu, Chrysis a coborât din pat, şi-a luat blocul de desen şi a redat-o pe Juliette în starea despre care-i vorbise; pentru că şi ea se afla în aceeaşi stare, artistul şi modelul se contopiseră, cu trup şi suflet. Chrysis îşi dădea seama că era cea mai adevărată şi mai rară formă de împlinire artistică, pe care nu o mai cunoscuse până atunci şi nu ştia dacă avea să o mai trăiască vreodată.

Când s-au întors în salon, stabilimentul era plin de clienţi, luminile difuze, iar în aer plutea acea senzaţie de îngăduinţă erotică tipică unui bordel. Un muzician negru cânta jazz la pian şi clienţii dansau cu fetele pe micul ring de lângă bar. Chrysis îl găsi pe Casmir prăbuşit într-un fotoliu aurit Louis XIV, cu o mină plictisită şi iritată. S-a

scuzat că lipsise atât de mult, explicându-i că făcuse mai multe schiţe decât îşi propusese.

Poetul râse.

— Ah, draga mea, dar între noi nu există secrete, spuse el. Îi simt mirosul pe pielea ta. Şi citesc în ochii tăi oboseala; eşti pe deplin satisfăcută.

— Nu cred că mă mai interesează voyerismul aşa de tare în seara asta, zise Chrysis. Am să beau doar un pahar de şampanie la bar şi o să-mi închei socotelile cu Madame Mireille. Apoi trebuie să mă întorc în atelierul meu şi să pictez. Îmi pare foarte rău, Casmir.

— Nu face nimic, draga mea, spuse el. Poţi să-mi cumperi o cină bună şi atât.

Apropiindu-se de bar, Chrysis a găsit-o pe Madame Mireille purtând o discuţie între patru ochi cu barmanul. Madame îi aruncă iute o privire.

— Vin îndată, domnişoară, spuse ea.

Chrysis se uită la barman, care, în aceeaşi clipă, privi peste umărul lui madame, iar ochii lui întunecaţi se opriră asupra ei. Chrysis simţi deodată o ameţeală şi, înainte să gândească, izbucni:

— *Ce faci tu aici?*

— Ce vrei să spui, domnişoară? întrebă Madame Mireille.

— Vă rog să mă iertaţi, madame, zise Chrysis. Îi vorbisem domnului. N-am vrut să vă întrerup. Sunt doar foarte surprinsă să-l văd.

— Voi doi vă cunoaşteţi? întrebă madame.

— Nu chiar, spuse Chrysis. Adică de fapt n-am făcut cunoştinţă niciodată… dar, într-un fel, ne cunoaştem.

— Ei, atunci dă-mi voie să facem prezentările aşa cum se cuvine, spuse madame, în mod evident buimăcită. El e Bogart, noul nostru barman cu jumătate de normă şi gardian al păcii cu normă întreagă. După ce-au venit atâţia marinari americani în oraş, La Belle Poule e ceva mai…

cum să spun… e mai multă *gălăgie* decât în mod obişnuit. M-am plâns de curând bunului meu prieten, Jimmie Charters, barmanul de la Dingo, şi el mi-a spus că ştie omul potrivit pentru treaba asta. Iar numele dumitale, domnişoară, nu cred că l-am reţinut.

— Chrysis, spuse ea, întinzând mâna către Bogey. Sunt Chrysis.

Strângerea lui era caldă şi puternică şi i-a ţinut mâna într-a sa câteva clipe lungi, până ce ea a simţit că ameţeşte din nou.

— Încântat să vă cunosc, domnişoară, spuse el. Ca să vă răspund la întrebare, lucrez aici. E prima mea noapte.

Apoi zâmbi ironic.

— Aş putea să vă întreb şi eu acelaşi lucru.

— El e prietenul meu Casmir, zise Chrysis, dându-şi seama că se înroşise toată.

— Bogart, serveşte-i cu şampanie pe prietenii mei Chrysis şi Casmir, spuse Madame Mireille, şi poate lămuriţi între voi povestea. Sper, domnişoară, că întrevederea cu Juliette a fost mulţumitoare.

— Cu siguranţă a fost, madame, vă mulţumesc.

— Acum trebuie să mă ocup de clienţii mei, spuse patroana, îndepărtându-se de bar. Poţi lăsa onorariul convenit la Bogey, domnişoară.

Mai târziu, Chrysis avea să-şi aducă aminte că pianistul interpreta şi cânta, în acelaşi timp, o melodie nouă, pe care o mai auzise cântată de orchestra din Le Bal Nègre. Îi aparţinea compozitorului american Cole Porter, care stătea la Paris şi era un obişnuit al locului, cântând adesea acolo împreună cu orchestra. Melodia se numea *Let's Misbehave*[13].

13. „Hai să ne facem de cap".

— Ca să răspund şi eu la întrebarea *ta*, să ştii că tot aici lucrez, îi spuse Chrysis lui Bogey, încă năucită de prezenţa lui şi simţind oarecum nevoia

să se justifice. Vreau să spun că eu… evident, nu sunt una dintre fete… nu, nu lucrez aici în calitatea asta. Astăzi am venit prima dată, ca să fac câteva desene. Eu pictez… şi… şi prietenul meu Casmir e poet. Dar nu suntem iubiţi, înţelegi tu, suntem doar prieteni… dar atunci… de ce-ţi spun ţie toate astea? De ce ţi-ar păsa dacă ne iubim sau nu? Scuză-mă, trăncănesc ca o idioată… scuză-mă, te rog.

— Eu glumeam, domnişoară, spuse Bogey şi zâmbi, văzându-i stânjeneala. Ce faci aici nu-i treaba mea. Şi nu-i nevoie să-mi explici nimic.

— Vrei să ne întâlnim mâine după-amiază în Le Select? întrebă ea. Pe la ora patru? Trebuie să-ţi vorbesc. Promit să nu mă mai port aşa ciudat. Sunt doar puţin agitată… Nu mă aşteptam să te văd…

Bogey dădu din cap şi zâmbi.

— Ora patru, Le Select. O să fiu acolo.

Pe când părăseau La Belle Poule, Casmir o întrebă:

— Ăsta-i bărbatul de care eşti îndrăgostită, nu-i aşa?

— De unde ştii?

Casmir râse din nou.

3

— Îţi aduci aminte de mine? întrebă Chrysis.

— Da, mi-aduc aminte de o seară, iarna trecută, spuse Bogey. Ningea, iar eu stăteam la aceeaşi masă şi scriam în caiet. Tu erai afară şi priveai prin fereastră. Arătai ca o făptură înfrigurată şi părăsită de toţi.

— De atunci te caut mereu. Am crezut că n-o să te mai văd niciodată.

— La Belle Poule e un loc cam ciudat pentru o revedere.

— Spune drept, îl întrebă Chrysis, tu m-ai căutat vreodată? Te-ai gândit vreun moment la mine?

— Mai târziu, mi-a părut rău că nu ţi-am vorbit, spuse Bogey. Şi că nu m-am uitat la desenul tău. Nu prea eram în apele mele în seara aceea.

— Am observat. Arătai ca şi când te-ai fi aflat cu mintea în altă parte.

— Aşa şi era.

Atunci privirile li s-au contopit din nou şi părea că se cunosc dintotdeauna, că ştiau totul unul despre celălalt, chiar dacă, evident, nici unul din ei nu ştia nimic.

— Eşti scriitor, zise Chrysis în cele din urmă.

— Nu, nu chiar, răspunse Bogey. Dar tu eşti pictoriţă.

— Da… deocamdată sunt studentă la Arte. Mai am încă multe de învăţat. Eşti american?

— Da.

Apoi zâmbi.

— Cum de ţi-ai dat seama?

— Te dă de gol accentul şi, bineînţeles, cizmele de cowboy.

Bogey râse.

— Uneori, studenţii de la École des Beaux-Arts mă opresc pe stradă şi mă întreabă dacă sunt cowboy adevărat sau mă duc la un bal mascat.

— Şi tu ce le spui?

— Că mă duc la un bal mascat, bineînţeles.

— Şi cum de-a ajuns un cowboy american să lucreze într-un bordel din Paris, dacă-mi permiţi întrebarea?

— Asta e o poveste cam lungă.

— Aşa mă gândeam şi eu. Care e numele tău adevărat?

— Bogart. Bogart Lambert. Dar mi se spune Bogey.

Chrysis îi aruncă o privire pătrunzătoare, căci o îndepărtată amintire din copilărie revenea, dându-i fiori reci pe şira spinării.

— Din ce parte a Americii eşti?

— Din Colorado. Familia mea are o mică fermă acolo.

— Ai fost în Legiunea Străină.
— De unde ştii?
— Credeam însă că muriseşi…
— Poftim?
— Bogart Lambert a fost ucis în război, spuse Chrysis, l-au omorât nemţii. Aşa mi-a spus papa.
— Cine-i papa? întrebă Bogey.
— Tatăl meu. Mi-a povestit despre tine şi Crazy Horse, zise ea. Tu eşti curierul cowboy. Mi-a spus tot despre tine. Te cunoaşte.
— Cine e tatăl tău? întrebă el din nou.
— Colonelul Charles Jungbluth, răspunse ea. Comandantul unităţii 217 infanterie. Ai mers călare până la ei în tranşee când a fost *La Bataille des Monts*, ofensiva din primăvara lui 1917. Nu-i aşa?
Bogey se uită la ea timp îndelungat, iar apoi îşi mută privirea, ca şi când s-ar fi închis din nou în sine. Chrysis văzu din nou, în adâncul ochilor lui, întreg chinul aducerii aminte pe care îl văzuse şi în ziua aceea, în Le Select.
În cele din urmă, încuviinţă din cap.
— Da, mi-l amintesc pe tatăl tău. A fost una dintre misiunile mele de început; eram tare tânăr şi nesăbuit. Credeam că sunt de neînvins… imun în faţa gloanţelor. Tatăl tău s-a purtat tare frumos cu mine.
— Dar, până la urmă, n-ai murit, spuse ea.
— Se pare că nu.
— În toţi anii ăştia, încă de când eram mică, am crezut că ai murit.
— Multă lume a crezut acelaşi lucru, zise Bogey.
— Vii cu mine acasă la părinţi? îl întrebă Chrysis. Vrei să vii chiar acum? Pentru papa ar fi o surpriză nemaipomenită. Şi el a crezut, în toţi anii ăştia, că ai murit. Povestea o să aibă un nou sfârşit, nou şi minunat în acelaşi timp. I-aş face un dar deosebit.
— Despre ce poveste e vorba?

— Povestea frumoasă despre război pe care mi-a spus-o când eram o copilă, spuse ea. Povestea despre curierul cowboy.

— Mi-ar face plăcere să-l văd din nou pe tatăl tău, zise Bogey. Dar trebuie să ajung la lucru în scurt timp. Mâine sunt liber şi, dacă vrei, vin cu tine. Însă trebuie să-mi promiţi ceva. Trebuie să-mi promiţi că nu mai povesteşti nimănui altcuiva despre mine.

— Sigur, promit, spuse Chrysis. Dar de ce?

— Pentru că, într-o privinţă, ai dreptate, zise Bogey. Curierul cowboy e mort şi eu vreau să se odihnească în pace.

Chrysis întinse braţele şi îi cuprinse mâinile.

— Bogart?

— Da, Chrysis.

— Simţi? Simţi ce se întâmplă cu noi?

Bogey încuviinţă din cap.

— Sunt îndrăgostită de tine de când aveam doisprezece ani, spuse ea.

— Ai fost îndrăgostită de un personaj mitic, pe care tatăl tău l-a creat pentru tine.

— Dar m-am îndrăgostit de tine şi anul trecut, chiar aici, zise Chrysis, fără să ştiu măcar cine eşti, fără să-ţi vorbesc. Când te-am văzut noaptea trecută, încă te mai iubeam. Şi poate că nu-ţi dai seama acum, dar mă iubeşti şi tu.

— Eu nu prea ştiu ce e iubirea, spuse Bogey.

4

— Poate n-ar trebui să-i spunem tatei unde ne-am întâlnit noaptea trecută, zise Chrysis în timp ce deschidea uşa apartamentului.

Bogey râse.

— Cred că e o idee bună. Ţin minte că tatăl tău are o personalitate puternică.

— Poţi să-i spui şi aşa, zise ea. Eu o să-i spun doar că ne-am întâlnit în Le Select, ceea ce este, mai mult sau mai puţin, adevărat.

— Şi schiţele unde-i spui că le faci?

— Desenele nu i le arăt, cel puţin deocamdată. Dar într-o bună zi o să le vadă.

Părinţii ei luau un *apéritif* când Chrysis intră în salon împreună cu Bogey. Colonelul se ridică în picioare; ea îl sărută, iar apoi îşi sărută mama.

— Am adus un prieten să te vadă, papa, zise ea. S-ar putea să ţi-l aminteşti.

În ultimii ani, părul colonelului devenise aproape cenuşiu, iar mustaţa sa odinioară răsucită era acum tunsă îngrijit. Era un domn distins de aproape şaizeci de ani, încă zvelt, păstrând statura impunătoare de militar. Privi nedumerit spre Bogey.

— Prin urmare, ne-am mai întâlnit? întrebă el, întinzând mâna. Îmi pare rău, dar tare mi-e că nu te recunosc.

— Da, colonele Jungbluth, spuse Bogey, ridicând şi el mâna în semn de salut. Ne-am mai întâlnit. Am fost legionar clasa I, Bogart Lambert, domnule, în Batalionul 4 sub comanda colonelului Jacques Daumier. Ne-am întâlnit, pentru scurt timp, în timpul războiului. Dar oricum, nu există nici un motiv pentru care să vă amintiţi de mine.

Colonelul se uită atunci mai atent la Bogey, iar buza de jos începu să-i tremure.

— Am participat la o ceremonie de comemorare în onoarea ta, şopti el cu voce răguşită, salutându-l apoi cu mână nesigură. Ai primit, post-mortem, *Croix de Guerre* pentru serviciul tău eroic în slujba ţării noastre.

— Da, domnule, a ajuns acasă, în Colorado, la părinţii mei, spuse Bogey. Au aşezat-o în camera mea, alături de trofeele câştigate la rodeo.

— Pentru că nu ţi-au găsit trupul, s-a făcut o anchetă, spuse colonelul. Erau câţiva în tribunalul militar care credeau că ai dezertat. Cu toate astea, comandantul tău şi alţi membri ai batalionului au depus mărturie în favoarea ta. Muriseră aşa de mulţi oameni, unii îngropaţi pe câmp, alţii

dispăruţi, pur şi simplu, că n-aveam cum să aflăm ce s-a ales de tine. Însă asta e ceva nemaipomenit. Cei din Legiune ştiu că trăieşti?

— Nu, colonele, zise Bogey, şi nici n-am de gând să-i anunţ.

— Bine, dar de ce? întrebă colonelul Jungbluth. Ai avea măcar şansa de a fi propus pentru acordarea unei compensaţii financiare din partea guvernului, iar poporul francez îţi va fi recunoscător.

— Tocmai ăsta ar fi motivul, domnule, spuse Bogey. Aţi fost acolo, colonele, şi ştiţi cum era. De ce-aş mai vrea să răscolesc din nou totul? De ce mi-aş dori o astfel de atenţie? Războiul s-a terminat acum şapte ani, curierul cowboy a murit şi a fost uitat. Lumea a mers înainte; şi eu la fel. Mai bine să lăsăm lucrurile aşa cum sunt. Fiica dumneavoastră a promis că nu va mai povesti nimănui despre mine. Acum, vă rog acelaşi lucru.

Colonelul cântări o clipă cele spuse de Bogey, iar apoi dădu din cap.

— Prea bine, legionar Lambert. Dacă vrei ca toată lumea să te creadă mort, trebuie să-ţi respect hotărârea. Însă ţi-aş rămâne îndatorat dacă mi-ai face onoarea să ne povesteşti, doar nouă, acum, ce ţi s-a întâmplat şi pe unde ai fost în anii care au trecut. După scurta noastră întâlnire din primăvara aceea, ţi-am urmărit cariera militară atât cât am putut atunci. Am auzit multe despre faptele tale eroice.

— Pot să vă asigur, colonele, că erau şi destule exagerări, spuse Bogey. Dar dacă doriţi, vă pot povesti ce ştiu, ce-mi amintesc şi pe unde am fost.

Aşa a rămas Bogey să cineze cu familia Jungbluth, povestindu-le tot; le-a spus despre explozia de pe drumul către Mons, despre cum s-a trezit, din lungul său somn, în Edinburgh, despre numeroasele luni de operaţii şi despre anii de refacere, despre cariera de boxer în Scoţia şi, în cele din urmă, despre întoarcerea în Franţa. În timp

ce povestea, şi-a dat seama că era pentru prima dată când spunea cuiva tot ce se întâmplase, în detaliu. Nici măcar în cei trei ani pe care îi petrecuse lucrând împreună cu Archie nu a povestit nimic mai amănunţit, ci doar lucruri generale, iar Archie i-a respectat intimitatea.

— Şi nu-ţi doreşti să te întorci acasă? întrebă colonelul. Să-i vezi pe mama şi pe tatăl tău?

— Le scriu părinţilor în fiecare săptămână, colonele, şi într-o bună zi o să merg acasă. Dar dintr-un motiv pe care nu pot să mi-l explic pe deplin, deocamdată nu sunt pregătit. Tata îmbătrâneşte, şi în curând o să aibă mare nevoie de mine la fermă, iar în cele din urmă o să mă ocup eu de tot. Când va fi să mă întorc, cred că n-am să mai plec de acolo. Nu sunt încă pregătit şi bănuiesc că ei înţeleg lucrul ăsta.

Atunci Chrysis şi Bogey se priviră amândoi şi văzură, în acel moment, drumurile diferite pe care aveau să o ia vieţile lor, ca şi când întregul parcurs al legăturii dintre ei, abia înfiripate, se desfăşura limpede înaintea lor şi, în acelaşi timp, rămânea deja undeva în urmă.

5

Chrysis încheia cel de-al doilea an de studiu sub îndrumarea profesorului Humbert, iar lucrările ei dobândeau o nouă maturitate şi siguranţă. În ciuda manierei academice de reprezentare a trupurilor, care se practica la atelier, ea continua să-şi dezvolte un stil propriu. Acest fel distinct de a picta s-a format şi a progresat, în bună măsură, graţie orelor de pictură din afara clasei, la bordel sau prin cartier. Desenele şi schiţele ei, la fel ca tablourile în care aveau să fie transformate, înfăţişau o *joie de vivre* aparte, datorită tinereţii şi senzualităţii. Erau pline de viaţă, de culoare, dinamism şi bucurie. Chiar şi cele în tonuri mai întunecate, lăsând să se întrevadă şi cealaltă latură

a erotismului, o aluzie la posibila prăpastie a disperării spre care ar fi putut aluneca, păstrau totuşi un nimb al speranţei şi al salvării.

Treptat, începu să-i arate profesorului Humbert unele dintre lucrările făcute în afara atelierului, care înfăţişau oameni şi viaţă adevărată. Profesorul nu ţinea să afle unde fuseseră plăsmuite desenele ori picturile şi nici nu avea căderea să o facă. De-a lungul timpului, avusese şi studenţi bărbaţi ce fuseseră seduşi, pentru scurtă vreme, de universul artistic al lui Toulouse Lautrec, însă munca lor era mai degrabă imitaţie, un fel de omagiu adus pictorului, decât o pasiune autentică, care să-i definească. Profesorul îşi dădea seama că lucrările acestei tinere uşor rebele purtau amprenta vieţii adevărate.

În decursul îndelungatei sale cariere, Humbert ajunsese să le vadă pe studentele sale femei mai întâi ca pe nişte ouă, iar pe el drept o cloşcă ce stă peste cuibar. În scurt timp, se transformau în puişori înfometaţi, cu guri mari şi lacome ciripind ascuţit, cerând să fie hrăniţi. Apoi le creşteau aripile şi încercau, pe rând, să zboare. În cele din urmă, cei care supravieţuiau tuturor încercărilor nu mureau în cuib şi nici nu cădeau din el ca să-i mănânce pisicile, deveneau adulţi şi rămâneau pe picioarele lor, fără să mai aibă nevoie de o mamă care să-i sprijine şi să-i protejeze. Atunci îşi luau zborul o dată pentru totdeauna, iar de cele mai multe ori nici nu se mai întâlneau vreodată cu profesorul. Deşi era foarte tânără, studenta Jungbluth ieşise prima din găoace, fusese cea mai înfometată şi cea dintâi care îşi lua zborul, chiar dacă cu oarecare stângăcie.

La Belle Poule rămase mai departe locul de muncă al lui Bogey. Nu era o slujbă grea şi îi amintea de zilele petrecute la Mona, în New York. Învăţase multe despre meseria de barman de la Jimmie Charters, la Dingo, iar la bordel împărţea îndatoririle cu soţul patroanei, căruia toată lumea îi

spunea Père Jean, un om vesel, cu alura unui elf. El şi Bogey făceau echipă bună în spatele barului, căci Père Jean nu reprezenta nici cea mai mică ameninţare pentru clienţii năbădăioşi, iar de multe ori reuşea să le influenţeze în bine purtarea nepotrivită sau firea, graţie bunei lui dispoziţii. Atunci când lucrurile se înrăutăţeau, intervenea Bogey, omul „cu muşchi" al stabilimentului. Chiar dacă erau gălăgioşi şi puşi pe ceartă, marinarii americani nu creau, în general, probleme deosebite. Bogey era uimit să vadă cât de tineri păreau cei mai mulţi dintre ei. Bineînţeles că adesea beau prea mult, însă el avea destulă experienţă cu oamenii beţi. În orice caz, La Belle Poule nu era un loc unde Bogey ar fi putut să-şi facă de cap cu fetele, cum se întâmpla la Mona, pentru că nu era un serviciu inclus de Madame Mireille în salariu şi, oricum, era îndrăgostit.

Chrysis venea adesea la bordel după-amiaza, când termina cursul la atelier, sub pretextul că desenează, dar şi ca să-l vadă pe Bogey, chiar dacă el era în timpul programului, iar Madame Mireille nu le îngăduia să stea de vorbă mai mult decât ar fi stat un barman cu un client. Chrysis a reuşit, în cele din urmă, să se împrietenească cu bătrâna doamnă, care îşi dădea bine seama că între cei doi exista o legătură şi care, dincolo de aparenţele unei femei cicălitoare, avea o fire neaşteptat de romantică. Proprietara unei afaceri ce vindea iluzia dragostei, Madame Mireille păstra, în adâncul inimii, o înţelegere aparte pentru iubirea adevărată.

În ziua liberă a lui Bogey, el şi Chrysis mergeau câteodată prin restaurante sau cafenele ori se plimbau pe străzile Parisului împreună, braţ la braţ, amândoi înalţi şi zvelţi, potrivindu-şi perfect mersul, cu paşii lor lungi, doar cu o uşoară dificultate în ce îl privea pe Bogey. Erau o pereche frumoasă şi toţi cei care îi priveau pe tinerii îndrăgostiţi zâmbeau la vederea a doi oameni care

se iubeau aşa de mult şi erau atât de fericiţi împreună.

Într-o zi, pe la începutul lui octombrie, când copacii din Paris îşi păstraseră încă frunzele de un verde viu, ei traversau Petit Pont înspre Île de la Cité; Chrysis se opri pe neaşteptate şi se întoarse către Bogey. Îl luă de umeri şi îl trase mai aproape de ea, privindu-l lung în ochi.

— Bun, acum trebuie să-mi spui, zise ea, care-i problema? Eşti încă virgin?

Bogey râse.

— Sunt cam bătrân pentru asta, nu crezi?

— Şi-atunci de ce n-ai încercat să mă seduci? Nu mă găseşti atrăgătoare?

— Eşti cea mai atrăgătoare femeie pe care am cunoscut-o vreodată, spuse el.

— Şi-atunci de ce?

Bogey privi în jos, la un şlep care trecea pe râu.

— Am vrut să vorbesc cu tine despre asta, zise el. În seara aceea, la părinţii tăi, v-am povestit despre explozie şi despre operaţiile de la picioare. Sunt mutilate de răni şi încă au mai rămas bucăţi de şrapnel pe care le voi purta cu mine tot restul vieţii. Nu vreau să le vezi. Mi-e teamă că au să te dezguste.

— Şi asta e tot? întrebă ea. Restul e în ordine?

— Din câte ştiu eu, da, restul e în perfectă stare de funcţionare.

— Eşti complet nebun! spuse ea. M-am gândit fie că nu mă vrei, fie că ai alte răni sau că eşti pur şi simplu timid. Te-am aşteptat. De ce nu mi-ai spus? Nu înţelegi că nu-mi pasă cum arată picioarele tale? Chiar ţi-ai închipuit că am putea să ne iubim fără să-ţi dai vreodată pantalonii jos în faţa mea?

Bogey râse, pe de o parte amuzat de vorbele ei, pe de alta stânjenit de propria lui reţinere.

— E drept că am încercat să-mi imaginez ceva de felul ăsta, recunoscu el.

— Ascultă-mă, zise ea, aşa ceva nu există. Însă trebuie să-ţi spun şi eu ceva despre mine, Bogey. Vreau să fiu cinstită cu tine; nu mai sunt virgină.

— Din câte am înţeles eu, draga mea, spuse Bogey cu un zâmbet înţelegător, începând cu anul în care ne aflăm, 1926, nu mai există, oficial, nici o virgină în Paris.

În după-amiaza aceea, Bogey o duse în apartamentul lui, pe care îl aranjase la fel ca locul în care dormeau acasă angajaţii de la fermă, cu mobilă simplă din lemn, un pat de fier şi o mică sobă de bucătărie, cu lemne.

— Eşti foarte ordonat pentru un bărbat, spuse Chrysis. Mi-ar fi ruşine să-ţi arăt atelierul; nu e nici pe departe atâta rânduială. De fapt, eu sunt cât se poate de împrăştiată.

Bogey îi cuprinse mâna şi o duse la buze.

— Ştiam deja asta, draga mea, spuse el. Dar îmi place că ai mereu vopsea pe mâini şi sub unghii.

Apoi îşi trecu degetul ei arătător peste buze, îi descheie bluza şi o sărută pe gât. Avea pete de vopsea pe piept, dar atunci şi pielea i se înroşise de emoţie. El i-a ridicat bluza peste cap, ea a întins mâinile, iar el a scos-o cu totul. Avea vopsea şi pe sâni.

— Pictezi în culori primare, şopti el sărutând-o acolo, şi pictezi goală.

— O libertate neîngăduită în atelierul profesorului Humbert, spuse ea. Dar cred că de vreme ce modelele se dezbracă, ar trebui ca şi pictorul să fie dispus s-o facă. Aşa apare un anumit sentiment de egalitate, de apropiere.

Bogey îngenunche la picioarele ei, îi scoase papucii marocani şi îi mângâie gleznele goale. El părea aşa de puternic, de calm şi de stăpân pe sine, încât ea i se dărui bucuroasă, simţind, în acelaşi timp, excitaţia propriei pasivităţi. El i-a desfăcut şnurul şalvarilor, coborându-i încet peste coapse, până jos. Apoi s-a ridicat în picioare, şi-a descheiat cămaşa şi a dat-o deoparte, lăsând să se vadă

muşchii bine conturaţi de pe braţe şi trunchi, un trup de boxer purtând urmele rănilor de război şi ale înfruntărilor trecute. Şi-a desfăcut apoi cureaua şi şi-a scos jeanşii. Erau goi amândoi, privindu-se în ochi, cuprinşi de aburul dulce al dorinţei. Bogey a luat-o în braţe şi ea i-a simţit pieptul puternic lipit de sâni, iar sexul erect şi cald atingându-i stomacul. Şi el i-a simţit sânii tari atingându-i pieptul şi pântecul cald lângă sexul lui; aşa de bine se potriveau, încât părea că senzaţiile unuia îi aparţin şi celuilalt.

În pat, au petrecut ceva timp ca să se cunoască, atingându-se, sărutându-se şi ţinându-se în braţe; pasiune trăită de amândoi, trup lângă trup. Ea îşi coborî uşor mâna peste piciorul lui, simţind pielea aspră a cicatricelor ori adânciturile rămase în locul rănilor adânci în carne sau muşchi. Bogey tresări la început, nu de durere, pe care aproape n-o mai simţea de ceva vreme, ci pentru că îşi reamintea durerea şi pentru că îi era teamă. Nu mai fusese cu vreo femeie din noaptea dinaintea plecării de la Mona, când se îmbarcase pentru Franţa, cu zece ani în urmă; în afară de asistentele de la spital, nimeni nu-i mai văzuse ori atinsese picioarele. Chrysis i-a simţit trupul încordându-se uşor şi i-a şoptit:

— Nu-i nimic, e bine, eşti frumos, te iubesc.

Apoi i-a mângâiat picioarele rănite până când el a început să-i înţeleagă vorbele şi să se relaxeze din nou. Atunci n-a mai rămas nimic ce n-ar fi putut face împreună ori unul pentru altul, nici o plăcere refuzată, nimic interzis, nici un loc necercetat; îşi ofereau trupurile într-un fel de intimitate pe care nici unul din ei nu o mai cunoscuse până atunci, iar orgasmul l-au trăit amândoi în acelaşi timp, privindu-se din nou în ochi şi contopindu-se într-o singură fiinţă, completă şi perfectă.

Mai târziu, învăluiţi de aerul plăcut al serii de toamnă, s-au plimbat în tăcere, braţ la braţ, pe

străzile înguste ale cartierului, când felinarele începeau să se aprindă, trecând pe lângă cafenele, baruri şi restaurante ale căror terase se umpleau încet de oameni care luau, ca de obicei, un aperitiv. Cei care îi priveau pe cei doi tineri observau strălucirea iubirii consumate pe chipurile lor şi atunci le zâmbeau cu toţii timid, bănuindu-le secretul şi recunoscători că îl puteau împărtăşi, după orele lor de dragoste.

CHRYSIS & BOGEY
1927

1

Chrysis îşi împărţea timpul între orele de pictură de la atelier, înfloritoarea poveste de dragoste trăită alături de cowboy-ul american, îndatoririle familiale de fiică ascultătoare şi existenţa încă tăinuită de artist şi cunoscător al locurilor plăcute şi seducătoare din viaţa de noapte a Parisului. Se mişca încrezătoare între aceste lumi, având de partea ei graţia tinereţii, ataşată de toate elementele vieţii pe care o ducea, indiferent cât de felurite sau contradictorii ar fi părut. Îi plăcea să lucreze împreună cu profesorul Humbert; chiar dacă, odată cu vârsta, devenise şi mai capricios, între ei se stabilise un fel de acord tacit, iar Chrysis avea pentru bătrânul dascăl o afecţiune aparte. O iubea pe Marie-Reine, mama sa, în fapt o femeie veselă şi plină de energie, a cărei personalitate fusese însă înăbuşită după o viaţă trăită potrivit regulilor impuse de soţul său, colonelul. Îl iubea şi pe tatăl său, îl admira şi chiar se temea de el uneori. Totuşi, în ciuda severităţii lui, Chrysis ştia la cât de multe renunţase ca să-i poată oferi şansa de a-şi urma visurile de artist. Şi, bineînţeles, îl iubea pe cowboy-ul ei tăcut şi greu încercat, Bogey Lambert, singurul om din câţi cunoscuse care nu părea deloc intimidat de prezenţa colonelului. Lucrul acesta o uimea şi o atrăgea şi mai mult, mai ales că Bogey era un bărbat ale cărui integritate şi tărie de caracter îi aduceau aminte de aceleaşi calităţi deosebite ale tatălui ei. Însă dincolo de toate acestea, mai observase că avea o anume delicateţe şi o fire blândă, care făcea ca legătura lor să fie mai profundă şi mai bogată.

Lăsând la o parte relaţiile personale şi profesionale, Chrysis iubea ritmul trepidant al vieţii în Montparnasse, amalgamul de artişti veniţi din toate colţurile lumii, uniţi prin acelaşi spirit al eliberării care anima cafenelele, barurile şi bordelurile – energie nesfârşită şi mişcare continuă, mister şi trezire a simţurilor. Pe Chrysis o încânta totul şi se simţea cea mai norocoasă tânără de pe pământ, fiindcă putea gusta din spiritul de aventură şi întreaga abundenţă din jur. Astfel au trecut săptămâni şi luni, iar tinereţea zbura, aşa cum se întâmplă de obicei, cu asemenea repeziciune, intensitate şi nerăbdare, încât nici nu ne dăm seama că nu va ţine toată viaţa, până în momentul când se sfârşeşte cu adevărat.

Pentru că dimineaţa avea de obicei cursuri cu profesorul, iar noaptea o petrecea sub ochii vigilenţi ai părinţilor, La Belle Poule nu era un loc în care Chrysis putea să ajungă des ca să deseneze la ore târzii ori în primele ceasuri ale dimineţii. Se strecura în oraş numai când părinţii plecau la ţară şi atunci i se părea că atmosfera de la bordel era cum nu se poate mai autentică în răstimpul vrăjit de după miezul nopţii. Erau ore mai plăcute, mai intense sau mai predispuse la visare, uneori nemaipomenit de vesele, iar alteori încărcate de patos, o vreme când toată lumea dădea la o parte inhibiţiile şi renunţa la măşti. Chrysis spera să poată surprinde în lucrările ei tocmai această vibraţie a deschiderii.

Într-o noapte târzie de primăvară, pe când desena în salonul cel mare, a sosit pictorul Jules Pascin, unul dintre clienţii obişnuiţi, în tovărăşia unui grup de prieteni şi admiratori, aproape beţi cu toţii. Purtând binecunoscutul melon, fular alb şi costum negru, cu ţigara atârnându-i într-un colţ al gurii, Pascin cerceta din ochi salonul. Madame veni lângă Chrysis şi o rugă să lase deoparte blocul de desen, în semn de respect pentru „artistul casei".

În timp ce alegea fetele alături de care ar fi vrut să bea şampanie şi să danseze, pictorul o observă pe Chrysis.

— Nu cumva te-am mai văzut prin cafenelele din cartier, domnişoară? întrebă el. Sunt puţin băut şi tare mi-e că nu mai ştiu cum te cheamă… dacă am ştiut vreodată. Aş putea să te întreb ce faci aici?

— Lucrez, domnule Pascin, răspunse ea. Numele meu e Chrysis.

— Splendid, Chrysis! spuse Pascin. În cazul ăsta, să ştii că eşti angajată! Hai să dansăm!

Chrysis râse.

— Nu la munca asta mă refeream, domnule, spuse ea. Şi eu pictez, iar uneori Madame Mireille îmi îngăduie să desenez aici. În orice caz, când aţi intrat, m-a îndemnat să las la o parte blocul de desen, spune că dumneavoastră, şi nimeni altcineva, sunteţi artistul cel mai bine primit al acestui loc.

— Nu pot să-ţi spun cât de mândru mă simt acum, zise Pascin. Voi cere stăruitor ca această legendă să fie săpată în piatra mormântului meu! Iar la sfârşitul serii voi lăsa, bineînţeles, un generos supliment pentru madame.

Îi dădu lui Chrysis cartea lui de vizită.

— Da, mi-aduc acum aminte că te-am văzut desenând prin cafenele. Vino mâine la atelierul meu; o să-ţi dau de lucru ca model. Eşti cu adevărat încântătoare şi mi-ar plăcea să te îmbrac şi să te pictez.

— A, da, v-am admirat picturile expuse în galerii, domnule Pascin, spuse ea, şi am văzut în ce fel vă place să vă îmbrăcaţi modelele. Mi-e teamă însă că nici munca asta nu mi se potriveşte. Dacă se întâmplă să pozez, o fac doar pentru lucrările mele.

— Toată lumea din cartier o să-ţi spună că îmi plătesc modelele mai bine decât orice alt artist, zise Pascin.

— Şi o să-mi mai spună că le cereţi şi câte ceva în plus.

— Nu crezi că eşti o tinerică cam obraznică?

— Aţi vrea poate să-mi pozaţi, domnule Pascin? întrebă Chrysis. Artiştii bărbaţi pictează mereu femei goale, dar se pare că nimeni nu mai pictează nuduri de bărbaţi, în afară de schiţele de lucru care se fac în ateliere ori probele de compoziţii figurative pentru concursul *Le Prix de Rome*[14].

14. Bursă pentru studenţii de la Arte, acordată începând cu anul 1663 şi desfiinţată trei secole mai târziu, în 1968.

Pascin râse.

— Pentru că nici un comerciant de artă n-o să cumpere tablouri cu bărbaţi goi, spuse el. Şi cu atât mai puţin picturi care mă reprezintă nud. E doar o chestiune de estetică şi afaceri. În orice caz, eu sunt doar pictor, nu şi model.

— Asta-i bine, înseamnă că suntem egali, spuse Chrysis.

— Chiar eşti obraznică! Cum spuneai că te cheamă?

— Chrysis. Chrysis Jungbluth.

— Şi v-aţi expus lucrările, domnişoară Jungbluth?

— Deocamdată nu, domnule, sunt încă studentă la Atelier Humbert.

— Poate că într-o bună zi, când ai să fii pregătită pentru organizarea unei expoziţii, zise Pascin, am să-ţi dau o mână de ajutor. Până atunci, hai să bem un pahar de şampanie împreună şi să-mi arăţi câteva dintre desenele tale.

Bogey aduse o sticlă de şampanie şi pahare pe o tavă, la masa lui Pascin. El şi Chrysis îşi zâmbiră complice când ea deschise blocul de desen ca să-i arate pictorului lucrările. Madame Mireille privea cu atenţie, mulţumită că cei doi artişti deveniseră amici şi totodată mândră că stabilimentul ei oferea, încă o dată, o punte nemuritoare între sex şi artă,

căci altfel, în ce o privea, nu înţelegea cum sexul şi arta ar fi putut să existe separat.

— Nu-i rău, spuse Pascin, întorcând paginile. Sunt interesante lucrările tale. Mi-am închipuit că ai ceva talent, altfel n-ai fi îndrăznit să-mi vorbeşti aşa. Ia spune-mi, în afară de desenele astea, cu ce pictezi?

— În primul rând, ulei şi acuarelă.

— Grozav. Trebuie să vii într-o zi la atelier să-mi mai arăţi din tablourile tale. Îţi promit că n-am să-ţi cer să-mi pozezi… şi nici alte obligaţii n-ai să ai, din cele despre care ţi s-a povestit.

În acel moment se auzi soneria de la intrare, anunţând sosirea altor clienţi la revărsatul zorilor, iar Madame Mireille coborî să-i întâmpine. La ora aceea, nu mai primea pe nimeni, cu excepţia apropiaţilor casei, însă atunci se întoarse împreună cu trei bărbaţi. Când au intrat în salon, a fost ca şi când ar fi adus înăuntru, odată cu ei, suflul rece al iernii, iar atmosfera se schimbă pe dată, de la decadenţa relaxată şi calmă a primelor ore ale dimineţii la o stare de încordare prevestitoare de rău. Madame Mireille avea chipul tras şi palid; aruncă o privire îngrijorată spre bar, unde se afla Bogey. Bărbaţii purtau pardesie de culoare închisă şi pălării de fetru, iar după înfăţişare nu păreau a fi din oraş. Doi dintre ei stăteau mai în spate şi ar fi putut fi gărzile celui din faţă; mâinile şi le ţineau în buzunarele hainelor.

— Bună seara, doamnelor şi domnilor, spuse cel din fruntea lor, scoţându-şi pălăria şi înclinând-o galant. Vă rog să-mi permiteţi să mă prezint: eu sunt Maurice Toscan, iar aceştia sunt camarazii mei. Am rugămintea să nu ne luaţi în seamă; petreceţi în continuare. Noi am venit aici cu un scop precis, iar după ce vom obţine ceea ce dorim, o să plecăm în linişte şi pace aşa cum am sosit.

Apoi privi iscoditor în salon.

— Caut o domnişoară cu numele de Ariane Rampal, despre care am informaţii că ar lucra în

acest *distins* stabiliment. Oricare dintre clienţii obişnuiţi sau oricare dintre voi, fetelor, ar putea să-şi dea seama imediat cine este, fiindcă pe fundul ei minunat are întipărite iniţialele MT.

— I-am explicat deja domnului, zise Madame Mireille privindu-l încă pe Bogey, că aici nu e nimeni care să corespundă numelui şi descrierii.

— Ei, în acest caz, mă tem că o să trebuiască să căutăm prin camere, spuse Toscan. Îmi pare nespus de rău că vă provoc atâtea neplăceri tuturor.

Chiar atunci Juliette cobora scările şi intra în salon cu ultimul său client. Când îl văzu pe noul venit înlemni, iar sângele îi dispăru din obraji.

— Scumpa mea Ariane, zise Toscan; în sfârşit, te-am găsit.

— Nu-i nevoie să faci rău nimănui, Maurice, a spus Juliette. O să vin cu tine de bunăvoie, dar trebuie să-mi laşi câteva minute ca să-mi strâng lucrurile.

— O, bineînţeles, dragostea mea, zise el.

Apoi, întorcându-se către unul din acoliţi, rosti:

— Gérard, mergi cu Ariane şi ajut-o să împacheteze.

— Maurice, nu am nevoie de ajutorul lui Gérard, spuse Juliette. Pot să-mi strâng lucrurile şi singură.

— Dar, scumpa mea, zise Toscan, dragostea vieţii mele, cum ar fi dacă te-ai strecura afară pe o uşă lăturalnică, iar eu te-aş mai pierde o dată? Nu, sigur n-aş putea îndura una ca asta. Te caut de atâta amar de vreme şi uite că, în cele din urmă, ne-am regăsit. Înţelegi în ce situaţie mă aflu, nu-i aşa, draga mea?

— Da, Maurice, înţeleg.

— Gérard, mergi cu ea acum. Madame, în timp ce aşteptăm, în schimbul neplăcerilor pe care vi le-am pricinuit, haideţi să bem cu toţii şampanie.

Toscan ridică mâna şi pocni din degete.

— Barman, strigă el spre celălalt capăt al încăperii, şampanie pentru toţi prietenii mei!

Pianistule, cântă-ne ceva!

Père Jean îşi făcea de lucru deschizând sticlele de şampanie, iar Bogey pregătea tăvile, în spatele barului. Fără să fi fost văzut de cei trei bărbaţi, îşi prinsese arma la cingătoare. Apoi porni liniştit spre partea opusă a salonului, ducând pe o tavă o sticlă şi câteva pahare pentru Toscan, care se aşezase la o masă, în vreme ce tovarăşul rămas în cameră stătea în continuare de pază lângă uşă, ţinând o mână în buzunarul pardesiului.

— Ce naiba ai acolo, barmane? întrebă Toscan.

— A, despre asta-i vorba, domnule? spuse Bogey în timp ce aşeza tava pe masă. N-aveţi de ce să fiţi îngrijorat, domnule. Port un costum de cowboy, iar asta e doar o armă de jucărie, un obiect de recuzită. Vedeţi dumneavoastră, aici se organizează seri cu o temă anume şi atunci angajaţii împreună cu fetele se costumează în fel şi chip ca să-i distreze pe clienţi. Vinerea este seara cowboy-lor şi a indienilor; după cum vedeţi, astăzi sunt în rol de cowboy. Tare mi-e însă că la ora asta toţi indienii au plecat acasă.

— Dă-mi arma, zise Toscan. Scoate-o uşurel din toc cu degetul mare şi arătătorul şi dă-o încoace.

— Poftim?

— Ai auzit bine, cowboy, dă-ncoace afurisita aia de armă. Ai cinci secunde înainte ca tovarăşul meu Luc să te împuşte pe loc.

Luc scoase arma din buzunarul pardesiului şi o îndreptă spre Bogey.

— Poţi să fii sigur că n-o să rateze. *Unu… doi…*

— Da, domnule, sigur, nici o problemă, zise Bogey şi, exact când Toscan spunea *trei*, trase revolverul şi-l împuşcă pe celălalt în gât. Câteva fete strigară înspăimântate de zgomotul asurzitor al pistolului care se descărcase în salon, la care se adăuga teribila violenţă a scenei. Luc lăsă arma să-i cadă şi îşi cuprinse gâtul cu amândouă mâinile, în timp ce sângele i se revărsa printre degete. Apoi se prăbuşi în genunchi şi se rostogoli la pământ.

Bogey ţinea deja ţeava pistolului lângă tâmpla lui Toscan.

— Ar trebui să numeri mai repede, Maurice, spuse el. Acum pune amândouă mâinile pe masă, iar dacă mişti vreun deget, îţi zbor creierii cu jucăria asta.

— Gérard o să coboare dintr-un moment în altul, zise Toscan.

— Sunt convins, spuse Bogey, strecurându-şi mâna pe sub pardesiul intrusului şi scoţându-i pistolul din tocul de la umăr. Numai că o să-i ia ceva vreme să se îmbrace, pentru că ştii ce face acolo sus, nu-i aşa, Maurice? I-o trage prietenei tale.

— Habar n-ai cine sunt, cowboy-ule, zise Maurice. Nici nu ştii în ce belea ai intrat.

— Ba ştiu exact cine eşti, spuse Bogey. Eşti un gangster de doi bani care-şi gravează iniţialele pe pielea femeilor.

Atunci îl auziră cu toţii pe Gérard coborând scările în goană, iar când ajunse pe ultima treaptă se lipi de peretele din spatele lui. Apoi, cu arma pregătită, păşi înspre uşă şi, cu o fracţiune de secundă înainte să-şi fi putut da seama ce se întâmplă, Bogey îl împuşcă în inimă. Profitând de acele momente, Toscan scoase un cuţit din mânecă, iar Chrysis apucă să strige exact când acesta se repezise la Bogey, înjunghiindu-l aproape de şold. Bogey îl lovi pe Toscan în tâmplă cu patul revolverului, răsturnându-l la podea. Apoi îndreptă din nou arma spre el.

— Ştii ce spunem noi în Vestul Sălbatic, nu-i aşa, Maurice? întrebă Bogey, ţinându-se de mijloc cu cealaltă mână, în vreme ce o pată întunecată de sânge i se întindea peste talie. Când e vorba de tras cu arma, să nu vii niciodată doar cu un cuţit.

Apăsă apoi pe trăgaci, împuşcându-l pe Toscan între ochi, fără ezitare.

2

Alertată de zgomotul împuşcăturilor, poliţia a ajuns repede, urmată, la scurt timp, de o ambulanţă care l-a transportat pe Bogey la spital. Chrysis a mers împreună cu el. Mulţumită faptului că ea strigase ca să îl prevină, dar şi datorită reflexelor proprii, Bogey se întorsese suficient ca să evite o lovitură directă în spate şi poate chiar străpungerea unui organ vital; lama cuţitului intrase doar în carne, aproape de şold. La spital, doctorul a curăţat, a cusut şi a pansat rana, iar apoi l-a trimis acasă.

A avut loc o anchetă a poliţiei, iar agresorii au fost identificaţi drept infractori de pe cheiurile Marsiliei, în frunte cu Maurice Toscan, un binecunoscut personaj interlop din oraş. Jules Pascin şi toţi cei aflaţi la bordel în noaptea aceea au fost chemaţi să depună mărturie, iar uciderea lui Toscan de către Bogey a fost considerată un act de autoapărare. Ca să nu atragă atenţia asupra capitalei sau a stabilimentului cu pricina, fapt ce ar fi putut încuraja banda de nelegiuiţi a lui Toscan să părăsească Marsilia căutând răzbunare, poliţia nu a informat presa cu privire la incident, iar trupurile bărbaţilor au fost îngropate discret, fără piatră de mormânt, într-un cimitir al săracilor din afara Parisului.

Chrysis a fost puternic marcată de evenimentele acelei nopţi şi a avut coşmaruri multă vreme după aceea. Dintr-odată, tot ce crezuse cu naivitate că era lumea lipsită de griji şi constrângeri ce anima viaţa de noapte a Parisului – presupunând doar un provocator dram de pericol – căpătase din plin pecetea violenţei şi a spaimei. Experienţa trăită i-a readus în memorie episoade întunecate ale romanului *Afrodita*; nenorocirile provocate de obsesii, suferinţa care urmează atracţiei erotice şi întreg răul de care bărbaţii şi femeile sunt capabili în numele dragostei. Se gândea mereu la cele întâmplate şi îi punea tot felul de întrebări lui Bogey.

— De unde ştiai ce făcea sus Gérard cu Juliette? întrebă ea.

— Nu ştiam, răspunse el. Am spus aşa numai ca să-l încurc puţin pe Toscan, să-i dau ceva la care să se gândească. E o tactică veche în box.

— Ce ai fi făcut dacă nu te-ar fi atacat cu cuţitul? L-ai fi omorât oricum?

— Nu, atunci ar fi fost vorba de o execuţie, spuse Bogey. Bănuiam însă că mai are o armă şi speram că o să încerce s-o folosească; aşa îmi dădea un motiv întemeiat să-l omor. Altfel s-ar fi întors, iar lucrurile ar fi stat mult mai rău pentru toată lumea.

— Şi nu-ţi pare rău când omori oameni?

— Nu-mi pare rău când omor ticăloşi care încearcă să ucidă, fie că e vorba de mine sau de oamenii din jurul meu, zise Bogey. Dar în timpul războiului am fost nevoit să omor oameni nu pentru că erau ticăloşi, ci pur şi simplu pentru că se aflau în tabăra cealaltă. Asta nu mi-a plăcut deloc.

— Unde-ai învăţat să faci toate lucrurile astea? întrebă Chrysis.

— Tatăl meu m-a învăţat să mă apăr de la o vârstă fragedă, răspunse el. M-a învăţat să boxez şi să trag la ţintă. Am început să particip în concursuri organizate pe la târguri încă de când aveam 11 ani. Apoi am fost în război, unde am învăţat să fac şi alte lucruri pe care îmi doresc să nu le fi aflat vreodată.

— Ai avut o viaţă mai degrabă plină de violenţă, nu-i aşa, Bogey? întrebă Chrysis. Arme, box, război, te ocupi de pază şi omori oameni… Şi totuşi, dincolo de toate astea, eşti un om tare blând. Te-ai întrebat vreodată dacă nu cumva eşti atras de violenţă şi atunci poate o cauţi? Sau poate că îţi place?

— Da, Chrysis, m-am gândit la ce-mi spui, zise el. Războiul a schimbat ceva în mine. M-am umplut de furie; am observat asta când am început

să boxez din nou. Nu mai voiam doar să câştig, aşa cum se întâmpla înainte. Îmi doream să-mi pedepsesc adversarii, să-i rănesc. Ajunsesem să-mi fie ruşine de ce făceam şi ăsta e unul dintre motivele pentru care am renunţat. Dar de ce mă întrebi astfel de lucruri?

— N-aş putea să spun exact. Cred că vreau să ştiu mai multe despre tine şi să înţeleg mai bine lumea în care trăieşti.

— Dar ştii deja totul despre mine, iubita mea, zise Bogey. Iar tu şi cu mine trăim în aceeaşi lume, numai că jucăm roluri diferite. Este un loc înspăimântător şi periculos, pe care nici nu putem să-l înţelegem întotdeauna. Dacă n-aş fi fost la bordel în noaptea aceea, astăzi cei trei bărbaţi ar fi trăit, iar prietena ta Juliette ar fi fost probabil moartă. Aşa că da, din punctul ăsta de vedere, mi-a părut bine că am putut să-l omor pe Toscan, pentru că era un ticălos care merita să moară.

— Juliette mi-a spus odată că, dacă Maurice Toscan ar fi găsit-o, fie ar fi ucis-o el, fie s-ar fi omorât, spuse Chrysis. E adevărat că i-ai salvat viaţa. Vezi tu, eu m-am bucurat când i-ai ucis; m-am bucurat să-i văd murind. Acum pur şi simplu nu pot să uit ce-am simţit şi îmi este ruşine.

— Fiinţele umane, ca şi animalele, au instincte care le ajută să se apere şi să-i protejeze pe cei dragi, spuse Bogey. Uneori, dacă privim foarte atent, s-ar putea să ni se pară întunecate şi urâte, însă de cele mai multe ori ele ne ţin în viaţă. Şi-acum hai să nu mai vorbim despre asta.

Chrysis râse.

— Bogey, tu-mi aminteşti câteodată de tata, care nu voia niciodată să discute subiecte neplăcute. Singura poveste din război pe care mi-a spus-o a fost cea despre curierul cowboy. Voi, bărbaţii, încercaţi mereu să vă îngropaţi adevăratele sentimente, în timp ce noi, femeile, suntem gata să le dezgropăm şi să le aducem la lumina zilei.

— Eu le scriu în carnetele mele, spuse Bogey. Aşa le aduc la suprafaţă.
— Nu, zise Chrysis, aşa încerci să le îngropi.

3

Colonelul şi doamna Jungbluth îşi dădeau bine seama de legătura din ce în ce mai puternică dintre fata lor şi Bogart Lambert şi, în principiu, erau de acord. Chrysis îl aducea adesea pe Bogey să ia cina cu familia ei, iar părinţii găseau că e un tânăr bine-crescut, respectuos şi inteligent. De altfel, el şi colonelul aveau în comun experienţa anilor de război, care îi apropiase fără să fie nevoie de prea multe cuvinte. După masă, tatălui ei îi plăcea să se retragă în birou cu Bogey ca să fumeze şi să bea împreună câte un pahar de coniac. Chrysis ar fi vrut să ştie despre ce discutau acolo, dar când îl întreba pe Bogey, el răspundea:
— Despre vreme, politică, artă, cărţi, cai, viaţa la ţară, pescuit, vânat, lucruri de felul ăsta. Tatălui tău îi place să mă asculte povestind despre Colorado.
— Vorbiţi vreodată despre război?
— Niciodată.
— De ce?
— Pentru că ştim amândoi cum a fost.
— Despre noi te-a întrebat ceva?
— Nu.
Bogey râse.
— Chiar eşti teribil de curioasă, nu-i aşa?
— Păi asta ştii deja foarte bine, îi răspunse Chrysis râzând. Trebuie să aflu totul! Îl înnebuneam pe tata cu întrebările mele. Dar mă iubeşte şi într-una din zilele astea o să te întrebe ce ai de gând cu singura lui fiică.
— Da, bănuiesc că aşa o să facă.
— Şi ce ai să-i spui?
— Adevărul, zise Bogey. Am să-i spun că sper să-mi petrec restul zilelor împreună cu fata lui,

numai că n-am stabilit încă toate detaliile.

— E destul de complicat, nu-i aşa, Bogey?

— Aşa-i.

În vara aceea, Chrysis a mers cu părinţii la mare, în Bretania, pentru şase săptămâni. Ea şi tatăl ei au ieşit să deseneze *en plein air* aproape în fiecare zi, aşa cum făcuseră de când era o copilă. Acum colonelul vedea însă foarte clar că fiica sa îl depăşise demult în privinţa tehnicii de lucru, chiar dacă peisajele tot nu erau subiectul ei preferat.

— Aici semeni cu mama ta, a remarcat colonelul. Eşti mai sociabilă decât mine, şi asta se vede în schiţele tale. Preferi compania oamenilor, în timp ce eu prefer liniştea vieţii de la ţară.

Într-o zi, în timp ce lucrau pe malul mării, colonelul a deschis în cele din urmă discuţia despre Bogey.

— În mai puţin de şase luni ai să fii majoră, fata mea, zise el. Spune-mi, tu şi Bogart v-aţi făcut planuri de viitor?

— Nu, papa, răspunse ea. Vreau să termin mai întâi studiile cu profesorul Humbert. Eşti deja îngrijorat că fiica ta o să rămână fată bătrână?

— Dimpotrivă, draga mea, spuse colonelul. Sunt îngrijorat că singurul meu copil o să plece într-un ţinut neumblat din Colorado şi că n-am să-l mai văd niciodată. Bogart e un tânăr de ispravă şi, după cum cred că ştii, ţin tare mult la el. Totuşi, mi-e greu să mi te închipui în rolul unei soţii de fermier. Şi mi-e la fel de greu să-mi imaginez viaţa mamei tale şi a mea în Franţa, fără tine.

— Atunci nu-ţi mai imagina, papa, spuse Chrysis, pentru că noi nu am vorbit niciodată despre aşa ceva.

— Bănuiesc că Bogart o să vrea să se întoarcă acasă în curând, zise colonelul. Îmi povesteşte adesea despre părinţii lui şi despre fermă. Au trecut mai bine de zece ani de când e în Europa şi văd că e tot mai neliniştit şi mai dornic să-şi revadă familia. Mi-ai spus că lucrează ca barman,

ori munca asta nu e nici pe departe potrivită pentru un tânăr cu personalitatea şi trecutul lui; îmi închipui că şi el va dori să facă altceva în viitor. Mi-ai mai spus că scrie, dar acum toată lumea din Montparnasse pictează sau scrie, nu-i aşa? În acelaşi timp, am observat, în cei doi ani care au trecut, cât de mult v-aţi apropiat şi cum v-aţi schimbat împreună. Tu te-ai maturizat, talentul tău a crescut şi se pare că ai reuşit să-l scoţi cumva pe Bogey din carapace şi să-l faci să se deschidă într-un fel nemaipomenit. Am mai văzut şi alţi soldaţi răniţi pe care iubirea i-a vindecat, şi pentru asta te admir. Ce aveţi voi împreună e un lucru minunat între un bărbat şi o femeie. Dar e şi îngrijorător, totodată. Cred că el stă în Franţa pentru tine; la un moment dat, o să trebuiască să meargă mai departe şi atunci cineva ar putea avea tare mult de suferit.

— Şi ţie ţi-e teamă că o să fie vorba de tine şi de mama, papa? întrebă Chrysis.

— Mi-e teamă că ar putea fi vorba de oricare dintre noi, fata mea, sau de noi toţi.

4

Chrysis s-a întors la Paris la începutul lunii septembrie, iar părinţii au rămas în continuare în Bretania. Ea şi Bogey îşi scriseseră aproape zilnic cât timp fusese plecată, dar amândoi se întrebau dacă nu cumva această lungă despărţire le va domoli pasiunea. Ea sosi în gara Montparnasse cu un tren de seară şi merse la apartamentul familiei, de pe boulevard Edgar Quinet, de unde le telefonă părinţilor. Apoi plecă din nou şi merse puţin până la colţ, unde se afla locuinţa lui Bogey, la care avea o cheie. El nu ştia că ea avea să ajungă în acea zi, aşa că se hotărî să-l aştepte acolo şi să-i facă o surpriză când se întorcea de la lucru. A adormit apoi pe patul lui şi s-a trezit abia când l-a auzit deschizând uşa de la intrare.

El a venit lângă ea şi s-a aşezat pe marginea patului. A zâmbit.

— Ţi-am simţit parfumul înainte să deschid uşa, a zis el, şi am ştiut că eşti acasă.

— Mă mai iubeşti?

— Nu, te-am uitat de tot în astea şase săptămâni.

— Nu-i amuzant deloc.

— Şi nici adevărat, spuse Bogey zâmbind blând. Sigur că te iubesc, mai mult ca niciodată. M-am simţit ca şi când o parte importantă din mine a dispărut când ai plecat – ceva ce mi-ai dat înapoi şi am pierdut apoi din nou, în lipsa ta.

— Tot aşa am simţit şi eu, spuse ea. Am ieşit să pictez împreună cu tata aproape în fiecare zi, dar fără tine lucrările mele n-au viaţă.

— Poate fiindcă erai aşa departe de bordelurile şi cluburile de noapte care-ţi plac atât de mult.

— Ei, bineînţeles, şi asta! zise ea; râseră apoi amândoi. Oricum, am reuşit să găsesc vreo două fete care lucrau şi erau… cum să spun, „aveau grijă" de marinarii din port, aşa că am plecat singură să le pictez şi a ieşit un tablou nemaipomenit cu ele două într-o cameră care dădea spre mare.

— Sunt convins, spuse Bogey.

— Tabloul o să se numească *Ghicitoarea*; cred că e o lucrare destul de plină de viaţă.

Chrysis se ridică atunci în picioare şi-l cuprinse pe Bogey cu braţele; s-au îmbrăţişat strâns şi au simţit că deveniseră întregi din nou. Apoi s-au dezbrăcat cât de repede au putut şi au făcut dragoste purtaţi de dulcea pasiune a revederii, cu un fel de nerăbdare care se cerea împlinită în acel moment, iar când Bogey a pătruns-o, au devenit, încă o dată, o singură fiinţă. Au rămas apoi în pat şi au stat de vorbă până în zori, iar în cele din urmă au adormit ţinându-se în braţe; se potriveau atât de bine, încât Chrysis, trezită pentru câteva clipe de razele soarelui, şi-a închipuit că trupurile lor

înlănţuite în aşternut erau opera unui sculptor fără egal.

5

În următoarele luni au trăit în cuibul delicat al dragostei lor, un loc cu o atmosferă şi o ambianţă foarte diferite de cele în care trăiau ceilalţi locuitori ai Parisului, sau poate că aşa li se pare întotdeauna tinerilor îndrăgostiţi. Deşi erau mai fericiţi decât fuseseră vreodată, împărtăşeau sentimentul nerostit că îşi creaseră acest spaţiu doar pentru ei, ca pe un scut menit să protejeze ceva atât de neobişnuit, încât n-ar fi supravieţuit în lumea din afară, tot aşa cum doar o seră poate ajuta o orhidee tropicală să înflorească în regiunile nordice.

Chrysis şi-a reluat cursurile cu profesorul Humbert, iar în luna ianuarie a anului 1928 a împlinit 21 de ani. Chiar dacă vârsta nu era decât un număr şi ea simţise că este un om matur cu mult înainte de a o împlini, această aniversare i-a adus totuşi mai multă independenţă faţă de părinţi. În ciuda faptului că locuia în continuare cu ei, se simţea mai îndreptăţită să vină şi să plece la orice oră ar fi vrut, fără să le mai spună unde fusese sau încotro se ducea. De multe ori, atunci când ajungea foarte târziu şi se gândea că i-ar putea trezi, rămânea să doarmă pe canapeaua din atelier. Mai mult decât atât, nu mai simţea că are nevoie de aprobarea tatălui său cu privire la îmbrăcămintea pe care o purta. A continuat să-şi dezvolte stilul eclectic ce o definea şi să facă cumpărături în locuri mai puţin obişnuite, atentând mereu la încălcarea limitelor în modă, aşa cum făcea de obicei când era vorba de limite.

Într-o seară de primăvară, înainte să ajungă Bogey, care urma să o însoţească la cină, iar după aceea la dans, Chrysis veni în salonul părinţilor îmbrăcată într-o rochie dreaptă şi lejeră din mătase

portocalie brodată cu motive egiptene, despicată într-o parte până la coapsă. În picioare purta pantofi înalţi cu bareta închisă pe gleznă, iar în jurul gâtului un şirag din tot felul de mărgele africane colorate, care cobora până la talie; părul îl avea prins într-o mulţime de cosiţe împletite.

— Încă un costum de bal, fata mea? întrebă colonelul. Lasă-mă să ghicesc… Cleopatra? O prinţesă africană? O sclavă din Nubia gata să fie sacrificată zeilor păgâni?

— Colonele… îl întrerupse prevenitor mama fetei.

— Nu, papa, în seara asta mergem doar să dansăm.

— Şi n-ai să răceşti cu o rochie aşa despicată? întrebă el.

— Scopul unei astfel de rochii, tată, îi răspunse Chrysis, în afară de faptul că stârneşte atenţia, este libertatea de mişcare pe ringul de dans.

— În cazul ăsta, ce rost mai are să ne îmbrăcăm? întrebă colonelul.

— Crede-mă că în unele din cluburile în care am fost am văzut uneori femeile şi aşa, pe ringul de dans.

Colonelul se mulţumi doar să dea din cap în faţa acestei lumi noi şi bizare care părea să fi înlocuit complet universul în care crescuse.

— Eu cred că arăţi absolut extraordinar, draga mea, îi spuse mama cu admiraţie. Cât de mult mi-aş fi dorit ca şi femeile din generaţia mea să se fi bucurat măcar de o parte din libertatea voastră. L-am rugat pe tatăl tău să mă ducă într-unul dintre cluburile din cartier, unde se cântă jazz, dar el spune că felul în care se dansează acolo este efeminat şi nedemn pentru un militar.

— Şi Bogey e militar, papa, zise Chrysis, dar şi un dansator minunat, pe care nimeni nu l-a acuzat vreodată că ar fi efeminat. Dacă vrei, pot să te învăţ câţiva paşi de *Charleston* sau *Lindy Hop*, ca tu şi mama să puteţi exersa acasă.

Cele două femei se priviră complice şi începură să chicotească având în minte imaginea colonelului dansând în ritmul muzicii zilei, iar apoi izbucniră în hohote nestăvilite de râs, care au continuat până la lacrimi. Obişnuit să fie în minoritate, ca bărbat, în familia sa, colonelul avea totuşi un oarecare umor sec, chiar şi atunci când era vorba de propria persoană. În cele din urmă, a fost nevoit să recunoască potenţialul comic al situaţiei în care el ar fi dansat *Lindy Hop*, aşa că, în ciuda sprâncenelor încruntate dezaprobator, în colţul buzelor se ivi un zâmbet uşor, abia perceptibil.

CHRYSIS & BOGEY
1928–1929

1

Încă o vară a venit şi a trecut, iar într-o seară blândă de toamnă, la începutul lui septembrie, în vreme ce Chrysis şi Bogey beau ceva înainte de cină pe terasa de la Closerie des Lilas, ea l-a luat pe neaşteptate de mână.

— Dragul meu, ai fost la vreo orgie până acum? întrebă Chrysis.

Bogey râse.

— Cred că cel mai aproape de aşa ceva am fost atunci când locuiam în bordelul din New York, unde dormeam uneori cu două sau trei fete în acelaşi timp.

— A, da, în ucenicia ta printre profesioniste! spuse Chrysis, râzând împreună cu el. Iar după asta, ai primit diploma de amant desăvârşit!

— Şi tu, scumpa mea? întrebă el. Ai fost la vreo orgie?

— O dată. Casmir m-a dus acolo. S-a întâmplat în primăvara ce a urmat primei noastre întâlniri din Le Select.

— Şi cum a fost?

— Intens, aproape copleşitor, răspunse Chrysis, în aşa măsură încât nu ştiu dacă aş mai vrea să repet experienţa. A fost parcă prea mult, ca o avalanşă de senzaţii trăite în acelaşi timp. La un moment dat, mi s-a părut că o să-mi pierd cunoştinţa.

— Şi de ce m-ai întrebat asta?

— Pentru că mă gândesc să pictez o orgie, spuse ea. Dacă reuşesc să o termin din vreme, ţin să o prezint comitetului care face selecţia pentru expoziţia din ianuarie de la Salonul

Independenţilor. Pascin s-a oferit să propună câteva din lucrările mele spre deliberare. Ştiu deja cum vreau să pictez tabloul, dar, oricum, o să fie nevoie să-mi organizez propria orgie. Mă ajuţi, Bogey?

Bogey râse din nou.

— Trebuie să-ţi spun că eşti prima fată care îmi cere să o ajut să organizeze o orgie, spuse el. Mă întreb de ce oare nu mă surprinde.

— Pentru că mă cunoşti foarte bine, zise ea. Dar poate că ce o să-ţi spun acum o să te surprindă: vreau ca amândoi să luăm parte la orgie. Ai face asta pentru mine?

— Recunosc, acum *chiar* m-ai surprins.

Bogey cântări întrebarea ei multă vreme. Obişnuită cu tăcerile lungi ale iubitului ei şi cu hotărârile îndelung chibzuite, Chrysis a aşteptat răbdătoare un răspuns.

— Bine, spuse el în cele din urmă. O să fac orice pentru tine, iubita mea, orice îmi ceri, orice de dragul artei tale. Asta înseamnă că o să trebuiască să fac sex şi cu bărbaţi? Adevărul e că nu m-a interesat niciodată.

— Nu trebuie să faci sex cu nimeni dacă nu vrei, zise ea. …Adică cu nimeni în afară de mine.

— Asta o să fie simplu, spuse el. Dar cum poţi să iei parte la orgie şi să pictezi în acelaşi timp?

— Pe mine o să mă adaug mai târziu, zise ea. M-am gândit la toate. Vezi tu, eu cred că pentru a reprezenta ceva cât mai veridic, este nevoie, în afară de anumite abilităţi tehnice, de cunoaşterea amănunţită a subiectului respectiv sau, încă şi mai bine, de experienţa directă. Nu se întâmplă aşa şi cu povestirile pe care le scrii?

— Sigur că da, însă eu scriu doar povestiri adevărate despre ceea ce ştiu şi am trăit, spuse Bogey. Este şi motivul pentru care nu mă consider un scriitor adevărat. Nu mă pricep să inventez diverse lucruri, eu povestesc doar ce se întâmplă.

Prin urmare, cum pot să te ajut la pregătirea orgiei?

— Cu lista invitaţilor. Vreau să fie prieteni sau prieteni ai prietenilor, oameni pe care îi cunoaştem, de încredere, care să se simtă în largul lor unii cu alţii şi să petreacă bine împreună. Vreau să şterg stigmatul pornografiei din noţiunea de orgie. Vreau să fie o experienţă senzuală, erotică şi distractivă, în acelaşi timp. Şi mai vreau să vină oameni de naţionalităţi şi rase diferite. Bineînţeles, o să o invit pe Juliette. Şi pe cele două bune prietene ale mele de la atelier, pe care le-ai cunoscut deja – Marika, berlineza, şi fata din Guadalajara, Rosario, pentru spiritul lor liber. Prin urmare, voi avea o roşcată, o blondă şi o brunetă – adică fete de origine franceză, germană şi mexicană. Am să-l invit şi pe Casmir, şi desigur pe tine, dragul meu – un poet ţigan polonez şi un cowboy/soldat/scriitor/boxer/pistolar american. Aş vrea ca tu să-l inviţi pe Jerome şi să-l rogi să-l aducă şi pe Misha, micul său prieten androgin de la *Ballet Russe*. Atunci voi avea un pictor homosexual amerindian şi un dansator bisexual rus. Bineînţeles, vom avea nevoie de mâncare, şampanie şi vin. Şi muzică, vreau muzică şi râsete în tabloul meu, aşa cum vreau dragoste şi dorinţă… şi poate puţin mister. Aş mai vrea să îl inviţi şi pe Benny, pianistul din bordelul La Belle Poule. Din orchestra care cântă în Le Bal Nègre o să-l invit pe Yanis, instrumentistul de la coarde, originar din Martinica. Dincolo de faptul că este un muzician nemaipomenit, are cel mai larg şi jovial zâmbet din câte am văzut.

— Observ că te-ai gândit deja destul de amănunţit la tot, spuse Bogey, şi că intenţionezi să strângi laolaltă un ansamblu internaţional, de toate culorile şi convingerile.

— Da, chiar aşa e, zise Chrysis. Şi toţi cei prezenţi vor avea legătură cu arta, într-un fel sau altul. Vezi tu, îmi doresc ca acest tablou să

reprezinte cartierul aşa cum este, să fie un fel de metaforă a acestor vremuri în Montparnasse.

— Juliette are legătură cu arta?

— E un artist al sexului. Am putea oare să nu-i recunoaştem meritele? Însă trebuie să ne grăbim, căci termenul-limită de prezentare a propunerilor pentru Salon se apropie. O să am nevoie de timp ca să pictez tabloul şi să îl las să se usuce înainte de a-l expune.

2

Şi astfel pregătirile au fost făcute, invitaţii au confirmat participarea, data şi ora au fost stabilite. Chrysis a hotărât ca dezmăţul să aibă loc în atelierul ei de pe boulevard Edgar Quinet într-o perioadă când ştia că părinţii aveau să rămână la casa din provincie vreme mai îndelungată. Se aştepta ca orgia să dureze cel puţin 24 de ore încheiate şi a convenit cu Madame Mireille ca Juliette, Bogey şi Benny, pianistul, să aibă noaptea de sâmbătă liberă, aşa cum rar se întâmpla. Planul ei era să facă mai multe schiţe diferite pe durata bacanalei şi să le reia mai târziu. Dat fiind că şi alţi artişti aveau ateliere în aceeaşi clădire şi făceau adesea chefuri care ţineau până târziu, Chrysis a presupus că nu se vor plânge părinţilor ei la întoarcere, în cazul în care situaţia ar fi scăpat de sub control, ceea ce era foarte posibil să se întâmple.

Bogey a ajuns devreme în ziua stabilită, aşa cum îl rugase ea. Ştiind ce îi aştepta, erau amândoi cuprinşi de o agitaţie ciudată, pentru că în acel moment se deschidea o nouă etapă în relaţia lor, care fusese până atunci nu doar monogamă, ci şi restrânsă mai degrabă la ei doi, izolaţi de restul lumii într-un adevărat cuib al dragostei. În acelaşi timp, amândoi simţeau exaltarea produsă de perspectiva unui pericol nedefinit, care avea să le însoţească paşii pe acest tărâm necunoscut.

— Nimic din ce se va întâmpla aici în weekend, spuse Chrysis, nu trebuie să atingă dragostea noastră, care este mai importantă decât orice.

— Sunt de acord, răspunse Bogey.

— Totodată, continuă ea, nimic din ce ar putea interveni în iubirea noastră nu trebuie să aibă loc. Datoria noastră de căpătâi este să ne respectăm unul pe altul.

— Chrysis, tu ştii mai multe decât mine despre lucrurile astea, spuse Bogey, dar mie mi se pare că încercarea de a-ţi asuma responsabilitatea şi controlul asupra desfăşurării unei orgii contrazice esenţa evenimentului în sine.

— Sigur, ai dreptate, zise ea. Mi-e teamă doar că am putea merge prea departe şi că s-ar putea să pierdem ce avem împreună, iar eu n-am să pot îndura asta.

— Hai să stabilim atunci că singura noastră responsabilitate este legată de tabloul tău şi de libertatea de care ai nevoie ca să poţi lucra aşa cum îţi doreşti. În ce mă priveşte, îţi promit că nimic din ce se va întâmpla aici în weekend nu-mi va schimba sentimentele pentru tine. Nu ştiu la ce să mă aştept, dar sunt pregătit pentru orice şi pentru tot ce va fi.

— Îţi mulţumesc, dragostea mea, acum sunt mult mai liniştită.

Începură să sosească şi ceilalţi invitaţi, a căror stare de spirit era asemănătoare, una de nerăbdare şi teamă. Ca să creeze atmosfera potrivită, Chrysis închisese toate obloanele din atelier, ca în bordelul La Belle Poule, unde stăteau închise tot timpul; sticlele de şampanie fuseseră deschise şi puse la gheaţă, iar lumânările aprinse în aşa fel încât invitaţii să simtă chemarea senzualităţii. Pentru a putea reda orgia din unghiuri diferite, adusese în atelier trei şevalete separate, luminate cât să-i permită să deseneze şi să picteze în spatele lor.

Chrysis era recunoscătoare că Juliette se afla acolo, fiindcă dincolo de prietenia lor intimă, avea

cea mai multă experienţă în astfel de chestiuni, iar umorul ei degajat şi felul plăcut de a fi îi făceau şi pe ceilalţi să se simtă în largul lor.

— Măiculiţă, ce indian chipeş! spuse Juliette către Jerome, care, la insistenţele lui Chrysis, purta pe cap ornamentul ritualic specific familiei lui. N-am mai făcut dragoste cu un indian adevărat până acum, deşi am un client căruia îi place să se îmbrace aşa.

— Asta n-are nici o importanţă, zise Jerome. Din câte am văzut eu, mulţi francezi au fetişuri legate de amerindieni. Mă amuz, în fiecare an, când se ţine *Le Bal des Quat'z'Arts*[15], iar studenţii se costumează în indieni. Mi-aduc aminte de Al Jolson[16] cu faţa pictată în negru.

15. *Le Bal des Quat'z'Arts* (Balul celor Patru Arte) era un eveniment organizat anual la Paris, în intervalul 1892–1966, pentru studenţii care studiau arhitectura, pictura, sculptura şi gravura.

16. Al Jolson (pseudonimul lui Asa Yoelson, 1886–1950) a fost un cântăreţ şi actor american de origine evreiască. Jolson era renumit pentru faptul că îi plăcea să urce pe scenă deghizat în persoană de culoare.

— Motivul e că noi, francezii, vă respectăm ca rasă, spuse Juliette. La fel cum îi respectăm şi pe cei cu pielea neagră.

— Domnişoară, trebuie să-ţi spun cinstit că tot nu o să ai ocazia de-a face dragoste cu un indian adevărat, zise Jerome, în vreme ce îl atingea uşor peste fund pe tovarăşul său Misha. Viteazul de faţă preferă băieţii.

— Ei, o să mai vedem noi, Mărite Şef, spuse Juliette, cuprinzându-i delicat obrazul. Orice se poate întâmpla la o orgie pe cinste, face parte din distracţie.

La început, Marika, fata de origine germană, s-a dovedit cea mai timidă, dar Casmir a preluat-o de îndată şi a făcut-o să se relaxeze graţie sensibilităţii lui seducătoare de poet ţigan. Rosario, în schimb, a intrat imediat în atmosfera petrecerii.

Născută într-o importantă familie de latifundiari spanioli, cu proprietăţi întinse în statele Chihuahua şi Sonora, precum şi o somptuoasă casă în Ciudad de México, Rosario era o fată scundă, plăcută şi plină de viaţă, care îşi purta părul negru tuns bob potrivit modei din cartier. Şi ea picta în stil expresionist, folosind culori şi contururi îndrăzneţe, cum îi plăcea şi lui Chrysis. Cele două fete s-au împrietenit la atelier pentru că, dintre toate studentele, atentau cel mai des la depăşirea graniţelor impuse de autoritatea profesorului Humbert.

Yanis, instrumentistul din Martinica, venise cu banjoul său, iar Benny se aşezase la pianul mamei lui Chrysis. Începură să cânte cele mai noi melodii de jazz şi, pe măsură ce şampania şi muzica îşi făceau simţite efectele, toată lumea a trecut la dans. Misha, suplu şi graţios aşa cum numai un balerin poate fi, îmbrăcase pentru eveniment o fustă tropicală din iarbă, cu sandale şi brăţări din plante în jurul gleznei, întruchipând un fel de versiune albă, masculină a lui Josephine Baker; dansatorul i-a făcut pe toţi să surâdă încântaţi de salturile şi piruetele executate pe ritmurile celebrei melodii americane *Uncanny Banjo*. Benny şi Yanis ştiau o mulţime de cântece, mai lente, dar şi mai dinamice, de jazz sau de blues, şi aveau amândoi voci minunate.

Muzică, dans şi şampanie în lumina caldă a lumânărilor, râs şi veselie; în scurt timp invitaţii se ţineau în braţe, sărutându-se îndelung, ca vechi prieteni şi iubiţi, dând la o parte inhibiţiile cu fiecare element de îmbrăcăminte care cădea. Chrysis se mişca de la un şevalet la altul, căci muzica şi dansul începuseră să-şi pună amprenta asupra ei. Juliette purta o rochie neagră semitransparentă, despicată de-a lungul piciorului şi tivită cu franjuri, iar atunci când Yanis începu să cânte noua melodie a lui Cole Porter, *Let's Do it, Let's Fall in Love*, îl rugă pe Bogey să danseze cu

ea. Îl ţinea strâns, iar el îi simţea trupul prin materialul subţire, foarte aproape, stârnindu-i simţurile.

— Noi doi avem multe în comun, îi şopti ea.

— Ştiu, mi-a spus Chrysis.

— N-am avut ocazia să-ţi mulţumesc cum se cuvine pentru ce ai făcut când a venit Maurice să mă caute, în noaptea aceea, spuse ea. Ţi-aş fi mulţumit, dar ştii şi tu că Madame Mireille nu e de acord ca fetele să se împrietenească cu personalul.

— Nu-i nevoie să-mi mulţumeşti, zise Bogey.

— Este important pentru mine. Mi-ai salvat viaţa. Cine ştie, poate în cursul nopţii o să am ocazia de a-mi arăta recunoştinţa nepieritoare.

Casmir dansa cu Marika, şoptindu-i la ureche poezii erotice. Yanis lăsă deoparte banjoul, şi îşi scoase cămaşa albă, udă după atâta cântat, lăsând să i se vadă pieptul lat şi negru, peste care lumina tremurătoare a lumânărilor se reflecta ca într-o oglindă. Când s-a apropiat de Casmir ca să danseze cu blonda ce nu mai fusese niciodată în braţele unui bărbat de culoare, poetul nu s-a împotrivit, ci a luat-o la dans pe Rosario, iar apoi pe Misha. Balerinul îşi dăduse cu ruj roşu peste buzele cărnoase şi ar fi fost uşor confundat cu o tânără femeie, iar atunci când l-a sărutat pe neaşteptate pe ţigan, Casmir, care cunoştea rafinamentele senzualităţii, nu s-a putut abţine să-i întoarcă sărutul. Jerome deveni gelos şi începu să danseze cu scunda Rosario, care avea, la rândul ei, o siluetă subţire, băieţească şi sâni mici; când a sărutat-o, sperând să-l facă şi el gelos pe Misha, a descoperit că îi plăcea senzaţia buzelor mexicanei lipite de-ale lui şi a trupului ei zvelt în braţele sale. Misha râdea. În acest fel, barierele, tabuurile şi prejudecăţile, rasele, naţionalităţile şi sexele dispărură pe rând în acea seară: alb, negru, indian, mexican, polonez, german, francez, american, african din Martinica, heterosexual, homosexual, bisexual, bărbaţi, femei, androgini alcătuiau un

amestec nemaipomenit, pe care Chrysis îl gândise cu mare grijă, contopindu-se cu toţii aproape deplin în miezul înşelător al nopţii. Au dansat, au băut şi au fumat, au cântat, au râs şi au făcut dragoste. Au mâncat, au vorbit şi au dormit. S-au trezit ca să schimbe partenerii şi să facă dragoste din nou. Atmosfera era plină de voluptate, naturaleţe, senzualitate şi bucurie, aşa cum îşi dorise Chrysis. Li se alătura din când în când, se întorcea apoi la şevalete şi la schiţe şi revenea din nou la ei. Pentru că obloanele erau bine închise, nimeni nu ştia cât era ceasul ori cât timp trecuse, însă nici unuia dintre ei nu-i păsa şi nici nu a ţinut cineva să ştie, aşa că în cele din urmă au adormit toţi, îmbrăţişaţi în fel şi chip; când au început să se trezească, unul câte unul, s-au îmbrăcat în linişte cu hainele de stradă, luându-şi la revedere în şoapte abia auzite, până când a plecat şi ultimul invitat. Petrecerea se sfârşise şi nu mai rămăseseră decât Bogey şi Chrysis.

— Suntem bine noi amândoi, nu-i aşa, dragostea mea? îl întrebă ea. Cred că am reuşit să trecem peste toate nevătămaţi.

— Aşa e, draga mea, am reuşit, răspunse Bogey. Suntem bine amândoi.

3

În următoarele două săptămâni, Chrysis a lucrat aproape neîntrerupt la tabloul ei, *Orgie*, oprindu-se cu greu ca să doarmă, să mănânce ori să se spele. Pe măsură ce din variatele ei schiţe prindea contur lucrarea în sine, avea senzaţia că retrăieşte întreaga experienţă şi picta condusă de aceeaşi răvăşitoare exuberanţă erotică, aţipind un ceas sau două încolăcită pe covoarele de pe podea ori pe canapeaua din atelier; când se trezea, îşi aprindea o ţigară, bea o ceaşcă de cafea şi se apuca din nou de lucru. Uneori îşi mai aducea aminte să mănânce puţină brânză, salam ori pâine veche şi să bea un

pahar cu vin. Nu l-a văzut deloc pe Bogey în tot acest timp şi nici el nu a venit, pentru că ştia foarte bine că atunci când avea să fie pregătită, îl va căuta ea.

Într-o după-amiază bătu la uşa lui, iar când Bogey deschise, i se aruncă în braţe. Părul lung şi des îi cădea liber pe umeri, încadrându-i învolburat chipul mânjit de vopsele; mirosea a ulei, pigmenţi, terebentină şi tutun, dincolo de care se simţea aroma trupului ei.

— Arăţi şi miroşi de parcă ai fi fost la o neînchipuit de lungă orgie… cu vopsea, o tachină Bogey.

— Chiar acolo am fost şi chiar asta am făcut, spuse ea. Îmi pare rău, dar trebuia să vin să te văd imediat. Ştiu că arăt groaznic şi duhnesc. Dar trebuia să te văd… am terminat tabloul…

S-au strâns în braţe, simţind amândoi că îmbrăţişarea le era casă, în mângâierea caldă a intimităţii.

— Îmi place şi cum arăţi, şi cum miroşi, zise Bogey. Mi-ai lipsit. Te felicit, draga mea.

O duse apoi în pat şi, îndată ce o pătrunse, orgasmul ei veni violent, ca şi când pasiunea retrăită în ultimele două săptămâni, împreună cu pasiunea tuturor personajelor din desen, i-ar fi explodat dintr-odată înlăuntru.

Chrysis a dormit timp de 14 ore, iar când s-a trezit, l-a întrebat pe Bogey dacă vrea să meargă cu ea la o plimbare prin Grădina Luxembourg. Cum nu prea ieşise din casă în cele două săptămâni care trecuseră, simţea nevoia de aer curat şi de mişcare. Era o splendidă zi de octombrie, senină şi răcoroasă. Ea purta haina de fermier pătată de vopsea, iar mâinile, părul şi faţa îi erau încă vizibil stropite de culori cu ulei care străluceau în lumina soarelui de dimineaţă; părea atunci o prelungire dezordonată şi neîngrijită a grădinii înseşi, o sălbatică paletă de culori completând nuanţele

schimbătoare ale frunzelor din jur şi ale florilor de toamnă deschizându-şi corolele pentru ultima dată.

— Ai să-mi arăţi tabloul? întrebă Bogey.

— Nu, vreau ca toată lumea să-l vadă pentru prima dată într-o expoziţie adevărată, răspunse ea. Tu şi cei care au pozat pentru mine, părinţii, profesorul Humbert… toţi. Habar n-am cum o să reacţioneze, deşi cam bănuiesc ce ar putea să spună tata… aşa însă o să fiu oarecum protejată, ferită, înconjurată de prieteni, de colegi, de public şi de ceilalţi artişti care vor fi de faţă.

Bogey n-ar fi putut să se împotrivească, fiindcă nici el nu-i arătase lui Chrysis sau altcuiva povestirile sale.

— Înţeleg, zise el. Şi dacă lucrarea n-o să fie acceptată la Salon?

— Sunt sigură că o să fie.

Două săptămâni mai târziu, după ce tabloul se uscase îndeajuns ca să poată fi transportat, Chrysis l-a dus în atelierul lui Pascin de pe boulevard Clichy, împreună cu alte două pânze pe care dorea să le propună pentru Salonul Independenţilor. Deşi lucra, pictorul a primit-o foarte amabil, expediind cele două modele pe jumătate dezbrăcate, care purtau doar combinezoane gri, aşa cum le ceruse el. Pascin devenise deosebit de atent faţă de Chrysis şi Bogey după incidentul cu Maurice Toscan, despre care vorbea într-o cheie mai degrabă dramatică, numindu-l „Duelul armelor din bordelul La Belle Poule: cowboy versus gangsteri“.

Ea a desfăcut mai întâi cele două tablouri mai mici, pe care Pascin le-a aşezat pe scaune, iar apoi *Orgie*, căruia i-a făcut loc pe şevalet; după aceea s-a depărtat puţin, ca să le poată privi pe toate trei. Chrysis îşi simţea inima bătându-i cu putere în piept în vreme ce pictorul îi cerceta lucrările, iar timpul care se scurgea i se părea o veşnicie. În cele din urmă, Pascin dădu aprobator din cap.

— Da, acum văd că eşti într-adevăr talentată şi că pozezi doar pentru tablourile tale, spuse el. Noi doi avem stiluri foarte diferite, dar preocupări cât se poate de asemănătoare. Oricum, trebuie să recunosc că ai riscat mai mult decât mine; tu pictezi îndrăzneţ, cu exuberanţă şi sinceritate, calităţi care nu se capătă la cursuri. O să stabilesc săptămâna asta o întâlnire cu directorul Salonului şi vom merge împreună să-i arătăm tablourile.

4

Frunzele copacilor din Paris s-au uscat şi au căzut, iar vremea plăcută de toamnă a lăsat loc umezelii şi frigului iernii. Sărbătorile au trecut repede, iar într-o vineri, pe 18 ianuarie 1929, cu cinci zile înainte de aniversarea celor 22 de ani pe care îi împlinea Chrysis, s-a deschis Salonul Independenţilor, unde se aflau şi două tablouri de-ale ei, expuse la Grand Palais. Unul dintre ele era *Orgie*, iar celălalt, mai puţin controversat, se numea *Lumini şi umbre* şi înfăţişa un colţ de stradă din Paris încărcat de neliniştea pe care o simţise Chrysis toată iarna aceea, până aproape de Anul Nou.

Era prima ei expoziţie ca artist profesionist; părinţii aveau să fie prezenţi la vernisaj, împreună cu o parte din prietenii de la cursuri şi din cartier. Îi mai invitase şi pe Pascin, Soutine, Kisling, Madame Mireille cu soţul ei, Père Jean, toţi cei care îi pozaseră pentru *Orgie* şi, bineînţeles, profesorul Jacques Ferdinand Humbert.

Profesorul urma să-şi serbeze cea de-a 87-ea aniversare, iar la începutul semestrului îşi anunţase studenţii că de anul următor avea să renunţe la cursurile de la atelier, unde profesase nu mai puţin de 29 de ani. În ciuda neînţelegerilor care se iviseră de-a lungul timpului, Chrysis se simţea norocoasă pentru şansa de a fi studiat sub îndrumarea lui în ultima parte a remarcabilei sale

cariere şi era bucuroasă că îşi putea exprima recunoştinţa înainte ca profesorul să se retragă de la catedră, odată ce lucrările îi fuseseră acceptate la una dintre cele mai importante expoziţii ale vremii. În orice caz, Chrysis spera ca profesorul să vadă invitaţia drept un omagiu; era neliniştită, aşa cum sunt toţi artiştii, gândindu-se la impresia pe care o vor lăsa tablourile expuse, mai ales când venea vorba despre profesor şi despre tatăl său, doi oameni cu o puternică autoritate în viaţa ei.

În afară de Pascin, nimeni altcineva nu mai văzuse pânza numită *Orgie*, dar aşa cum anticipase Chrysis, faptul că era înconjurată de ceilalţi artişti care participau la expoziţie îi dădea o anume siguranţă. Aşa cum le ceruseră organizatorii, au ajuns cu toţii devreme la Grand Palais ca să aibă timp să se acomodeze şi să admire lucrările expuse. Cum anul acela fuseseră acceptate peste 500 de lucrări, le-ar fi fost practic imposibil să le vadă pe toate în aceeaşi seară.

Mama ei o luase la cumpărături, în căutarea unei ţinute potrivite evenimentului. Chrysis purta o minunată rochie de mătase neagră cu ţesătură Jacquard, mâneci largi şi imprimeu floral, partea de sus a rochiei şi manşetele fiind decorate cu arabescuri aurii; întregul era completat de un jerseu din lamé cu modele ample şi un tiv de catifea într-o combinaţie de cărămiziu cu verde-gri aplicat în jurul gâtului şi pe manşete. În picioare purta pantofi de mătase cu panglici petrecute peste glezne, după model roman, iar în jurul gâtului o bentiţă de catifea pe care era prinsă o broşă mare de inspiraţie orientală; încheieturile îi erau încărcate de brăţări din metal. Genele ochilor ei mari şi adânci erau subliniate cu rimel, iar buzele pline date cu ruj roşu aprins. Îmbrăcată astfel, Chrysis părea o cu totul altă persoană decât fata în haine comode de lucru ori neconvenţionale, aşa cum îi plăcea să umble prin cartier. Devenise o

femeie elegantă şi plină de graţie, în floarea tinereţii.

Bogey a sosit împreună cu Jerome şi Misha, iar Juliette cu Madame Mireille şi Père Jean. Casmir se întâlnea de câteva luni cu Marika, aşa că veniră la Grand Palais amândoi, tot aşa cum sosiră şi muzicienii Benny şi Yanis. Rosario a venit neînsoţită. Chrysis îi rugase pe toţi să o aştepte în sala de la intrare. Era prima dată după aproape patru luni când cei ce participaseră la orgie se revedeau; la început, au fost cuprinşi de o timiditate bizară, reuşind cu greu să schimbe câteva vorbe. Chrysis a condus întregul grup în salon, chiar în faţa tabloului intitulat *Orgie*.

Îmbrăcaţi divers, dar în ţinute cât se poate de formale, au privit în tăcere pânza, simţindu-se dintr-odată goi în faţa picturii şi trăind sentimentul că toată lumea care urma să vină la expoziţie în seara aceea şi în tot timpul cât ar fi dăinuit tabloul o să-i vadă la fel. Mai mult, aveau senzaţia ciudată că trebuie să verifice dacă sunt cu adevărat îmbrăcaţi sau nu. La un moment dat însă au izbucnit cu toţii în râs şi au început să vorbească cu vioiciune, tachinându-se şi glumind pe măsură ce îşi reaminteau bucuria şi erotismul care însoţiseră scena reprezentată, alunecând în starea de plăcută intimitate resimţită atunci.

— Juliette, spuse Jerome, uite, eşti punctul central al tabloului!

— Sigur, aşa am fost şi în realitate, răspunse ea. Dar tu, Şefule, pari tare serios!

— Păi nu vezi? o întrebă Jerome. Chrysis m-a surprins într-un moment de gelozie, căci vedeam cu câtă pasiune te priveşte micul meu Misha.

— Vă daţi seama, spuse Casmir contemplând pânza gânditor, că într-o bună zi, peste mulţi ani de aici înainte, când o să fim cu toţii oale şi ulcele, generaţiile viitoare ar putea privi tabloul întrebându-se cine erau nebunaticii care petreceau aşa de bine la Paris în toamna lui 1928?

Bogey era îmbrăcat în costumul negru de cowboy, cu o cravată subţire, cizme negre elegante şi o cataramă mare de rodeo, din argint strălucitor, prinsă la curea, lucruri pe care i le trimisese mama sa, convinsă că avea nevoie de haine frumoase într-un oraş sofisticat precum Parisul, pe care îl văzuse doar în enciclopedie şi în revistele de la biblioteca din oraş; capitala Franţei rămânea un loc pe care n-avea să-l viziteze vreodată. Chrysis veni lângă el, îl luă de braţ şi se îndepărtară câţiva paşi de grup.

— Cât de bine arăţi în seara asta, dragostea mea, spuse ea.

— Şi tu… eşti minunată, draga mea, răspunse el. Eşti mai frumoasă ca niciodată.

— Vreau să-mi spui cum ne vezi tu în tablou, îi ceru ea.

Bogey privi îndelung pânza înainte de a răspunde.

— Văd că suntem oarecum separaţi de ceilalţi, zise el, chiar lângă marginea tabloului, ca şi când am putea cădea de acolo în orice clipă. Din felul în care ne privim, văd cât de mult ne iubim şi văd pasiunea dintre noi; în ciuda faptului că nu suntem singuri, suntem totuşi în lumea noastră, acolo unde am fost de când ne ştim.

— Da, spuse ea, aşa mi-am şi propus să pictez tabloul. Mai mult, mi-am dorit ca lucrarea să fie un fel de omagiu adus iubirii noastre, deşi pare ciudat că spun asta în legătură cu reprezentarea unei orgii. Dar îţi dai seama, nu-i aşa? Ştiu că îţi dai seama; nici nu pot să-ţi spun cât de fericită sunt acum.

— E totuşi ceva ce nu mi-e clar, spuse Bogey.

— Ce anume, dragul meu?

— În afară de buzele roşii, de culoarea pielii şi de valul pasiunii care ţi se vede pe chip, te-ai pictat fără culori, eşti un personaj mai degrabă cenuşiu. De ce?

— Nu ştiu nici eu prea bine, răspunse Chrysis. Poate că acea nuanţă de roşu sau valul pasiunii,

cum spui tu, mă definesc cel mai bine, iar corpul meu nu mai are nevoie de alte culori. Sau poate e pentru ca eu, autoarea, să mai am ceva de adăugat acolo, să fiu o lucrare în curs de finisare.

În acel moment, Chrysis s-a întors şi i-a văzut pe părinţi şi pe profesorul Humbert îndreptându-se spre ei. Pe măsură ce se apropiau, ceilalţi au simţit instinctiv neliniştea fetei, aşa că au început să se îndepărteze de tablou unul câte unul, răspândindu-se prin sală ca să privească alte lucrări, ca şi când forţa prezenţei colonelului alături de profesorul Humbert ar fi avut puterea să-i alunge. Doar Bogey rămase lângă ea.

— Cred că ar fi bine să mergi şi tu să vezi alte pânze, dragul meu, îi spuse Chrysis. E un moment de care trebuie să trec singură.

Bogey a aprobat-o din cap. A salutat familia Jungbluth, Chrysis i-a făcut cunoştinţă cu profesorul Humbert, iar apoi s-a scuzat şi a plecat.

Tatăl, mama şi profesorul cercetau acum tabloul, iar salonul acela mare păru că se micşorează dintr-odată, ca şi când în mijlocul lui avea loc numai această restrânsă întrunire de familie; toţi ceilalţi invitaţi dispăruseră, iar în sală erau doar ei patru, şi singurul sunet pe care îl auzea atunci Chrysis era bătaia de metronom a propriei inimi.

În cele din urmă, mama ei a rostit primele cuvinte:

— Este mai degrabă… cum să spun?… mai degrabă *dinamic*, draga mea. Da, ăsta e cuvântul; dinamic, cu siguranţă.

— Mulţumesc, mamă.

Atunci veni şi rândul profesorului Humbert să adauge:

— Dintre toate pânzele expuse astăzi aici, spuse el, a ta a fost prima pe care am observat-o când am intrat în salon – poate şi pentru că îmi eşti studentă şi îţi recunosc paleta de culori. Tabloul însă atrage atenţia; inspiră putere şi lumină. Este vibrant, plin de culoare şi de sinceritate, iar formele sunt, în

general, redate corect. Bravo, domnişoară, sunt mândru de tine.

În cei patru ani în care studiase sub îndrumarea profesorului Humbert, aceasta fusese, neîndoielnic, cea mai mare dovadă de apreciere pe care o primise din partea lui; Chrysis se înroşise toată şi încerca să se lupte cu lacrimile pe care izbutea să le stăpânească atât de bine de fiecare dată când profesorul îi critica lucrările în binecunoscutele lui tirade de la cursuri.

În cele din urmă, vorbi şi colonelul.

— Ca un tată care are încredere în copilul lui, spuse el, cu glasul încordat şi rece, pot doar să presupun că nu aşa îşi petrece timpul fiica mea atunci când părinţii sunt plecaţi din oraş. De aceea, te felicit şi eu pentru imaginaţia ta extraordinar de vie.

Colonelul Jungbluth se întoarse apoi spre soţia lui.

— Draga mea, hai să mai vedem câteva din minunatele lucrări expuse aici.

Marie-Reine îşi luă soţul de braţ, privi resemnată spre Chrysis, cum se întâmpla de obicei în astfel de situaţii, şi păşi mai departe alături de colonel.

— Ei, ar fi de preferat să iau partea bună a lucrurilor, îi spuse Chrysis profesorului, în vreme ce părinţii se depărtau. Mă gândesc că tata putea să reacţioneze şi mai rău.

— Domnişoară Jungbluth, zise profesorul Humbert, nu ţine nici de critic, nici de spectator să judece un tablou în funcţie de viaţa personală a artistului, sau invers, să judece viaţa artistului în funcţie de opera sa. Totuşi, trebuie să spun că părintele *are* acest privilegiu. Ca lucrare de artă, tabloul dumitale este o reuşită. Ca o chestiune de familie… ei, dacă e vorba de familie, lucrurile stau puţin altfel, nu crezi?

— Mulţumesc, domnule profesor, spuse Chrysis zâmbind recunoscătoare, aţi fost foarte înţelegător

cu mine în seara asta. Dincolo de discuţiile pe care le-am avut în anii trecuţi, vreau să ştiţi că a fost o mare onoare să fiu studenta dumneavoastră. Vă mulţumesc. N-am să uit niciodată cât de mult vă datorez şi sper să mă iertaţi pentru impertinenţa mea.

— Draga mea Chrysis, zise profesorul, care i se adresa pentru prima oară pe numele mic, pot să te asigur că, în lunga mea carieră, am mai avut şi alţi studenţi la fel de îndărătnici. Din câte am observat, cei mai buni artişti pe care i-am îndrumat de-a lungul anilor au fost în general şi cei mai dificili.

— Atunci o să consider că mi-aţi făcut un mare compliment, domnule profesor.

5

Chrysis a rămas tot restul serii alături de cei care vizitau expoziţia. Pascin a venit cu amanta lui, Lucy Krogh, ca să o salute şi să o felicite; Soutine, de asemenea, însoţit de Paulette Jourdain. Pentru Chrysis, a fost o noapte a începuturilor, dar şi a sfârşiturilor: prima ei expoziţie ca artist profesionist şi primul tablou vândut din carieră, căci în seara deschiderii a vândut *Orgie* unui colecţionar pentru suma de 7 000 de franci. Bineînţeles, tabloul urma să rămână la Grand Palais până la închiderea expoziţiei, pe 28 februarie, după care noul proprietar avea să îl ia acasă. Era bucuroasă şi mândră că îl vânduse, fiindcă simţea, într-un fel, că valoarea îi era recunoscută. Totuşi, după ce pânza a primit un indicator care îi atesta vânzarea, a avut, în acelaşi timp, un ciudat sentiment de tristeţe şi de gol la gândul că, după atâta pregătire şi muncă, această lucrare extrem de personală va ajunge în casa unor străini, şi nu avea să o mai vadă vreodată.

Cât priveşte alte finaluri, chiar dacă Chrysis nu avea de unde să ştie ori să afle întregul adevăr, în timp ce ea era ocupată cu expoziţia, colonelul

Jungbluth s-a apropiat de Bogey într-o altă încăpere a Salonului şi i-a cerut să-i vorbească între patru ochi. Bogey l-a urmat pe colonel spre vestibul, de unde şi-au luat hainele şi pălăriile şi au ieşit afară. Vremea era rece, dar senină; şi-au aprins amândoi câte o ţigară.

— Bogart, îmi dau seama că războiul şi-a pus amprenta asupra ta, începu colonelul. Am cunoscut bărbaţi mai puternici decât tine, pe care anii aceia cumpliţi i-au distrus; am văzut soldaţi de nădejde cuprinşi de patima alcoolului, a drogurilor, a perversiunilor sau căzuţi pradă nebuniei.

— Aşa este, domnule, răspunse Bogey nedumerit, întrebându-se încotro se îndrepta discuţia.

— De vreme ce fiica mea te-a cunoscut şi te-a adus acasă, continuă colonelul, te-am considerat un tânăr onest şi te-am privit ca pe un fiu. Totuşi, sunt îngrijorat că, după atâţia ani petrecuţi în Europa, nu te-ai arătat interesat să te întorci la familia ta şi în ţara ta.

Colonelul trase îndelung din ţigară.

— Îmi cunosc fata, zise el, dând fumul afară. Cred că o cunosc mai bine decât oricine altcineva pe lumea asta – mai bine decât tine şi mai bine chiar decât mama ei. Mi-am dat seama mai de mult şi m-am împăcat cu ideea că are o latură rebelă, dornică de aventură. Mai ştiu însă că e o fată bună, educată, cu judecată sănătoasă. După ce am văzut tabloul din seara asta, am înţeles că doar influenţa plină de perfidie a unui bărbat mai matur – cu probleme grave, de altfel – ar fi putut să o determine să apuce pe calea pierzaniei.

Bogey a încercat să-şi spună punctul de vedere, însă colonelul a făcut atunci un gest larg cu mâna în care ţinea ţigara, dând de înţeles că nu era dispus să-i asculte explicaţiile.

— Da, da, sigur, continuă el, ea a schimbat anumite trăsături ale personajelor din tablou, dar crede-mă că nu mi-a fost deloc greu să-mi dau

seama care eraţi voi doi. Acum înţeleg, tinere, ce încredere oarbă am avut în tine şi ce neştiutor am fost. În seara asta, când te-am văzut prima oară alături de prietenii tăi pervertiţi, am realizat cât de mult m-am înşelat în privinţa firii tale. Nu o să te las să-mi nenoroceşti fata, singurul meu copil, mai mult decât ai făcut-o deja. Ai înţeles, Bogart?

— Nu tocmai, spuse Bogey. Ce doriţi de fapt de la mine, colonele Jungbluth?

— Vreau să părăseşti Parisul şi să te întorci în America – fără fata mea.

— Cu tot respectul, domnule, zise Bogey, fiica dumneavoastră are aproape 22 de ani. Ca adult, este liberă să hotărască singură în legătură cu viitorul ei.

— Şi cum crezi că ar arăta viitorul ei? întrebă colonelul. Îţi închipui că o să meargă cu tine în Statele Unite, într-o mică aşezare de fermieri din nordul statului Colorado? Ce o să facă acolo? O să renunţe la cariera de pictor? O să predea într-o şcoală cu o singură sală de clasă, ca mama ta? O să crească o liotă de cowboy mititei? Sau poate vrei să rămâi tu la Paris şi să lucrezi pentru tot restul vieţii ca barman într-un bordel? Da, tinere, cunosc destui oameni prin împrejurimi şi am aflat unde lucrezi cu adevărat, chiar dacă tu şi fiica mea mi-aţi spus altceva.

— Şi dacă nu mă supun cererii dumneavoastră, domnule colonel?

— Ei bine, atunci înseamnă că nu m-am exprimat suficient de clar, spuse colonelul. Eu nu îţi cer nimic, legionar Lambert. Eu îţi ordon, iar dacă nu te conformezi, ai să mă obligi să înştiinţez Legiunea Străină că, până la urmă, curierul cowboy nu a murit în război. A plecat mai degrabă în Scoţia, unde a trăit în anonimat câţiva ani, şi în cele din urmă s-a întors în Franţa cu un paşaport fals. O astfel de informaţie va duce aproape sigur la începerea unei anchete amănunţite a tribunalului militar, ca să nu mai amintesc de interesul deosebit

pe care îl va arăta presa acestui caz, iar totul se va răsfrânge asupra ta, Bogart. Sincer să fiu, nu cred că vei fi sancţionat în vreun fel. Dimpotrivă – ai să ajungi cunoscut în toată Franţa; vei fi eroul care s-a întors şi expus ca atare atenţiei publicului. În orice caz, anonimatul la care ţii aşa de mult o să fie compromis definitiv.

— Şi chiar mi-aţi face una ca asta, domnule colonel?

Colonelul Jungbluth îi aruncă o privire pătrunzătoare.

— Numai dacă mă obligi.

— Şi dacă îi povestesc lui Chrysis toată discuţia noastră? întrebă Bogey. Dacă îi spun că încercaţi să mă constrângeţi să o părăsesc? Ce o să se întâmple atunci, domnule colonel?

— Atunci ai să distrugi probabil o frumoasă relaţie între un tată şi fiica lui, spuse colonelul. Eu sper însă că, în calitate de fost soldat de frunte al Legiunii Străine, mai ai încă suficientă onoare ca să nu faci aşa ceva. Oare nu i-ai făcut deja destul rău fiicei mele ademenind-o în lumea ta decăzută?

Cei doi bărbaţi s-au privit adânc în ochi pentru câteva clipe. În cele din urmă, Bogey a încuviinţat din cap.

— O să am nevoie de ceva timp ca să-mi aranjez treburile înainte de a pleca din ţară, zise el.

— Sigur că da, răspunse colonelul. Fă aşa cum crezi de cuviinţă, legionar Lambert, dar până la primăvară să nu mai fii aici.

6

În ciuda emoţiilor pe care i le pricinuise vernisajul, Chrysis se simţea atât de plină de energie, încât la sfârşitul serii l-a întrebat pe Bogey dacă n-ar vrea să meargă pe jos până acasă în loc să ia metroul.

— Am vândut amândouă tablourile, spuse ea când ieşeau de la Grand Palais, iar răsuflarea le

deveni abur în aerul rece de ianuarie.

— Am văzut, răspunse Bogey. Felicitări, draga mea. Acum eşti un artist adevărat.

— Da, aşa e, spuse ea, uite că nici nu mă gândisem încă la asta. Da, sunt pictor profesionist, nu mai sunt doar studentă la Arte.

Au traversat Podul Alexandra III spre Quai d'Orsay şi boulevard Saint-Germain, mergând repede din cauza frigului, cu paşii lor lungi în aceeaşi cadenţă, ca de fiecare dată.

— Am văzut că ai plecat de la Salon mai devreme, împreună cu tata, zise Chrysis.

— Da, am ieşit să luăm puţin aer şi să fumăm o ţigară.

— Ţi-a spus ceva despre tablou?

— Nu, n-am vorbit despre asta.

— O să trebuiască să discut cu el diseară, când ajung acasă, spuse ea, sau poate mai bine mâine.

— Pot să te întreb ceva, Chrysis? spuse Bogey.

— Sigur, dragul meu, dar de ce eşti aşa serios? S-a întâmplat ceva?

— Dacă ţi-aş cere să te măriţi cu mine şi să vii în America, ai accepta?

— Mă ceri în căsătorie?

— Nu, nu tocmai, te-am întrebat doar dacă ai vrea.

— Adică vrei să ştii dacă m-aş mărita cu tine acum şi aş pleca în America? întrebă Chrysis. Chiar acum? Mai am încă un semestru de cursuri cu profesorul Humbert.

— Bine, atunci hai să spunem la sfârşitul semestrului, propuse Bogey. Ai veni cu mine la începutul verii sau poate anul viitor?

— A vorbit tata ceva cu tine în seara asta? De ce mă întrebi tocmai acum?

— Nu, n-a vorbit.

— Te iubesc, Bogey, zise ea. Ştii că te iubesc. Dar cariera mea e abia la început. Soutine mi-a spus mai devreme că aş putea participa la Salonul de Toamnă. Şi apoi, ce-aş putea face eu în

Colorado? Cum aş putea să evoluez ca artist în mijlocul pustietăţii? Ar trebui să renunţ la tot, nu? La familie, la carieră, la ţara mea, iar în engleză abia mă descurc.

— Înţeleg, sigur că înţeleg, zise Bogey. Am ştiut tot ce-mi spui de la bun început; amândoi am ştiut. Am vrut doar s-o aud de la tine.

— Te gândeşti cumva să pleci? Vrei să pleci acum?

— Am primit o scrisoare de la mama, spuse el. Tata nu se simte bine.

Lui Bogey i se umplură ochii de lacrimi; nu o mai minţise niciodată pe Chrysis şi resimţea totul ca pe o durere fizică.

— Au nevoie de mine la fermă. Sunt plecat de aproape 12 ani. Am ştiut amândoi că într-o bună zi va trebui să mă întorc.

— O, Doamne, şi de ce-mi spui abia acum? întrebă Chrysis.

— Pentru că astăzi am primit scrisoarea, zise el. Îmi pare rău, draga mea, n-am vrut să stric o seară plină de bucurii.

— N-ai stricat nimic, dragostea mea, spuse ea. Pentru astfel de veşti, nici nu va exista vreodată un moment potrivit.

— Nu trebuie să plec imediat, zise Bogey. Până la primăvară, nu e nevoie să ne gândim la ce o să fie. Hai să nu mai vorbim deloc despre asta; îmi pare rău că am deschis subiectul tocmai astăzi. Ar trebui să îţi sărbătorim succesul. Suntem îmbrăcaţi elegant şi e încă devreme. Hai să mergem să dansăm toată noaptea şi să bem şampanie.

7

Bogey a cumpărat un bilet de călătorie la clasa a treia, în luna aprilie, pe *S.S. Leviathon*, care pleca din portul Cherbourg spre New York. Era nevoit să folosească şi de această dată falsul paşaport britanic de care îi făcuse rost Archie Munro şi

habar nu avea dacă documentul ar fi fost acceptat odată ajuns în America, însă avea să rezolve problema la timpul potrivit.

În cele câteva luni care au urmat, Bogey şi Chrysis s-au simţit mai apropiaţi ca niciodată. În ciuda împotrivirii părinţilor, ea s-a mutat din apartamentul lor la Bogey şi au trăit împreună ca un cuplu adevărat. Nu vorbeau despre inevitabila lui plecare; preferau să se prefacă, conduşi de credinţa oarbă a tinerilor îndrăgostiţi, că totul era aşa cum fusese şi avea să rămână astfel pentru totdeauna. Păstrau vie iluzia că despărţirea lor va fi vremelnică şi că Bogey se va întoarce în scurt timp în Franţa, iar la un moment dat în viitor, când situaţia le-o va permite, aveau să se căsătorească şi Chrysis să vină cu el în America.

La Paris sosi primăvara; mugurii copacilor începeau să se desfacă, dând la iveală frunzele noului anotimp, de un verde proaspăt şi strălucitor ca promisiunea unei renaşteri. Florile îşi deschideau corolele în parcurile şi grădinile din oraş, iar terasele cafenelelor erau pregătite, pline de locuitorii palizi ai Parisului, care priveau cu ochii întredeschişi spre lumina parcă neobişnuit de puternică a soarelui. Bicicliştii apăruseră deja pe străzi, iar tinerii îndrăgostiţi se plimbau braţ la braţ.

Bogey renunţase la slujba de barman; mergea, împreună cu Chrysis, la muzee şi la expoziţiile de artă organizate în primăvara aceea, trăind ca doi turişti veniţi în vacanţă, încercând să nu piardă nimic, căci nu ştiau când aveau să se revadă la Paris.

Cu două zile înainte de plecarea lui Bogey, au luat trenul spre Cherbourg şi s-au cazat la o mică pensiune din zona cheiurilor pentru pescari, la marginea oraşului. Luau masa la restaurantul de alături, de unde se vedea ţărmul; acolo mâncau peşte proaspăt prins, specific locului. Abia la

ultima lor cină împreună au vorbit deschis despre plecarea lui.

— Cum e să te întorci acasă, dragostea mea? îl întrebă Chrysis după ce masa fusese strânsă, iar ei îşi terminau vinul.

— E ciudat, răspunse Bogey. În ultimele zile am trăit cu sentimentul că am uitat ceva, ca în visele urâte, când ştii că ai uitat ceva şi cauţi peste tot şi nici măcar nu poţi să-ţi aminteşti ce ai uitat. Înţelegi?

— Da.

— Iar când m-am trezit în dimineaţa asta, spuse Bogey, mi-am dat brusc seama. Am venit aici, cu atâţia ani în urmă, împreună cu Crazy Horse şi acum plec acasă fără el. Despre calul meu era vorba; l-am lăsat în Franţa. Iar acum te las şi pe tine.

Chrysis scoase din geantă o foaie de desen făcută sul, legată cu o panglică de mătase.

— Ţi-am adus un cadou de rămas-bun, zise ea, şi îl împinse uşor pe masă spre Bogey.

Bogey desfăcu panglica şi desfăşură foaia de hârtie.

— Am făcut desenul când aveam 12 ani, spuse Chrysis, şi tata mi-a spus povestea ta şi a lui Crazy Horse. De atunci îl păstrez. Mi se pare că acum desenez ceva mai bine, ce zici?

Bogey luase foaia şi o studia cu atenţie. În partea de sus, Chrysis notase, cu scrisul ei copilăresc, *Curierul cowboy şi Crazy Horse*. El zâmbi.

— Nu, spuse Bogey, dând din cap, nu prea cred. Părerea mea e că desenul face parte din cele mai bune lucrări ale tale, cu o excelentă redare a subiectului. O să am mare grijă de el, fiindcă bănuiesc că într-o zi, când ai să ajungi o pictoriţă renumită, o să valoreze o mulţime de bani.

Au râs amândoi.

— Mulţumesc, scumpa mea, spuse Bogey. Înseamnă foarte mult pentru mine şi am să-l

păstrez cu mult drag.

Atunci duse mâna la buzunarul interior al sacoului şi scoase un sul de hârtie de scris, prins cu o bandă de piele.

— Şi eu ţi-am adus un cadou de rămas-bun, spuse el, dându-i ruloul de hârtii lui Chrysis. Ea a desfăcut fâşia de piele şi le-a întins, aşezându-le pe masă.

— Este povestea pe care o scriam în caiet în seara aceea de iarnă în Le Select, zise Bogey. A fost prima dată când ne-am văzut. Te rog să mai aştepţi şi să o citeşti mâine, după ce am să plec.

În noaptea aceea au făcut dragoste sub dulcea apăsare a despărţirii şi au dormit îmbrăţişaţi ca întotdeauna, de parcă ar fi fost două jumătăţi ale aceluiaşi întreg. S-au trezit la mijlocul nopţii şi au făcut dragoste din nou, şi tot aşa, a treia oară, când s-au trezit, în zori.

S-au ridicat din pat şi s-au îmbrăcat în tăcere, pe când soarele încă nu răsărise, simţind amândoi în stomac emoţia copleşitoare a unei despărţiri ce nu mai putea fi amânată. Bogey a coborât ca să-i plătească proprietarului pensiunii şi să aranjeze ca bagajul să-i fie transportat în cabina de pe vapor. Apoi s-au plimbat ultima oară pe cheiuri, unde pescarii îşi pregăteau bărcile pentru o nouă zi de lucru.

— M-am simţit mereu în largul meu alături de cei care muncesc în aer liber, spuse Bogey, în timp ce îi priveau. Mi-au plăcut oamenii care chiar fac muncă fizică în lumea asta. Ciudat e că la Paris am ajuns barman într-un bordel şi am lucrat între patru pereţi, cu obloanele mereu trase. Dacă aş fi ştiut să înot, poate că aş fi rămas aici şi aş fi fost pescar, în loc să mă întorc acasă şi să mă ocup de vite.

Chrysis se întoarse spre el, îl strânse tare de braţe şi îl privi adânc în ochi.

— Rămâi, Bogey, spuse ea. Te rog, rămâi. Te învăţ eu să înoţi.

El îi mângâie blând obrazul şi zâmbi.

— Aş fi vrut să pot rămâne, draga mea, zise el. Aş fi vrut tare mult.

Bogey deschise geanta din pânză şi piele unde îşi ţinea puţinele lucruri de care avea nevoie în călătoria lui pe mare. A scos de acolo un mic aparat de fotografiat.

— E cadoul lui Jerome de rămas-bun, zise el. N-am vrut să-l fac să se simtă prost, aşa că nu i-am spus că nu sunt pasionat de fotografie. Dar acum îmi dau seama că nu am nici măcar o singură poză cu tine, pe care să o pot lua acasă. Afară s-a mai luminat; fă câţiva paşi pe doc şi întoarce-te spre mine. Şi zâmbeşte, vreau să-mi amintesc zâmbetul tău.

Chrysis a făcut aşa cum a rugat-o Bogey; s-a oprit undeva pe doc, iar el a fotografiat-o. Apoi, într-o tăcere încărcată de nelinişte, au străbătut lungul drum spre portul principal, unde acostau navele mari, iar când au ajuns la dana în care se afla *S.S. Leviathon*, începuse deja îmbarcarea pasagerilor.

Chrysis i-a dat lui Bogey cutia ei de ţigarete Craven „A".

— Ia-le cu tine, spuse ea. Aşa o să mi te închipui singur noaptea pe punte, privind marea, fumând o ţigară şi gândindu-te la mine.

Bogey a luat-o în braţe şi a strâns-o puternic, iar ea l-a îmbrăţişat la fel. El i-a simţit sânii lipiţi de pieptul lui şi sexul ei lipit de al lui; ea i-a simţit pieptul lipit de sânii ei şi sexul lui lipit de al ei. Amândoi simţeau pentru ultima dată, ca de atâtea ori până atunci, că împreună erau o singură fiinţă.

— O să mă întorc după tine, îi şopti Bogey. Într-o zi, o să mă întorc după tine. Ştii şi tu, nu-i aşa, draga mea?

— Da, şopti Chrysis. Ştiu, dragostea mea.

Epilog

In memoriam
Gabrielle Odile Rosalie „Chrysis“ JUNGBLUTH
Boulogne-sur-Mer, 23 ianuarie 1907 – Trinité, Martinica 3 mai 1989

Bogart Lambert nu s-a întors niciodată în Franţa. În 1929, la sfârşitul lunii octombrie, în ultima zi a primei participări a lui Chrysis Jungbluth la Salonul de Toamnă din Paris, bursa de acţiuni de la New York se prăbuşea, grăbind declanşarea Marii Crize, ce avea să se răspândească în lumea întreagă. Banca din North Park – Colorado a dat faliment, iar familia lui Bogey a pierdut micile economii pe care le avea şi a fost foarte aproape de a-şi pierde ferma. Datorită întoarcerii fiului, a reuşit însă să treacă cu bine peste anii aceia grei.

Jules Pascin s-a spânzurat în atelierul său în iunie 1930, marcând astfel sfârşitul perioadei cunoscute drept *les années folles* în Montparnasse, tot aşa cum moartea lui Modigliani o inaugurase, neoficial, în 1920. Chrysis s-a alăturat miilor de oameni îndoliaţi – mulţi dintre ei ospătari sau barmani ai localurilor din cartier, pe care Pascin le frecventase atât de des în timpul vieţii – care mergeau în urma sicriului artistului, pe drumul de la atelierul său de pe boulevard Clichy spre cimitirul Saint-Ouen.

Bogey şi Chrysis au corespondat regulat mai mult de un an de la plecarea lui, iar apoi, aşa cum se întâmplă de obicei, scrisorile au început să vină din ce în ce mai rar, până când au încetat cu desăvârşire. În perioada 1928–1932, anume în primii ani ai carierei, Chrysis a pictat cele mai

reprezentative şi mai pline de senzualitate tablouri ale sale. În 1931, s-a logodit cu un tânăr şi promiţător arhitect parizian, în urma unei alianţe aranjate mai degrabă între părinţi. Într-o scrisoare trimisă unei mătuşi din Vendée, colonelul Jungbluth îşi descria cu mândrie viitorul ginere drept „un băiat înalt, chipeş şi foarte muncitor". Totuşi, cu câteva luni înainte de ziua nunţii, Chrysis a rupt logodna. Ajunsese la concluzia clară că sentimentele care o legau de el nu erau foarte puternice, pentru că tânărul era, pur şi simplu, prea convenţional pentru ea. A preferat ca, la timpul potrivit, să-şi aleagă singură soţul, în loc să îl aleagă tatăl ei.

În 1935, la 28 de ani, Chrysis nu se măritase încă, spre marea supărare a colonelului Jungbluth, care îi scria aceleiaşi mătuşi: „Fiica mea nu s-a căsătorit. E un lucru tare greu de făcut astăzi; ne-am confruntat cu probleme economice grave şi sunt puţini tinerii care nu au fost afectaţi de criză. Traiul e foarte scump, aşa că oamenii sunt precauţi de ambele părţi, iar ocaziile de a face o căsătorie bună apar din ce în ce mai rar".

Într-o noapte, în anul 1936, în timp ce dansa la cabaretul Le Bal Nègre, Chrysis a întâlnit un tânăr student la Medicină, originar din Martinica, pe nume Roland Narfin. Cu cinci ani mai tânăr decât ea, Roland era un bărbat înalt, frumos, plin de farmec şi un minunat dansator, iar Chrysis l-a rugat să vină la atelierul ei a doua zi ca să-i picteze portretul.

Roland şi Chrysis s-au îndrăgostit, iar la 18 august 1938 s-au căsătorit la primărie în cadrul unei ceremonii civile oficiate de M. Emile Rothschild, adjunctul primarului din arondismentul 14. Mama lui Chrysis, Marie-Reine, a fost unul dintre martori, însă colonelul Jungbluth nu a participat la oficierea căsătoriei. Este lesne de închipuit părerea colonelului în legătură cu

hotărârea fiicei lui de a se mărita cu un bărbat de culoare din Martinica.

Roland Narfin şi-a terminat studiile şi a ajuns medic în armata franceză. El şi Chrysis au rămas în Franţa pe durata cumpliţilor ani ai celui de-al Doilea Război Mondial, iar în timpul ocupaţiei au locuit mai mult la Paris. Datorită faptului că Roland se ocupa de îngrijirea răniţilor, naziştii îi dăduseră un permis care îi permitea să circule cu oarecare uşurinţă.

Colonelul Jungbluth şi soţia lui s-au mutat în casa familiei din Rocheservière, departamentul Vendée, înainte de izbucnirea războiului. Deşi era cu 13 ani mai tânără decât soţul ei, Antoinette Augustine Marie-Reine Gatty Jungbluth a murit de cancer la 21 martie 1940, în vârstă de 61 de ani.

După moartea mamei, Chrysis a petrecut o bună parte din timp alături de tatăl ei în Vendée, în vreme ce Roland era plecat ca să-i îngrijească pe răniţi în diferite spitale de campanie şi clinici. Colonelul Charles Ismaël Jungbluth – ofiţer superior, decorat cu Legiunea de Onoare în grad de Comandor şi *Croix de Guerre*, cu opt nominalizări pentru curaj în luptă – a murit în urma unui atac de cord în Vendée, la 13 septembrie 1943, la vârsta de 76 de ani.

Începând cu anul 1930 şi până în primii ani ai războiului, iar apoi după terminarea lui, Chrysis Jungbluth a continuat să-şi prezinte lucrările la saloanele artistice de referinţă ale Parisului, dar şi în expoziţii private. În 1948, ea şi Roland au plecat din Franţa şi s-au stabilit în Martinica, unde îşi practica profesiunea de medic; de altfel, pe insulă aveau să-şi petreacă cea mai mare parte a timpului ca familie. Chrysis a avut un atelier la Paris, pe rue Boissonade, până la începutul anilor ’70. În intervalul scurs de la plecarea lor până la desfiinţarea atelierului, Chrysis s-a întors de câteva ori în Franţa ca să-şi viziteze rudele din Vendée. Totuşi, odată cu mutarea în Martinica, a cărei

comunitate artistică avea puţini reprezentanţi străini în anii ’40, ’50 şi ’60, ea şi-a sacrificat în mare parte cariera pentru a rămâne alături de Roland, fiind astfel uitată de lumea artistică a Parisului.

Chrysis a continuat să picteze tot timpul cât a trăit în Martinica şi era adesea văzută pe insulă făcând schiţe cu oamenii locului. Paleta ei de culori se schimbase complet în Caraibe, iar lucrările îşi pierduseră suflul pasiunii din tinereţe. Cu toate acestea, nu a regretat în mod deosebit renunţarea la cariera ei artistică, dat fiind că a fost foarte fericită împreună cu Roland, alături de care a trăit o frumoasă poveste de dragoste ce a durat o jumătate de secol.

Chrysis Jungbluth a murit în casa lor din Martinica la 3 mai 1989, în vârstă de 82 de ani. Oamenii prezenţi la funeralii povesteau că atunci când piatra mormântului s-a închis lăsând în urmă ecoul eternităţii, soţul ei a scos un cumplit strigăt de suferinţă.

La întoarcerea în Colorado, Bogart Lambert a descoperit că, după ce fusese dat dispărut în misiune şi se presupunea că murise în Franţa, vechiul său prieten din Legiune, Fred Dunn, din Tennessee, la care îşi lăsase caietele cu însemnări, le-a trimis pe toate prin poştă la ferma părinţilor, odată ce se întorsese şi el acasă.

În timpul călătoriei spre America, Bogey a scris o ultimă povestire despre Chrysis, dragostea pe care o trăiseră şi plecarea din Franţa. Din câte se ştie, nu a mai scris nimic după aceea; toate caietele sale au fost păstrate la fermă, în cufărul pe care îl adusese din Franţa, pe care îl încuiase şi îl pusese într-o cămară din hambar, unde ţinea şeile şi hamurile cailor.

Bogey a observat repede că toate fetele alături de care crescuse erau măritate de mult şi aveau copii ori se mutaseră din North Park. După mai

mult de zece ani petrecuţi în Europa, dintre care o parte în Franţa, şi mai ales după povestea de dragoste cu Chrysis, de la Paris, femeile locului nu i se păreau deloc atrăgătoare, ci mai degrabă de neînţeles. Totul se petrecea ca şi când, odată cu deprinderea limbii franceze, ar fi învăţat şi un nou limbaj al dragostei, care nu se mai potrivea specificului rural din vestul Statelor Unite.

Cu toate acestea, Bogey îşi dorea o familie, aşa încât, în 1932, într-o hotărâre de moment, i-a scris o scrisoare Lolei, fata patroanei de la bordelul din portul New Yorkului. Lola i-a răspuns, povestindu-i că mama îi murise, iar ea se ocupa de conducerea stabilimentului. Au început să corespondeze şi în cele din urmă Lola a luat un tren spre vest, unde urma să rămână două săptămâni la ferma lui Bogey. După şase luni s-au căsătorit şi au avut doi băieţi şi o fată.

Bogey nu a mai plecat niciodată de la fermă, în afară de drumurile pe la târgurile unde se vindeau vite şi cai, ori pe la concursurile locale de rodeo, la care participau băieţii sau fiica lui. A înrămat desenul făcut de Chrysis în copilărie şi l-a agăţat pe perete, în micul său birou de la fermă. A aşezat singura ei fotografie în cutia roşie de metal a ţigaretelor Craven „A“, pe care o ţinea ascunsă în spatele sertarului de la masa de scris. Pe ea nu a putut să o uite niciodată şi nici anii minunaţi petrecuţi la Paris; cu toate că a avut o căsnicie lungă şi fericită, Chrysis a rămas, până în ziua morţii, marea dragoste a vieţii lui.

Soţia lui Bogey, Lola, a murit de cancer în primăvara anului 1977. Cei trei copii ai lor plecaseră de mult de acasă; fata se măritase cu un bancher din Grand Island, în Nebraska, iar băieţii îşi urmaseră fiecare propriul drum în alte părţi ale ţării. Bogey a rămas singur la fermă; în octombrie 1979, la vârsta de 80 de ani, în timp ce mâna câteva vite care se pierduseră de turmă de la păşunea de vară spre o pajişte din munţi,

aparţinând Serviciului Forestier al Statelor Unite, calul său a călcat peste ascunzătoarea unui viezure, a căzut şi s-a rostogolit peste el, zdrobindu-i pieptul. Calul îşi rupsese piciorul, dar Bogey a mai avut încă destulă putere ca să scoată revolverul Colt 45, care îi aparţinuse bunicului său, şi să uşureze astfel suferinţa animalului. Două zile mai târziu, un angajat al Serviciului Forestier a găsit trupul bătrânului fermier încă prins sub calul său.

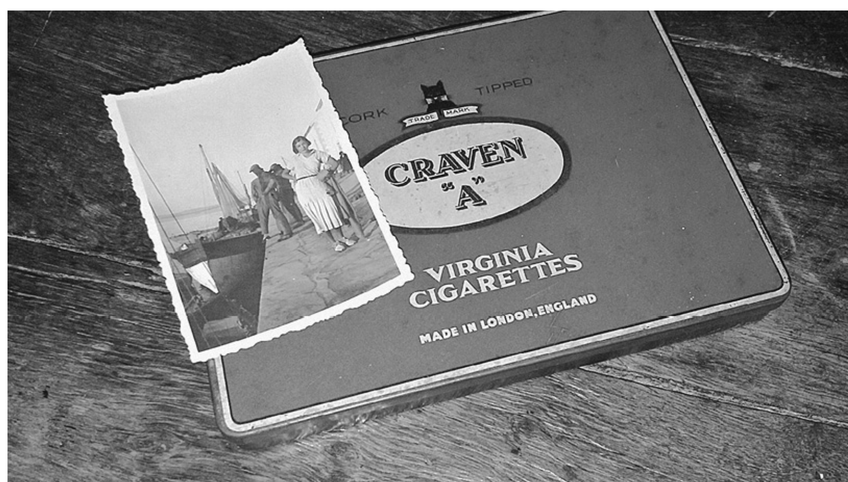
Ferma familiei Lambert a fost cumpărată de la moştenitori de un localnic, însă casa şi hambarul au fost abandonate de noul proprietar şi lăsate în seama dihorilor şi a rozătoarelor, spre a se întoarce în pământul peste care răsăriseră. 20 de ani mai târziu, un ziarist curios, care încerca să vadă dacă mai era ceva de găsit pe terenul acela, a dat peste un cufăr vechi, în cămara unui hambar aproape năruit. A forţat încuietoarea şi a găsit înăuntru 14 caiete scrise de mână, pline cu sute de povestiri nepublicate, scrise între anii 1916 şi 1929, toate semnate şi datate de Bogart Lambert.

Bogey a avut, cu siguranţă, o premoniţie legată de apropiata sa moarte, pentru că la finalul ultimei povestiri, pe care o scrisese în 1929, pe vasul care îl aducea înapoi în America, exista o notiţă adăugată de el la sfârşitul poveştii, datată cu mai puţin de trei săptămâni înainte de producerea accidentului. Iată ce scria:

„Poate că, dacă avem parte de noroc, ne e dat să trăim o mare dragoste în timpul acestei vieţi. Şi poate că, dacă suntem extrem de norocoşi, dragostea aceea supravieţuieşte şi rezistă până la moarte. Ne trecem zilele pe acest pământ în mici sfere separate ale timpului, căci lucrurile stau o vreme într-un fel, iar apoi, fără să ne dăm seama, se schimbă, iar şi iar. Oamenii vin şi pleacă din vieţile noastre, ei mor, noi murim, visurile se şterg ori sunt înlocuite de alte visuri sau, la fel de bine, de nici un vis, şi atunci visurile dispar. Francezii au un fel simplu, fatalist, de a vedea neaşteptatele

întâmplări ale vieţii. «C'est comme ça», spun ei ridicând din umeri, adică «Asta este». Acum, la sfârşitul vieţii, sunt recunoscător că pot lua în mormânt un vis frumos, care nu a murit niciodată: amintirea dragostei.

Bogart Lambert
Ferma Crazy Horse, North Park, Colorado
28 septembrie 1979"

Mulţumiri

E oarecum bizar, dar cred că m-am documentat pentru acest mic roman mai mult decât pentru oricare altul dintre cele pe care le-am scris; în decursul acestei întreprinderi, am fost ajutat de o mulţime de oameni, cărora le sunt profund îndatorat şi care merită, fiecare în parte, recunoştinţa mea.

Documentarea a început la Boulogne-sur-Mer, în Franţa, locul unde s-a născut Gabrielle „Chrysis“ Jungbluth; acolo, arhivistul de la cabinetul primarului, Veronique Delpierre, mi-a dat o copie a certificatului de naştere al lui Chrysis, care a reprezentat punctul de pornire al călătoriei începute pe urmele tinerei artiste. În timpul său liber şi din proprie iniţiativă, domnişoara Delpierre a contribuit la descoperirea altor informaţii extrem de valoroase pentru lucrarea mea.

Îi mulţumesc, de asemenea, lui Juliette Jestaz, bibliotecar la Bibliothèque de l'École Nationale des Beaux-Arts, pentru eficienţa şi buna dispoziţie pe care le-a arătat în sprijinirea eforturilor mele.

Îi mulţumesc profesorului Claude-Henri Chouard, istoric la Salonul Independenţilor, pentru detaliile arhivistice referitoare la îndelungata colaborare dintre Chrysis Jungbluth şi această distinsă instituţie.

Le mulţumesc din toată inima tuturor angajaţilor minunaţi şi plini de solicitudine de la Bibliothèque Nationale de France, unde am petrecut zile extraordinar de frumoase completându-mi documentarea, în iarna anului 2011. Permisul de intrare ce îmi oferea acces în clădirea aceea nemaipomenită rămâne unul dintre bunurile de

care sunt foarte mândru. De asemenea, mulţumesc cu aceeaşi recunoştinţă personalului de la Bibliothèque de l'Institut national d'histoire de l'art, oameni deosebit de amabili şi dornici să mă sprijine în demersul meu. Dintre aceştia, mă simt îndatorat cu precădere faţă de doamna Emanuelle Royon, care mi-a pus la dispoziţie informaţii suplimentare, culese atât din instituţia unde lucra, cât şi de la Arhivele Naţionale.

Mulţumiri speciale prietenei şi ataşatului meu de presă, Sabine Mille, care m-a ajutat nespus de mult cu detalii asupra modului de funcţionare a instituţiilor de mai sus, ce ar putea părea uneori un intimidant labirint birocratic pentru un american care nu vorbeşte foarte bine limba franceză.

Arnaud Hofmarcher, dedicatul meu editor francez, fără de care n-aş fi reuşit niciodată să public în această ţară, m-a pus în legătură cu personalul de la Archives Généalogiques Andriveau. Îi mulţumesc pentru ajutor, pentru prietenia lui statornică şi susţinerea pe care mi le-a arătat. Le mulţumesc, totodată, oamenilor minunaţi de la Andriveau, care mi-au oferit primele date de contact ale familiei soţului artistei, Roland Narfin, de pe insula Martinica. Îi mulţumesc lui Franz Narfin, unul dintre nepoţii lui Roland, care mi-a arătat locul unde Chrysis şi soţul ei au trăit împreună atâţia ani.

Îi sunt deosebit de recunoscător bunei mele prietene Dominique Doutrepont, care m-a însoţit în Martinica în iarna anului 2012, şi mi-a fost nu doar un extraordinar tovarăş de călătorie, dar şi un ajutor de nădejde în redescoperirea drumului urmat de Chrysis din Franţa spre frumoasa insulă a Caraibelor.

În Martinica, Clément Relouzat, un alt nepot al lui Roland, care locuieşte pe proprietatea familiei, ne-a primit în casa lui cu nespusă bunăvoinţă şi ospitalitate. Ne-a arătat fotografii şi documente; atunci am văzut primele lucruri ce îi aparţinuseră

lui Chrysis. Tot el ne-a condus şi la mormântul ei. Domnul Relouzat mi-a oferit, în decursul timpului, şi alte informaţii folositoare, susţinându-mă constant în cercetările mele, motiv pentru care îi sunt nespus de recunoscător. Îi mulţumesc, de asemenea, şi încântătoarei sale mame, Solange Relouzat, la fel de amabilă şi ospitalieră, care m-a invitat la masă în locuinţa ei de la Paris, încredinţându-mi importante amintiri de familie şi fotografii ale artistei. Totodată, aduc mulţumirile mele altor doi membri ai aceleiaşi familii, domnului şi doamnei Christie Narfin, ce m-au invitat, de asemenea, în casa lor de la Paris şi mi-au arătat primele ei lucrări din studenţie.

Trecând la cealaltă ramură a familiei, îi sunt îndatorat lui Jacqueline Jungbluth, fina artistei, graţie căreia am putut citi scrisorile personale ale lui Chrysis, dar şi pe cele ale tatălui ei, colonelul Charles Jungbluth.

Îi mulţumesc prietenei mele Penny Rose, designer vestimentar, care mi-a oferit detalii preţioase privitoare la garderoba lui Chrysis, tipică anilor ’20.

De asemenea, aduc mulţumiri prietenei mele, Karine Meyronne, pentru solidele informaţii de ordin istoric referitoare la operaţiunile pe mare din timpul Primului Război Mondial şi pentru perspectivele asupra naturii erotice a unei tinere femei.

Îmi exprim, totodată, recunoştinţa faţă de talentata mea prietenă pictor, Amy Metier, care m-a ajutat să înţeleg tehnicile fără vârstă ale picturii şi motivaţiile sale profesionale, ca şi pe cele ale oricărui pictor tânăr, indiferent de epocă.

Îi aduc mulţumiri aparte prietenei şi traducătoarei mele în limba franceză, Sophie Aslanides, pentru că m-a cooptat în colosala ei muncă de traducere a manuscrisului, aşa încât lucrarea să poată vedea lumina tiparului în Franţa.

În cele din urmă, cu iubire şi recunoştinţă, îi mulţumesc fiicei mele vitrege, Isabella Tudisco-Sadacca, a cărei mamă, Mari Tudisco, ne-a îndreptat cea dintâi paşii spre descoperirea poveştii de viaţă a tinerei Chrysis Jungbluth. Isabella nu doar că mi-a oferit sfaturi folositoare în privinţa structurării romanului, dar mi-a şi deschis perspective de nepreţuit asupra energiilor interioare, gândurilor şi pasiunilor unei tinere femei artist, teritoriu mai greu accesibil unui scriitor de sex masculin care se apropie de împlinirea unei anumite vârste.

Jim Fergus, Paris, ianuarie 2013

Table of Contents